VÄRNAMO KOMMUN

KALLELSE/UNDERRÄTTELSE

2026-11-03

Styrelse/Nämnd: Kommunstyrelsen

Dag, tid: 2026-11-03, kl. 09:30

Plats: Kommunfullmäktigesalen

Övrigt:

Ärenden:		Dnr:	Sida:
Ärenden			
1	Val av justerare		
2	Fastställande av föredragningslisa.		
Informationsärende			
3	Kommundirektören informerar		
4	Kommunalråden informerar		
5	Meddelande till kommunstyrelsen 3 november 2026	KS.2026.875	3 - 44
Beredningsärenden			
6	Skrivelse- ansökan om bidrag för verksamhetsåret 2026 jönköpings nämndemannaförening	KS.2026.858	45 - 48
7	Annonsering av kommunfullmäktiges sammanträden 2027	KS.2026.689	49 - 50
8	Slutredovisning av projektet folkets park lekplats, projektnummer 214043	KS.2026.860	51 - 58
9	Utredning kring cirkulering av konst	KS.2026.873	59 - 99
10	Uppdrag gällande möbelcirkulering	KS.2026.533	100 - 102
11	Näsudden	KS.2026.785	
12	Vattenplantjänst för värnamo kommun	KS.2026.859	103 - 180
13	Plan - Värnamo kommuns energiplan	KS.2026.201	181 - 207
14	Övrigt		

Tobias Pettersson	Hanna Andersson
Ordförande	Sekreterare

Arbetsordning Kommunalt forum

Ändamål - syfte

År 2035 är Jönköpings län en plats där människor lever ett hälsosamt, meningsfullt och tryggt liv. Invånarna har höga förväntningar på digital service, tillgänglighet och sömlösa kontakter med offentlig sektor. Mötesplatser och gemenskap gör att människor känner tillhörighet och meningsfullhet samt har kraft att påverka sin hälsa och vardag. Tillsammans och i samskapande förebyggs ohälsa, ensamhet och utanförskap. En bred och stark samverkan mellan regionala aktörer är en förutsättning för en positiv utveckling och tillväxt. Samverkan mellan regionkommunen och regionens kommuner gör länet livskraftigt och ger grund för att långsiktigt kunna tillgodose befolkningens behov.

Kommunalt forum utgör ett till Region Jönköpings län anknutet samverkansorgan där ledningar för regionkommunen och länets kommuner möts för information, dialog och uppföljning av länets utveckling. Forumet ger möjlighet till tidig information och möjlighet till dialog i strategiska frågor. Ämnen och frågor kan återkommande tas upp för att säkerställa en process med stor delaktighet från såväl länets kommuner som regionkommunen.

Kommunalt forum bör särskilt belysa de utpekade fokusområdena i den regionala utvecklingsstrategin men även frågor som är verksamhetsspecifika för regionkommun och kommuner kan tas upp för behandling.

Samverkan - samrådsområden

Behov av länsövergripande information och samråd inför beslut finns inom många olika områden, exempel på områden är:

Hälsa- och välmående

- Regionkommunens och primärkommunernas hälso- och sjukvård samt omsorg
- Hälsa- och förebyggande insatser
- Tillgänglighet, delaktighet, tillit och inflytande

Attraktivitet

- Jämlikhet och jämställdhet
- Livsmiljöer
- Ekosystem och biologisk mångfald
- Kultur
- Omställningsförmåga

Infrastruktur

- Infrastrukturplaner
- Digital infrastruktur
- Kollektivtrafik
- Trafikplanering och konnektivitet
- Energisystem

Trygghet och säkerhet

- Motståndskraft
- Självförsörjningsförmåga livsmedel, energi, vatten med mera
- Klimatet
- Mark- och vattenanvändning
- Totalförsvaret
- Välfärdsbrott

Kompetens

- Kompetensförsörjning och matchning
- Utbildningsnivå
- Arbetsmarknadsregioner
- Jämnare könsfördelning inom utbildning och på arbetsmarknaden

Innovation

- Innovationsförmåga
- Etableringar
- Konkurrenskraftigt näringsliv
- Nyetableringar och direktinvesteringar
- Högt kunskapsinnehåll i produkter och tjänster

Antal ledamöter - representation

Kommunalt forum består av 17 ordinarie ledamöter. Fyra ledamöter utses av regionkommunen och utgörs av ordförandena i regionstyrelsen och de tre nämnderna. 13 ledamöter utgörs av kommunstyrelseordförandena i länet. Respektive part utser sina egna ersättare om ordinarie ledamot inte kan delta i mötet.

Utöver ordinarie ledamöter adjungeras 2:e vice ordförande i regionstyrelsen, regionråd i regionkommunen samt kommunstyrelsens presidier till Kommunalt forum.

Ordförande är regionstyrelsens ordförande och vice ordförande är kommunstyrelsens ordförande i Jönköpings kommun.

Mandatperiod sammanfaller med styrelse och nämnders mandattid.

Regiondirektör och kommundirektörerna bör närvara vid Kommunalt forum. Sakkunniga från olika ämnesområden kan adjungeras vid behov.

Kommunalt forum kan överenskomma att regionkommunen och kommunerna utser deltagare i särskilda arbetsgrupper. Dessa kan få uppdrag att utreda vissa ärenden utifrån ämnesområden.

Mötesformer - beslut

Kommunalt forum möts två gånger per år, en gång på våren och en gång på hösten, i fysiska möten under en halvdag. Dessutom möts forumet digitalt en gång per månad under perioden augusti-juni, förutom de månader som det fysiska mötet äger rum, för kortare möten med fokus på information i aktuella frågor.

Protokoll alternativt mötesanteckningar förs av tjänsteperson från Region Jönköpings län vid samtliga möten.

Kommunalt forum kan besluta om rekommendationer till regionkommunen och till länets kommuner men inte fatta formella beslut som binder deltagarna.

Ekonomi

Regionkommunen svarar för administration, sekreterarfunktion och kostnader i samband med Kommunalt forum.

Arvodering för uppdrag i Kommunalt forum görs av respektive kommun och regionkommun enligt egna arvodesregler.

Övrigt

I specifika frågor kan ordinarie ledamöter i Kommunalt forum utgöra beredning, delta i förhandling eller ingå i referensgrupp beroende på frågornas karaktär.

För en bra samverkan kring länets utveckling finns nätverk inom olika sakområden. Regiondirektören förbereder genom Länsmötet ärenden till Kommunalt forum. Länsmötet kan organisera och ge uppdrag till nätverk eller särskilda arbetsgrupper på tjänstepersonsnivå inom ledningssystemet för samverkan i Jönköpings län.

Om dokumentet

Dokumentet har fastställts av regionfullmäktige 2026-10-06.

Region Jönköpings län

PROTOKOLL

Kommunalt forum §§ 32-40

Tid: 2026-10-09 kl. 09:00-12:00

Plats: Rosensalen, Rosenlunds vårdcentrum

Innehållsförteckning

		Diarienr	Sida
§ 32	Val av protokollsjusterare		3
§ 33	Fastställande av dagordning		4
§ 34	Anmälningsärenden 2026 Kommunalt forum	2026/53	5
§ 35	Kommunal utveckling		6
§ 36	Länets system för ledning i samverkan		7 - 8
§ 37	Arbetsordning för Kommunalt forum		9
§ 38	Sammanträdesplan 2027 Kommunalt forum	2026/3955	10
§ 39	Aktuellt från Primärkommunalt Samverkansorgan (PKS) samt styrelse och nämnder i Region Jönköpings län		11 - 12
§ 40	Avslutning		13
	Bilaga 1 - Närvaro		14 - 15
	Bilaga 2		16 - 38

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

Region Jönköpings län

PROTOKOLL
Kommunalt forum

Sammanträdesdatum
2026-10-09

Närvarande

Samtliga närvarande finns redovisade i bilaga 1.

Justering

Sekreterare Nathalie Bijelic Eriksson

Ordförande Rachel De Basso (S)

Justerare Thomas Gustafsson (S)

Mats Holmstedt (M)

Protokollet justeras digitalt och tillkännages på Region Jönköpings läns anslagstavla senast 14 dagar efter sammanträdet.

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

§ 32

Val av protokollsjusterare

Beslut

Thomas Gustafsson (S), Region Jönköpings län och Mats Holmstedt (M), Tranås kommun utses att tillsammans med ordföranden justera protokollet.

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

§ 33

Fastställande av dagordning

Beslut

Dagordningen fastställs i enlighet med utskickat förslag.

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

§ 34

Anmälningsärenden 2026 Kommunalt forum

Diarienummer: RJL 2026/53

Beslut

Sammanställningen av övriga anmälningsärenden anmäls och läggs till handlingarna.

Beslutsunderlag

- Rapport: Sammanställning av anmälningsärenden till Kommunalt forum 2026-10-09

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

§ 35

Kommunal utveckling

Beslut
Kommunalt forum tackar för informationen och lägger den till handlingarna.

Sammanfattning
Anna Bunninger, verksamhetschef Kommunal utveckling, presenterar sig som ny verksamhetschef och informerar om verksamheten inom Kommunal utveckling i fråga om förvaltningsorganisation, kommunala partnerskap och ledningssystem i samverkan. Anna delger ett flertal reflektioner utifrån de första månaderna som verksamhetschef och tankar om uppdraget för Kommunal utveckling framöver.

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

§ 36

Länets system för ledning i samverkan

Beslut
Kommunalt forum tackar för informationen och lägger den till handlingarna.

Sammanfattning
Jane Ydman, regiondirektör och Karin Hermansson, regional utvecklingsdirektör inleder med en sammanställning av mandatperioden. Sammanställningen redogör för behandlade ärenden i Kommunalt forum, genomförda kommundialoger och revidering av styrande dokument samt pågående och kommande projekt med utgångspunkt i den regionala utvecklingsstrategin (RUS).

Dialog förs i fråga om följande frågeställning:

- Vad har vi gemensamt i länet lyckats bra med under mandatperioden?

Noteringar från dialogen:

- Arbetet med RUS har haft stor betydelse där framförallt processen med kommundialoger och lokal förankring lyfts.
- Processen med regional plan för infrastruktur var väl genomförd och möjliggjorde förankring i länet.
- Möjligheten för opposition i region och kommun att delta på Kommunalt forum, detta bredare anslag har varit viktigt.
- Toppledarprogrammet som fortsatt under mandatperioden har haft stor betydelse för vårt sätt att se på varandra och dela uppdraget för länsinvånarnas bästa.
- Möten och kommundialoger är viktigt men också att vi har öppnat dörrarna för varandra för att träffas. Detta syns bland annat i fråga om hälso- och sjukvården där fokus nu oftare är att lösa det bästa för Ester.
- Viktigt arbete med tydligare struktur och processer på flera nivåer som gör att vi kan bli än mer effektiva i att ta vara på varandra i samverkan.
- Enskilda dialoger region och kommun har varit viktiga, förslag om att göra om denna kommundialogsresa i börja av nästa mandatperiod för att förvalta samverkan lyfts.

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

- Inom arbete med bästa platsen, till exempel i fråga om utbildningsinsatser, infrastruktur och hälsocentraler, har ett utvecklat samarbete skett under mandatperioden.

Annika Hedvall, kommundirektör Vaggeryds kommun och Tord Du Rietz, kommundirektör Eksjö kommun lyfter Hälsocenter familj och ökad skolnärvaro som exempel på gemensamt arbete som pågår varje dag i Jönköpings län. Information ges om formerade arbetsgrupper utifrån RUS i fråga om ingående funktioner och pågående arbete kopplat till struktur samt kommande uppdrag och indikatorer/mätetal.

Dialog förs utifrån följande frågeställning:

- Vad blir viktigt för Kommunalt forum och andra samverkansytor i kommande mandatperiod?

Noteringar från dialogen:

- Det viktigaste i Kommunalt forum blir att bygga en kunskapsplattform och föra dialog om de stora strategiska frågorna. Det är allas ansvar att rätt frågor lyfts.
- Fortsatt viktigt med samverkan för att kunna hantera förändring och förankra beslut om förändringar på bra sätt. En förståelse för digniteten av Kommunalt forum och rollen att företräda respektive organisation lyfts.
- Viktigt med tydliga förväntningar och mer internt arbete på hemmaplan i fråga om det som diskuteras i gemensamma mötesforum, för att få mer effekt på helheten.
- Fokus på genomförandet av RUSen och hur Ester märker av det gemensamma arbetet. Viktigt att inte tappa momentum med koppling till det politiska spåret och de formerade arbetsgrupperna.
- Vi behöver fortsätta träna på att möta varandra med invånaren i fokus på alla nivåer.
- Kompetensförsörjningsområdet och infrastruktur kommer att vara viktiga frågor under kommande mandatperiod, befolkningsutveckling och demografi påverkar.
- Förslag om utbildningsdag för samtliga ledamöter i början av den nya mandatperioden lyfts.
- Att hitta den smartaste vägen för samarbete stat – region – kommun blir en fråga framåt.

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

§ 37

Arbetsordning för Kommunalt forum

Beslut
Kommunalt forum tackar för informationen och lägger den till handlingarna.

Sammanfattning
Ordföranden Rachel De Basso (S) och Mona Forsberg (S), vice ordförande informerar om ny arbetsordning för Kommunalt forum som fastställdes på regionfullmäktiges sammanträde den 6 oktober. En beskrivning av beredningsarbetet och förändringar utifrån befintlig arbetsordning ges.

Fastställd arbetsordning som börjar gälla den 1 januari 2027 skickas till länets kommuner efter justering av regionfullmäktiges protokoll.

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

§ 38

Sammanträdesplan 2027 Kommunalt forum

Diarienummer: RJL 2026/3955

Beslut

Kommunalt forum fastställer sammanträdestider för år 2027 enligt följande:

- 15 januari (kortare informationsmöte)
- 5 februari (kortare informationsmöte)
- 12 mars (kortare informationsmöte)
- 9 april (fysiskt halvdagsmöte)
- 28 maj (kortare informationsmöte)
- 4 juni (kortare informationsmöte)
- 20 augusti (kortare informationsmöte)
- 3 september (kortare informationsmöte)
- 8 oktober (fysiskt halvdagsmöte)
- 26 november (kortare informationsmöte)
- 10 december (kortare informationsmöte)

Sammanfattning

Sammanträdesplan har tagits fram för Kommunalt forum år 2027. Dialog förs om starttid för de kortare informationsmötena där önskemål om starttid kl. 08.00 lyfts av flera deltagare.

Beslutsunderlag

- Förslag till sammanträdesdatum år 2027 Kommunalt forum

Beslutet skickas till

Kommuner i Jönköpings län
Regionledningskontoret Kansli

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

§ 39

Aktuellt från Primärkommunalt Samverkansorgan (PKS) samt styrelse och nämnder i Region Jönköpings län

Beslut
Kommunalt forum tackar för informationen och lägger den till handlingarna.

Sammanfattning
Mona Forsberg (S) informerar från Primärkommunalt Samverkansorgan (PKS) i fråga om följande:

- kommande diskussion om skolskjuts och busskort
- information om Smålands Turism AB med anledning av beslut om förändrad organisationsstruktur.

Tommie Ekered (M) informerar från Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö i fråga om följande:

- pågående organisationsförändring inom JLT
- projektet EFFEKT 2.0
- Klimatveckan den 12–18 oktober
- summering av nämndens arbete under mandatperioden där beredskapsarbete, regionbuss- och stadstrafikupphandling, regionalt trafikförsörjningsprogram och regional plan för infrastruktur lyfts särskilt.

Kerstin Hammar (M) informerar från Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet i fråga om följande:

- kommande översyn av det företagsfrämjande systemet
- verksamhetsövergång för Smålands Turism vid årsskiftet
- ökat antal sökande till naturbruksgymnasiernas utbildningar.

Thomas Gustafsson (S) informerar från Nämnd för folkhälsa och sjukvård i fråga om kommande fokus och behov av dialog om samsjuklighetsreformen.

Rachel De Basso (S) informerar från regionstyrelsen i fråga om följande:

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

- beslut om verksamhetsövergång för Smålands Turism till förvaltningsorganisationen vid regionfullmäktige den 6 oktober
- pågående arbete med SVESAM-utredningen som är ute på remiss
- tack till länets kommuner för god samverkan i samband med processen för regional plan för infrastruktur.

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

§ 40

Avslutning

Beslut

Ordföranden Rachel De Basso (S) tackar samtliga och förklarar sammanträdet för avslutat kl. 12.00.

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

Närvaro Kommunalt forum 2026-10-09

Namn	Kommun/Region Jönköpings län	Närvaro (X)
Beata Allen	Aneby kommun	
Arijana Jazic	Aneby kommun	
Mats Hansson	Aneby kommun	
Mikael Fornander	Aneby kommun	X
Markus Kyllenbeck	Eksjö kommun	X
Sebastian Hörlin	Eksjö kommun	X
Annelie Hägg	Eksjö kommun	X
Tord Du Rietz	Eksjö kommun	X
Hanna Sandebo	Eksjö kommun	X
Anton Sjödell	Gislaveds kommun	X
Marie Johansson	Gislaveds kommun	X
Ruth Johannesson	Gislaveds kommun	
Stefan Eglinger	Gislaveds kommun	X
Bana Al-Masri	Gislaveds kommun	X
Kristine Hästmark	Gnosjö kommun	X
Stefan Lundell	Gnosjö kommun	
Camilla Karlsson	Gnosjö kommun	X
Anna Engström	Gnosjö kommun	X
Susanne Wahlström	Habo kommun	
Tomas Brusberg	Habo kommun	
Karin Hultberg	Habo kommun	
Sandra Lidberg	Habo kommun	
Mona Forsberg	Jönköpings kommun	X
Rikard Bunnvik	Jönköpings kommun	X
Joakim Dahlström	Jönköpings kommun	X
Thomas Bergholm	Jönköpings kommun	X
Per Högberg	Mullsjö kommun	X
Henrik Jansson	Mullsjö kommun	X
Ulf Karlsson	Mullsjö kommun	X
Sara Lindberg	Nässjö kommun	X
Kent Karlsson	Nässjö kommun	
Leif Ternstedt	Nässjö kommun	
Camilla Blomqvist	Nässjö kommun	X
Therese Petersson	Sävsjö kommun	
Göran Häll	Sävsjö kommun	
Mats Hermansson	Sävsjö kommun	X
Pierre Klasson	Sävsjö kommun	
Mats Holmstedt	Tranås kommun	X
Mikael Stenquist	Tranås kommun	
Pär Thudeen	Tranås kommun	X
Kenth Williamsson	Vaggeryds kommun	
Gert Jonsson	Vaggeryds kommun	
Jörgen Johansson	Vaggeryds kommun	
Annika Hedvall	Vaggeryds kommun	X

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

Beata Allen	Aneby kommun	
Robin Wallén Nilsson	Vetlanda kommun	X
Jan Johansson	Vetlanda kommun	
Henrik Tvarnö	Vetlanda kommun	
Magnus Färjhage	Vetlanda kommun	X
Tobias Pettersson	Värnamo kommun	X
Johan Hilding	Värnamo kommun	
Anetté Myrvold	Värnamo kommun	X
Emma Gröndahl	Värnamo kommun	X
Rachel De Basso	Region Jönköpings län	X
Stina Sinclair	Region Jönköpings län	X
Tommie Ekered	Region Jönköpings län	X
Kerstin Hammar	Region Jönköpings län	X
Thomas Gustafsson	Region Jönköpings län	X
Martin Nedergaard-Hansen	Region Jönköpings län	X
Per Eriksson	Region Jönköpings län	X
Jimmy Ekström	Region Jönköpings län	X
Håkan Karlsson Nyborg	Region Jönköpings län	X
Mikael Ekvall	Region Jönköpings län	X
Jane Ydman	Region Jönköpings län	X
Karin Hermansson	Region Jönköpings län	X
Elin Fröding Saric	Region Jönköpings län	X
Anna Bunninger	Kommunal utveckling	X
Nathalie Bijelic Eriksson	Region Jönköpings län	X

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

Region Jönköpings län

Länets system för ledning i samverkan

Vad har hänt under mandatperioden och vad vill vi framåt?

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

Signature referenda: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

Regional Utvecklingsstrategi – ett hållbart, attraktivt och tillgängligt län

Demokrati/Politik

Omvärld

Statliga uppdrag/styrning
EU/FN/Världen
Angränsande län
Omvärldsutveckling

Länet 2035

- Tillväxt i hela länet
- Kompetenstillförsel
- Innovativt företagsklimat
- Nya arbetstillfällen
- Långsiktigt hållbart
- Platser som attraherar människor o företag
- God tillgänglighet
- Bra kommunikationer
- Ökat internationellt utbyte
- Ökad jämställt
- En god livsmiljö
- Bra boendemiljöer

Länets aktörer

Kommuner Länsstyrelse och Högskolan
näringsliv, civila samhället, myndigheter, akademi

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

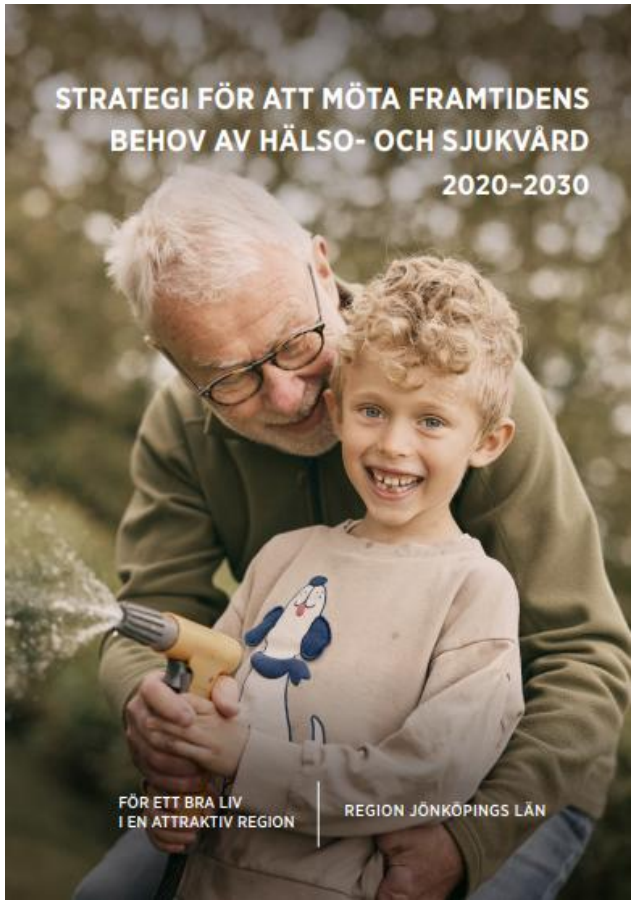
Revidering av våra strategiska dokument

- Regional utvecklingsstrategi 2020-2035
- Tillsammans möter vi framtidens behov av hälso- och sjukvård 2020-2030
- Hållbarhetsprogram 2020-2025
- Tillsammans för jämlik hälsa och ett bra liv i Jönköpings län 2016-2025
- Regionalt trafikförsörjningsprogram 2021-2035 för Jönköpings län.

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

Region Jönköpings län

Inspel från kommunerna

Våga prioritera

Mätbara mål

”vi i kommunerna måste sätta oss i framsätet”

Enkelt att kommunicera

Använd befintliga strukturer

Bra med väl förberedda dialoger

Lyfta in andra viktiga frågor, tex nära vård.

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

Region Jönköpings län

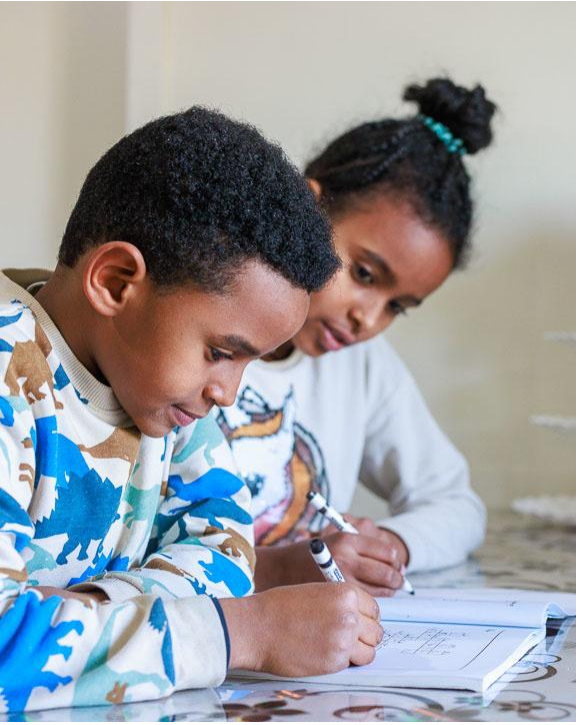

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

TILLSAMMANS FÖR ETT BRA LIV FÖR ALLA

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

Den gemensamma vägen framåt

Det regionala utvecklingsarbetet tar sin utgångspunkt i länets förutsättningar, dess styrkor, dess utmaningar och dess potential för att fortsatt vara ett län där människor vill bo, leva och verka och där invånarna har en god hälsa och ett bra liv.

Den regionala utvecklingsstrategin – (RUS) ska fungera som en vägvisare för andra strategiska dokument på lokal och regional nivå. Det innebär att andra strategier kan hämta kraft och vägledning i den regionala utvecklingsstrategins övergripande formuleringar.

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

Region Jönköpings län

Region Jönköpings län

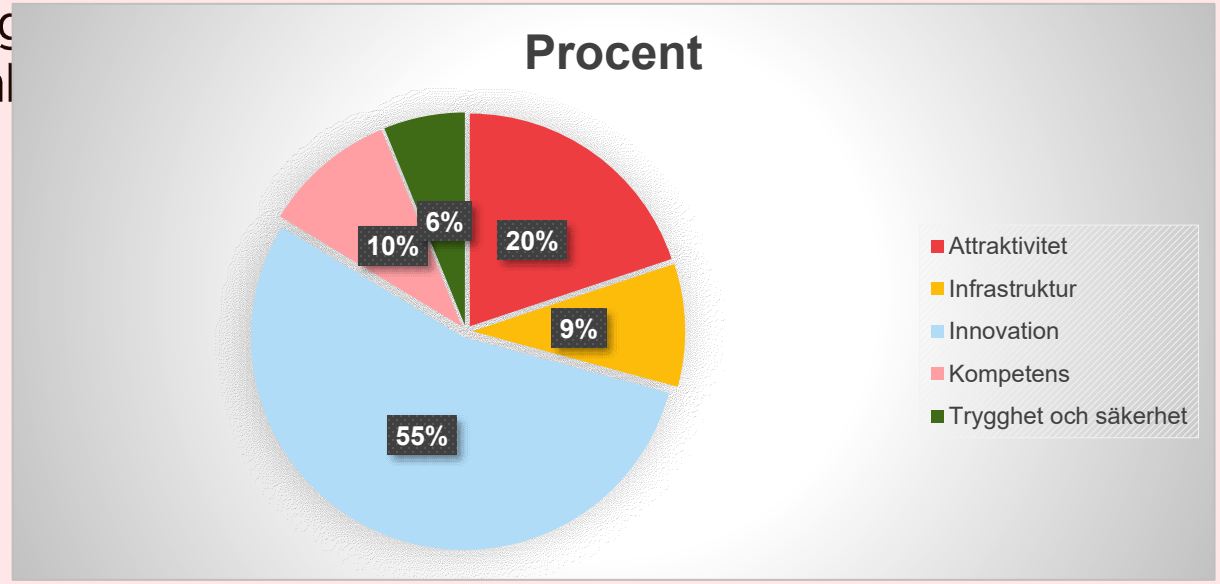
Har det hänt nåt då?

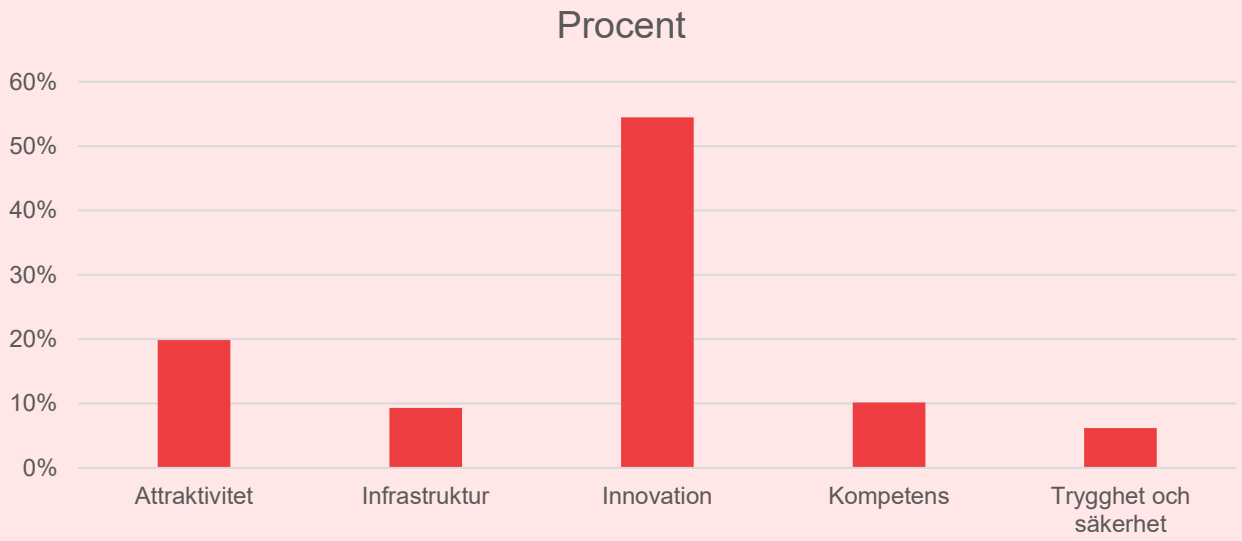
Antal pågående projekt	38 projekt
Projektportfölj (1:1 och RU-medel)	96,3 mkr
Kommande åtaganden	ca 15 mkr

Fokusområde RUS	Belopp	Procent
Attraktivitet	19 146 314	20%
Infrastruktur	8 988 671	9%
Innovation	52 457 299	54%
Kompetens	9 786 200	10%
Trygghet och säkerhet	5 952 693	6%
	96 331 177	

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

Projektexempel - energi

EFFEKT – projekt drivs av Energikontoret Norra Småland, RJL i samarbete med Länsstyrelsen,

Jönköping Energi, Tranås Energi, Gnosjö kommun, Handelskammaren m fl..

Målgrupp: kommuner och energikontor

Kommunal energiplanering: Samordning och vägledning för länets kommuners energiplaner.

Energiföretag och näringsliv: Insatser för lagring, smart styrning av el samt samverkan med lokala företag.

Pilotsatsning i Gnosjö kommun: En särskild satsning för att ta fram minst tre innovativa angreppssätt och stärka den lokala självförsörjningen.

Huvudfinansiärer: TVV/Europeiska regionalfonden och Region Jönköpings län.

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

Region Jönköpings län

Projektexempel - affärsutveckling

Evolve 2.0 – logistikutveckling

Nässjö NNAB projektägare, samarbete med näringslivsenheterna i Vaggeryd och Jönköping kommuner.

Vänder sig till små och medelstora företag inom lager, logistik, tillverkning. Ca 30 företag tar del av djupare insatser för ökad strategisk förmåga inom innovation och hållbarhet.

Samverkan med experter och forskare från JTH och JIBS.

Huvudfinansiärer TVV/ERUF, Region Jönköpings län, Nässjö kommun m fl

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

Region Jönköpings län

Projektexemepl – kompetensutveckling

- Räkna med oss! – drivs av Kommunal utveckling i samarbete med länets kommuner.
- Projektet syftar till att stärka kompetensen hos personal som arbetar bl a inom ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsenheter samt vuxenutbildning. Bl a digitala arbetssätt.
- Projektet verkar också för stärkt samverkan mellan kommunerna, ska resultera i likvärdig service, kommunernas arbete blir mer likartat och medborgare ges likvärdigt stöd.
- Finansieras genom Europeiska socialfonden (ESF+), Region Jönköpings län, samordningsförbunden och kommunerna (genom deltagarnas tid som kan räknas med i ESF-projekt).

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

Projektexempel – stärkt smart specialisering

- Teknikutveckling på Höglandet – Småland
- Drivs av Nuvab tillsammans med utbildnings- och teknikcentret Hitech. Samarbete med
- Syftar till att stärka industriell utveckling i enlighet med S3-strategin. Teknikutvecklingen och behovsanpassad utbildning för små och medelstora företag inom tillverkningsindustrin. Ca 40 företag ska nås, ca 200 medarbetare.
- Huvudfinansiärer TVV/ERUF, Region Jönköpings län, Vetlanda kommun, privat medfinansiering från företag.

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

Sida 35 av 287

Vad har vi gemensamt i länet lyckats bra med under mandatperioden?

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

Region Jönköpings län

Ledningssystem i samverkan

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

Arbete som pågår varje dag i vårt län

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

Arbete som pågår på regionen kopplat till RUS

Nätverk

Vilka nätverk arbetar med varje prioritering

Strategier

- Nationell/regional nivå

Kunskaps-underlag

- Kunskapsunderlag grupperas mot RUS
- Uppföljning för varje prioritering
- Tagga mot Agenda 2030:s delmål
- JU taggar sin forskning mot prioriteringar i RUS

Finan-siering

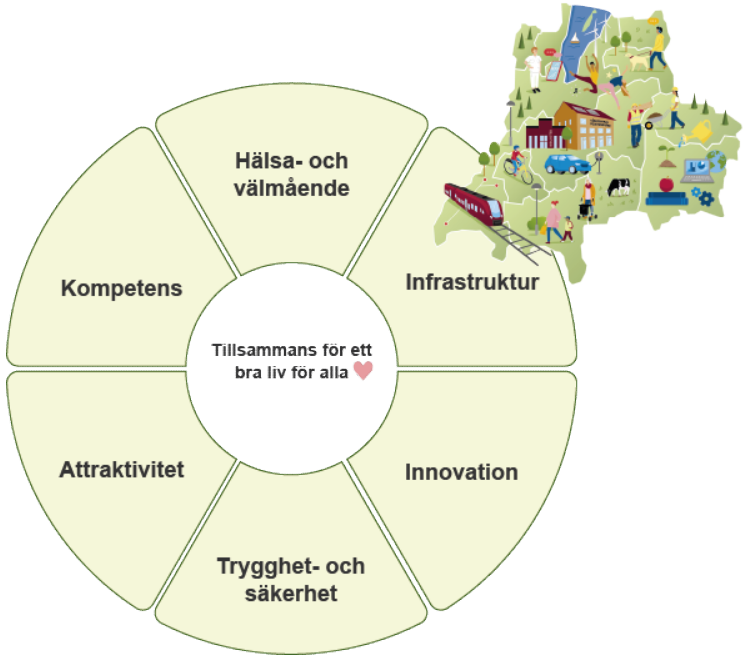
- Tagga pågående projekt mot varje prioritering

Aktörer

- Vilka aktörer arbetar med varje prioritering

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

Arbetsgrupper

Tord Du Rietz
Ulf Karlsson
Urban Funck
Sektionschef RU

Arbetsgrupp Kompetens

Arbetsgrupp Attraktivitet

Magnus Färjhage
Sandra Lidberg
Gustav Enander
Jane Ydman
Sektionschef RU

Måns Svensson
Pär Thudeen
Nina Elmsjö
Karin Hermansson
Peter Häyhänen
Sektionschef RU

Arbetsgrupp Innovation

Arbetsgrupp Infrastruktur

Stefan Eglinger
Camilla Blomqvist
Emma Willaredt
Ulrika Rosander
Sektionschef RU

Mikael Fornander
Annika Hedvall
Mats Bojestig
Anna Bunninger
Stefan Österström
Emma Willaredt
Jan Sundman

Arbetsgrupp Hälsa och välmående

Arbetsgrupp Trygghet och säkerhet

Emma Gröndahl
Miriam Markusson Berg
Anna Olsson
Jan Sundman
Anna Engström
Sektionschef RU

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

Region Jönköpings län

RUS ATTRAKTIVITET

Ett attraktivt län är öppet och inkluderande, jämställt och jämlikt med god omställningsförmåga. Här vill människor leva och företag växa, i samhällen där natur, kultur och näringsliv tillsammans skapar livskraft och trivsel

Prioritering	Nätverk	Data	Styrdokument
Jämlika förutsättningar och jämställdhet i samhället med breddade normer och förändrade attutyder kring entreprenörskap, ledarskap, utbildning, arbetsliv och anställningsbarhet	Skolchefsnätverk Samverkamsgrupp-social hållbarhet Kompetensförsörjningsrådet Näringslivschefsnätverk Jämställt näringsliv	Demografisk utveckling Sysselsättningsgrad Inkomstskillnader Barnfattigdom Jämställdhet föräldrar Utbildningsnivå Nyföretagande	Jämställdhetsstrategi
Attraktiva och hållbara livsmiljöer i både städer och landsbygder	Samverkan. Friluftsliv och gröna frågor Arkitekturstrategiskt forum Agenda 2030-nätverket Smålands turism	Funktionella samband och tillgång till kollektivtrafik Demografisk utveckling stad kontra landsbygd Diversifierat bostadsutbud Tillgång till service	Besöksnäringsstrategi Regionalt serviceprogram Cykelstrategi Regional transportplan
Hållbara ekosystem och biologisk mångfald samt hållbart nyttjande av natur- och kulturmiljöer	Arkitekturstrategiskt forum Samverkansgrupp-social hållbarhet Agenda 2030-nätverket	Miljökvalitet Biologisk mångfald Ekologiska livsmedel	Regionala åtgärdsprogram (LST) Klimat- och energistrategi Skogsstrategi
Kulturen som en central kraft i samhällsutvecklingen och kultur- och föreningsliv som präglas av mångfald och inkludering	Fritidschefsnätverk Kulturchefsnätverk	Besöksnäring Tillgängligheten av kultur Tillgång till föreningsliv	Kulturplan Biblioteksplan Besöksnäringsstrategi

EXEMPEL

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

Ledningssystem i samverkan

Politiska grupperingar

INRIKTNING · SAMRÅD · DEMOKRATISK FÖRANKRING

Mötesplats Jönköpings län

Dialog, inspiration och kunskap · hela länet

Årlig konferens | Almedalen | Riksdagsseminarium

Kommunalt forum

Kommunstyrelsepresidier · regionråd · kommundirektörer/RD

Länsövergripande information och samråd

Ett fysiskt möte per termin + digitala informationsmöten

Politisk inriktning och prioritering →

← Resultat, analys och återkoppling

Kommunal Samverkan Jönköpings län – KSJ

Kommunstyrelsens ordförande i länets kommuner

Regionråd kan bjudas in i specifika frågor

Tre möten per termin

Regionala rådet

Länsstyrelsen leder

Klimatrådet

Politisk samverkan

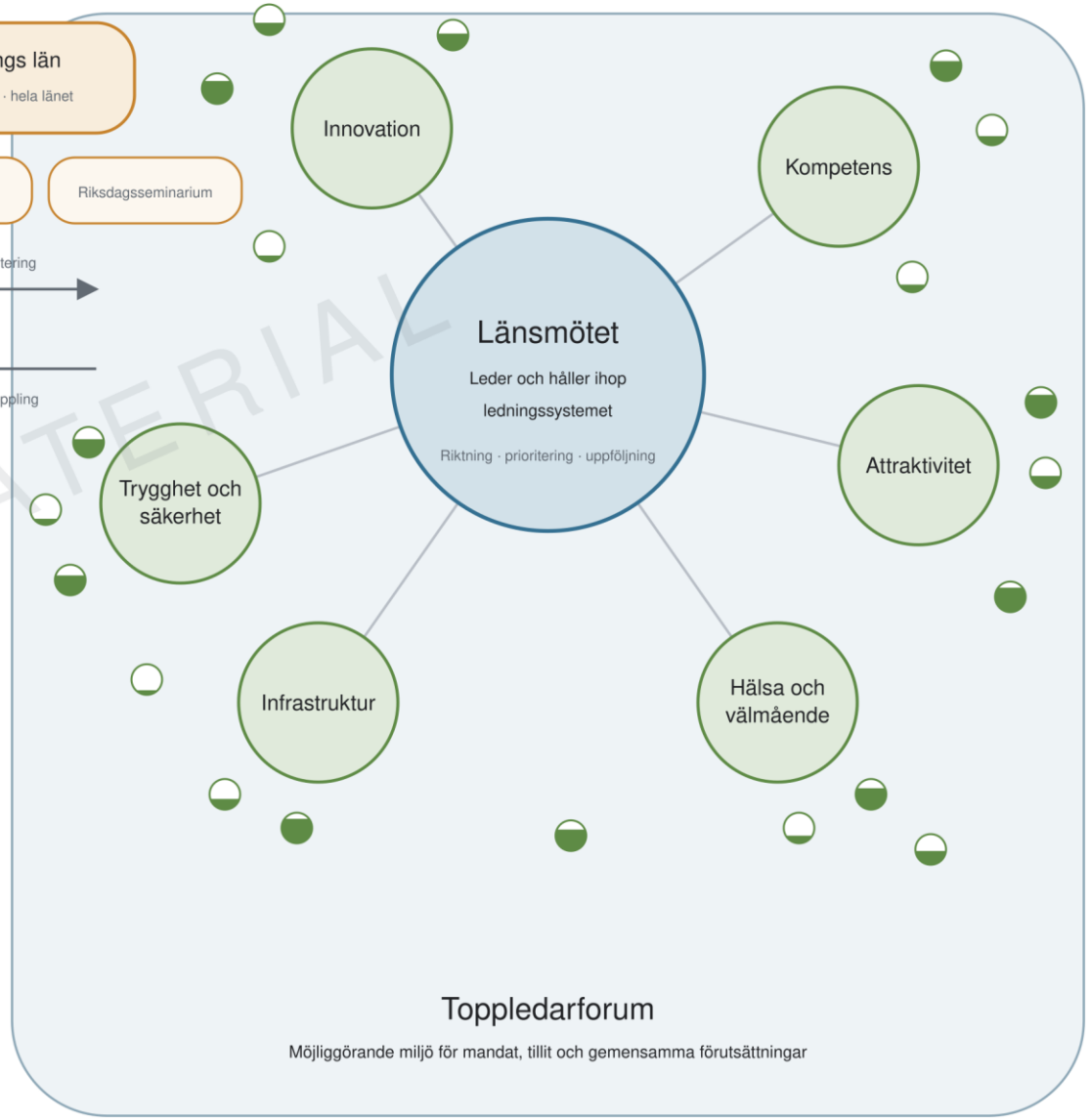
Enande möte

Flera aktörer deltar

Andra politiska forum kan kopplas till relevanta sakfrågor.

Grupperingar av tjänstepersoner

LEDNING · GENOMFÖRANDE · UPPFÖLJNING

Toppledarforum

Möjliggörande miljö för mandat, tillit och gemensamma förutsättningar

Gröna bollar visar RUS-områden och nätverk med olika grad av bidrag.

ARBETSMATERIAL

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

Vad blir viktigt för Kommunalt Forum och andra samverkansytor i kommande mandatperiod?

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

NETPUBLICATOR® VERIFIED

Detta dokument är elektroniskt signerat och juridiskt bindande.

Signed by: Rachel De Basso
Date: 2026-10-14 14:18:32
BankID refno: 01a13a59-78d4-7d67-9508-72fc9661cc90

Ordförande: Rachel De Basso

Signed by: THOMAS KARL UNO GUSTAFSSON
Date: 2026-10-14 14:28:48
BankID refno: 01a13a62-d6dc-7a18-8536-3843fb3969b9

Ledamot: Thomas Gustafsson

Signed by: Mats Holmstedt
Date: 2026-10-14 18:51:34
BankID refno: 01a13b53-5243-708f-8a19-94b0dd08b032

Ledamot: Mats Holmstedt

Signed by: Nathalie Bijelic Eriksson
Date: 2026-10-14 19:32:20
BankID refno: 01a13b78-c942-74d7-992b-4a8b093c2ebc

Sektionschef: Nathalie Bijelic Eriksson

Signature reference: dee095c3-aa14-4fce-986b-2ae3a256c101

JÖNKÖPINGS NÄMNDEMANNAFÖRENING
Medlem i Nämndemännens Riksförbund

2026-10-19

Till:
Kommunstyrelsen
Värnamo kommun
331 83 Värnamo

Anhållan om bidrag för verksamhetsåret 2026

Jönköpings Nämndemannaförening är en ideell och opolitisk förening för nämndemän verksamma vid Jönköpings tingsrätt, Göta hovrätt, Förvaltningsrätten i Jönköping och Kammarrätten i Jönköping. Föreningens syfte är att genom information, föreläsningar, studiebesök och erfarenhetsutbyte stärka nämndemännens kompetens i deras uppgift i domstolens arbete.

I Värnamo kommun finns i dag 17 st nämndemän vid Jönköpings tingsrätt, vilka utsetts av kommunfullmäktige.
Förutom i tingsrätten finns också nämndemannamedverkan i hovrätten, kammarrätten och förvaltningsrätten i Jönköping. Dessa nämndemän utses av Region Jönköping.

Varje år arrangerar vi flera kompetenshöjande föreläsningar, studiebesök och tematräffar med direkt koppling till nämndemannauppdraget. Dessa aktiviteter ger deltagarna både ökad kunskap och bättre förståelse för aktuella samhällsfrågor som påverkar rättskipningen. Föreningen ingår också i Nämndemännens Riksförbund och har därför också möjlighet att delta i centrala aktiviteter.

Nämndemannasystemet bygger på att domstolarnas beslut speglar samhällets erfarenheter. Det kräver att nämndemän får tillgång till kontinuerlig utbildning och kunskapsutbyte – på samma sätt som andra kommunala uppdrag.

Jönköpings Nämndemannaförening verkar för att alla nämndemän ska kunna genomföra sitt uppdrag med hög kvalitet, integritet och rättssäkerhet. Det kommunala stödet är en viktig del i detta arbete och gör det möjligt att fortsätta erbjuda utbildning och samverkan som stärker nämndemannasystemet – till nytta för både rättsväsendet och kommunens invånare.

Nämndemannaföreningen får mot denna bakgrund anhålla om ett bidrag på 5 100 kr (17 nämndemän á 300 kr) till föreningens verksamhet för år 2026.

Med vänlig hälsning
Jönköpings Nämndemannaförening

Ulf Gustavsson, kassör

Jönköpings Nämndemannaförening är en sammanslutning av nämndemän placerade vid domstolar i Jönköping och har till ändamål att utgöra ett kontaktorgan mellan domstolar i Jönköping och mellan nämndemännen själva, att verka för en förbättrad kunskap hos nämndemännen om deras rättigheter och skyldigheter och att i sin verksamhet ge nämndemännen möjlighet till information och studiebesök inom olika samhällsområden som har betydelse för nämndemannauppdraget. Föreningen är partipolitiskt och religiöst neutral.

Jönköpings Nämndemannaförening
C/o U Gustavsson
Klockljungstigen 55, 556 32 Jönköping

Kontaktuppgift
076-126 05 53
jnmf@nmrf.se

Bankgiro
472-8085

Organisationsnr
802441-0287

Tjänsteskrivelse - ansökan om bidrag för verksamhetsåret 2026 Jönköpings nämndemannaförening

Ärendebeskrivning

Jönköpings Nämndemannaförening har i skrivelse daterad den 19 oktober 2026 ansökt om ett verksamhetsbidrag om 5 100 kronor för år 2026.

Föreningen är en ideell och partipolitiskt obunden organisation som verkar för att stärka nämndemännens kompetens genom bland annat föreläsningar, studiebesök och erfarenhetsutbyte.

Värnamo kommun har 17 nämndemän vid Jönköpings tingsrätt. Det sökta bidraget motsvarar 300 kronor per nämndeman.

Kommunstyrelsen har tidigare år beviljat bidrag till föreningens verksamhet.

Beslutsförslag

Kommunledningsförvaltningen föreslår kommunstyrelsen besluta

att bevilja Jönköpings Nämndemannaförening ett bidrag om 5 100 kronor för verksamhetsåret 2026,

att finansiera bidraget genom kommunstyrelsens anslag för oförutsedda utgifter.

Emma Gröndahl
Kommundirektör

Beslutsunderlag

Jönköpings Nämndemannaförenings skrivelse den 19 oktober 2026

Utredning

Jönköpings Nämndemannaförening bedriver verksamhet med syfte att stärka nämndemännens kunskaper och förutsättningar att utföra sina uppdrag. Föreningen arrangerar bland annat utbildningar, föreläsningar och studiebesök.

Förvaltningens motivering:
Kommunstyrelsen har under tidigare år beviljat ekonomiskt stöd till föreningens verksamhet. Kommunledningsförvaltningen föreslår att bidrag beviljas även för verksamhetsåret 2026, i enlighet med föreningens ansökan.

Tjänsteskrivelse - Annonsering av kommunfullmäktiges sammanträden 2027

Ärendebeskrivning

Enligt 6 § i kommunfullmäktiges arbetsordning bestämmer fullmäktige för varje år i vilken eller vilka ortstidningar uppgifter om tid och plats för fullmäktiges sammanträden ska införas. Kommunfullmäktige behöver därför besluta hur annonseringen ska ske under 2027.

Annonseringen ska ge kommuninvånarna information om när och var kommunfullmäktige sammanträder, var handlingarna finns tillgängliga och hur sammanträdena kan följas via närradio och webbsändning.

Förslaget innebär att annonseringen under 2027 sker i digitala annonsformat i Värnamo Nyheters och Värnamo.nu digitala kanaler. Annonsering i tryckta tidningar ingår inte i förslaget.

På kommunens webbplats, www.kommun.varnamo.se, publiceras information om kommande sammanträde, inklusive ärendelista och tillgång till handlingar. På kommunens Facebook-sida publiceras information om att sammanträdet äger rum, med hänvisning till webbplatsen för ärendelista och ytterligare information.

Beslutsförslag

Kommunledningsförvaltningen föreslår kommunstyrelsen besluta

att annonsering av kommunfullmäktiges sammanträden under 2027 sker i digitala annonsformat i Värnamo Nyheters och Värnamo.nu digitala kanaler,

att annonserna ska innehålla uppgifter om tid och plats för sammanträdet, var handlingarna finns tillgängliga samt information om Värnamo Närradios sändningar och kommunens webbsändningar,

att information om kommande sammanträde, inklusive ärendelista, publiceras på kommunens webbplats, samt

att information om att sammanträdet äger rum publiceras på kommunens Facebook-sida med hänvisning till kommunens webbplats.

Emma Gröndahl
Kommundirektör

Annette Petersson
Samord. kommunikation

Beslutsunderlag

Utredning

Digital annonsering i lokala mediekanaler, tillsammans med information i kommunens egna kanaler, bedöms ge goda förutsättningar att nå invånarna med information om kommunfullmäktiges sammanträden.

Kommunens webbplats fungerar som en samlad ingång till information om sammanträden, ärendelistor, handlingar och webbsändningar. Information publiceras även på kommunens Facebook-sida med hänvisning till webbplatsen.
Förslaget innebär att annonsering i tryckta tidningar inte genomförs under 2027.

§ 249 Dnr: TFN.2026.413

Slutredovisning av projekt Folkets park lekplats, projektnummer 214043

Beslut

Teknik- och fritidsnämnden beslutar

att föreslå kommunstyrelsen att godkänna teknik- och fritidsförvaltningens slutredovisning av projekt Folkets park lekplats, projektnummer 214043 samt

att underskottet på 425 441 kronor regleras mot projekt Parker projektnummer 214001 samt

att för kommunstyrelsen påtala behovet av ökad driftbudget med 70 000 kronor per år för utökat löpande underhåll.

Ärendebeskrivning

Projektet Folkets park lekplats är färdigställt och ska redovisas till teknik- och fritidsnämnden. Projektet omfattar byggnation av en ny lekplats i norra delen av Folkets park, för att ersätta den gamla lekplatsen som avvecklades i samband med bygget av Park Arena.

Syftet med projektet var att bygga en ny stadsdelslekplats i området som komplement till närliggande skolgårdar och allmänna ytor. Den nya lekplatsen skulle ha en inkluderande utformning och erbjuda lek för en bred målgrupp i åldern 0–12 år. Projektet har genomförts enligt plan och lekplatsen har efter invigning fått ett mycket gott mottagande.

Ekonomi

Budget	4 000 000 kr
Kostnader	4 425 441 kr
Underskott på projektet	**425 441 kr**

Förslag till beslut

Teknik- och fritidsförvaltningen föreslår teknik- och fritidsnämnden besluta

att föreslå kommunstyrelsen att godkänna teknik- och fritidsförvaltningens slutredovisning av projekt Folkets park lekplats, projektnummer 214043 samt

att underskottet på 425 441 kronor regleras mot projekt Parker projektnummer 214001 samt

att för kommunstyrelsen påtala behovet av ökad driftbudget med 70 000 kronor per år för utökat löpande underhåll.

Forts.

TFN § 249 (forts.)

Beslutsunderlag
- Tjänsteskrivelse daterad 20261005
- Projektblad TU030
- Karta Folkets parks lekplats

Beslut skickas till:
Kommunstyrelsen

Tjänsteskrivelse - Slutredovisning av projekt Folkets park lekplats, projektnummer 214043

Ärendebeskrivning

Projektet Folkets park lekplats är färdigställt och ska redovisas till teknik- och fritidsnämnden. Projektet omfattar byggnation av en ny lekplats i norra delen av Folkets park, för att ersätta den gamla lekplatsen som avvecklades i samband med bygget av Park Arena.

Syftet med projektet var att bygga en ny stadsdelslekplats i området som komplement till närliggande skolgårdar och allmänna ytor. Den nya lekplatsen skulle ha en inkluderande utformning och erbjuda lek för en bred målgrupp i åldern 0–12 år.

Medel till projekt har anvisats från projekt Investeringar i parker och lekplatser, projektnummer 214001, där det återstår 1 206 123 kronor (aktuellt projekt inräknat).

Beställare av projektet
Teknik- och fritidsförvaltningen.

Entreprenadform
Projektet har projekterats och utförts av teknik- och fritidsförvaltningen i egen regi.

Historik, tider och information
Projektstart år 2022
Projektslut 2026-06-01

Viktiga händelser under projektets gång:
2022–2023: Arbete med gestaltningsprogram för Folkets park där förslag för den nya lekplatsen ingick.
2024: Projektering av lekplatsen påbörjades.
Hösten 2025 till våren 2026 utfördes byggnation.

Ekonomi (se även under rubrik ”Utredning”)
Anvisade medel enligt följande:

2022, Beslut Tu § 24, 2022	4 000 000 kr
2023, Beslut Kf § 47, 2023	-3 209 000 kr
2024, Beslut Kf § 183, 2023	3 209 000 kr
Total budget	4 000 000 kr

Kostnader 2022	290 630 kr
Kostnader 2023	429 750 kr
Kostnader 2024	96 083 kr
Kostnader 2025	1 304 760 kr
Kostnader 2026	2 304 218 kr
Totalkostnader	4 425 441 kr

Underskott på projektet **425 441 kr**

Sammanfattning
Folkets parks lekplats är utformad utifrån begreppet *stadsdelspark* som återfinns i kommunens plan för grönstruktur. Stadsdelslekplatsen riktar sig främst barn som bor inom gångavstånd, men den ska även erbjuda kvalitéer som gör den attraktiv som besöksmål för hela kommunen. Gestaltningen syftar till att skapa en sammanhållen lekmiljö där grönytor, gångar och lekutrustning bildar en helhet runt den stora klätterställningen i mitten. Den nya lekplatsen projekterades och byggdes till största delen i egen regi, med undantag från den stora klätterställningen och konstgräsytorna som upphandlades som separata delentreprenader. Arbetssättet bedöms ha varit till projektets fördel då det möjliggjorde en nära dialog mellan projektör och anläggare under genomförandeskedet.

Redovisad kostnadsökning jämfört med budget förklaras främst med att ambitionen var att färdigställa lekplatsen före sommaren och det var en ogynnsam vinter för framdrift. I övrigt genomfördes projektet enligt plan och lekplatsen har efter invigning fått ett mycket gott mottagande.

Den nya lekplatsen medför behov av en utökad parkdrift i området. Ökad drift bedöms till cirka 70 000 kronor per år.

Beslutsförslag

Teknik- och fritidsförvaltningen föreslår teknik- och fritidsnämnden besluta

att föreslå kommunstyrelsen att godkänna teknik- och fritidsförvaltningens slutredovisning av projekt Folkets park lekplats, projektnummer 214043 samt

att underskottet på 425 441 kronor regleras mot projekt Parker projektnummer 214001 samt

att för kommunstyrelsen påtala behovet av ökad driftbudget med 70 000 kronor per år för utökat löpande underhåll.

Karin Emanuelsson
Projektledare

Henrik Lönngren
Avdelningschef teknik och projekt

Beslutsunderlag

Projektblad TU030
Karta – Folkets parks lekplats

Utredning

Förtydligande av projektkostnader för projekt Folkets park lekplats, projektnummer 214043

	År		
		Budget & övriga intäkter	**Utfall**
Anvisade medel/utfall	2022	4 000 000	290 630
	2023	-3 209 000	429 750
	2024	3 209 000	96 083
	2025		1 304 760
	2026		2 304 218
Totalinvestering		**4 000 000**	**4 425 441**
Underskott på projektet			**425 441**

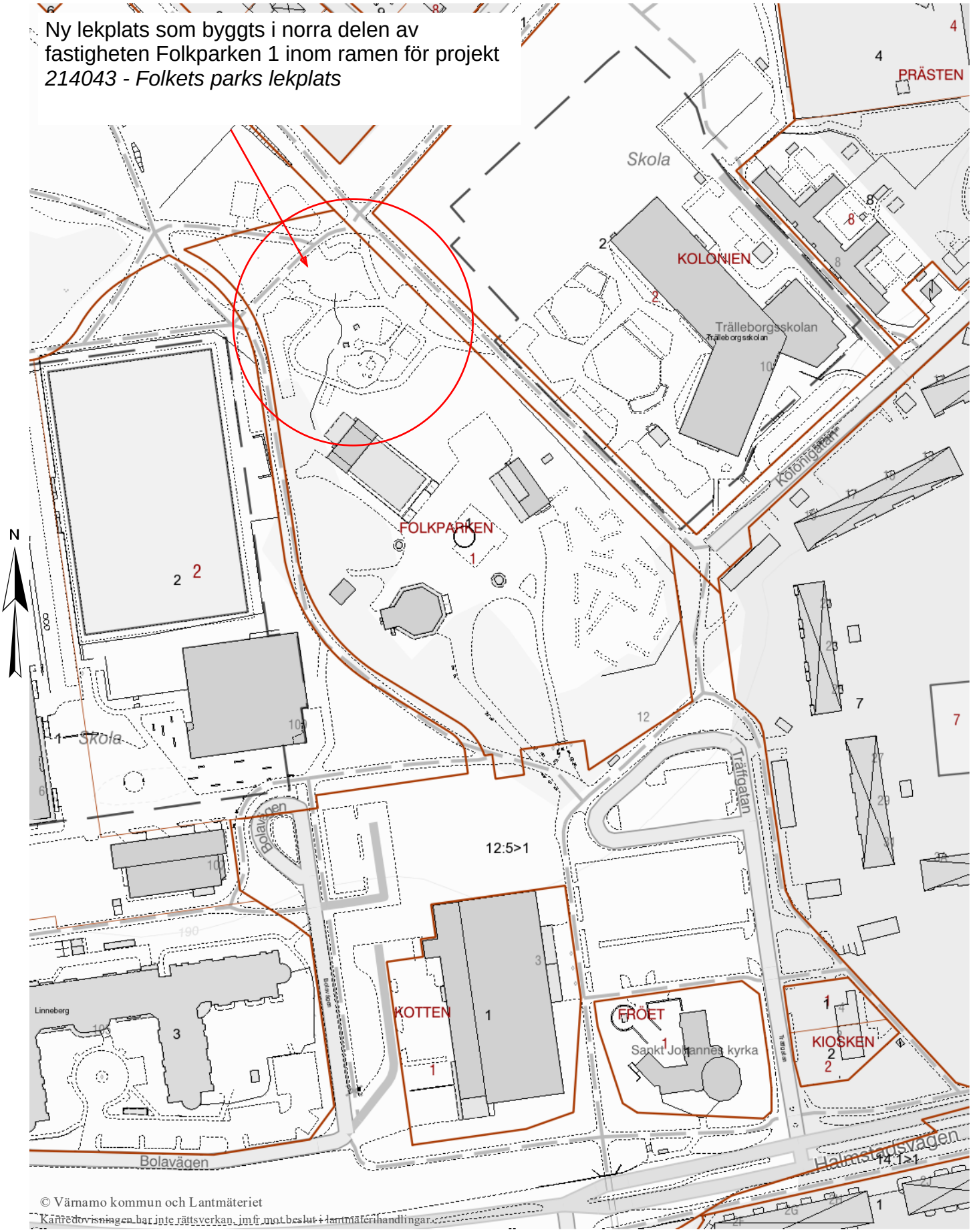
Tabell som visar anvisningar av medel från projekt Parker, projektnummer 214001:

Investeringsbudget	2026		**1 350 000 kr**	Årligt anslag
Ombudgeterat	2025		**1 000 000 kr**	Beslut
Fakturor		Hundrastgård Julia väg	-150 581 kr	
		Smålandsstaket	-117 600 kr	
		Lekplats Söderåsen	-62 418 kr	
		Belysning Åbroparken	-119 954 kr	
		Planeringsarbeten inkl trädplantering	-113 374 kr	
		Flaggstänger, Bord och bänkar, sopsäckshållare	-153 097 kr	
	Projnr:			
	214011	Solbacksgatan Bangårdsgatan	-1 412 kr	Tfn§231
2026-10-14	**214043**	**Folkets park lekplats**	**-425 441 kr**	
		Återstår att fördela	**1 206 123 kr**	

VÄRNAMO KOMMUN

Utdrag ur fastighetskartan

Ny lekplats som byggts i norra delen av fastigheten Folkparken 1 inom ramen för projekt *214043 - Folkets parks lekplats*

TF - Teknik och projekt

Folkets Park, Värnamo

0 50 100m

Investeringar i parker och lekplatser

		Projektblad nr KF:	**TU 030-034**
		Projektbladnr Förv:	16-311-004
		Upprättad den:	2016-02-08
		Upprättad av:	ME
		Reviderad den:	2025-02-28
Uppdragsgivare/beställare(nämnd):	TU	**Projektnr i Ek.sys:**	0109/214001
Utförare(nämnd):	TU	**Datum:**	
För anläggnings- och fastighetsinvesteringar överstigande 5 mnkr, ange tidpunkt när investeringen beräknas tas i bruk:			
Vid byggnads-, gatu- och VA-investeringsprojekt överstigande totalt 10 mnkr, ska förslag/synpunkter inhämtas från kommunens funktioner för miljöstrategiska frågor samt energi- och klimat-rådgivning. Ange datum:		**Miljöstrategiska frågor:**	
		Energi-och klimatrådgivning:	

Beskriv process från behov till förslag enligt riktlinjer för investeringsprocess:

(tänk om→optimera→bygg om→bygg nytt)

Det finns ett stort antal parker och lekplatser i kommunen. Många barnfamiljer utnyttjar dessa för lek och rekreation. Utbyte av lekutrustning är dyrt och behovet är stort. Utbyte och upprustning sker kontinuerligt för att inte äventyra säkerheten på våra lekplatser, samt hålla uppe rekreationsvärdet i våra parker. Med underhållsinvesteringar i parker kan dessa få en hög standard utan att stora nyinvesteringar behövs.

Beskrivning av investeringsprojektet:

Raminvestering på 1 350 kkr. Index +27 % sedan 2019? Kan delvis hanteras genom rationaliseringar, men större påverkan har om denna ram ska täcka underskott i andra projekt eller ej.

Nykeltal		
Driftskostnadsjustering/år:		tkr/år
Längd (m):		m
Yta (m^2):		m^2
Antal:		
Kapitaltjänskost.just/år:	489	tkr/år
Avskrivningstid (genomsnitt):	15	år
Kalkylnivå 0-3:	3	
Bilaga kalkyl:		

	År	**Kostnad i tkr**	
		Budget	**Totalt utfall**
Anvisade medel/utfall	tom 2024	Årligt	Årligt anslag
Investering beslutad	2025	1 350	
Investeringsbudget	2026	1 350	
Investeringsplan	2027	1 350	
Investeringsplan	2028	1 350	
Investeringsplan	2029	1 350	
Investeringsplan	2030	1 400	
Investeringsplan	Framtid		
Totalinvestering		8 150	

§ 84 Dnr: KN.2026.39

Utredning kring cirkulering av konst

Beslut
Kulturnämnden beslutar
att godkänna utredningen kring cirkulering av konst, samt
att lämna utredningen till kommunstyrelsen senast 2026-12-31.

Ärendebeskrivning
Kommunfullmäktige tog på sitt sammanträde 2025-06-18 beslut om att ge kulturnämnden i uppdrag att se över hur cirkulering och synliggörande av konstverk i kommunens offentliga miljöer kan öka, samt om det är möjligt att avyttra konst från den kommunala samlingen som inte nyttjas eller som inte är av ett kulturhistoriskt intresse. Kulturförvaltningen har under året utrett frågan. Kontakt har tagits med ett flertal kommuner och regioner, museer, auktionshus och andra experter, för att undersöka hur cirkulering och avyttring av konst hanteras på andra ställen. Kulturförvaltningen presenterar utredningen med tillhörande slutsatser.

Förslag till beslut
Kulturförvaltningen föreslår kulturnämnden besluta
att godkänna utredningen kring cirkulering av konst, samt
att lämna utredningen till kommunstyrelsen senast 2026-12-31.

Beslutsunderlag
- Kulturförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-08-10
- Konst i rörelse – en utredning om cirkulering av konst i Värnamo kommun

Beslut skickas till:
Kommunstyrelsen

VÄRNAMO KOMMUN

TJÄNSTESKRIVELSE
2026-08-10

Kulturförvaltningen | Kulturnämnden | Dnr: KN.2026.39

Utredning kring cirkulering av konst

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige tog på sitt sammanträde 2025-06-18 beslut om att ge kulturnämnden i uppdrag att se över hur cirkulering och synliggörande av konstverk i kommunens offentliga miljöer kan öka, samt om det är möjligt att avyttra konst från den kommunala samlingen som inte nyttjas eller som inte är av ett kulturhistoriskt intresse.

Kulturförvaltningen har under året utrett frågan. Kontakt har tagits med ett flertal kommuner och regioner, museer, auktionshus och andra experter, för att undersöka hur cirkulering och avyttring av konst hanteras på andra ställen. Kulturförvaltningen presenterar utredningen med tillhörande slutsatser.

Beslutsförslag

Kulturförvaltningen föreslår kulturnämnden besluta

att godkänna utredningen kring cirkulering av konst, samt

att lämna utredningen till kommunstyrelsen senast 2026-12-31.

Marlene Ulfsax
Konstsamordnare

Lars Alkner
Förvaltningschef

Beslutsunderlag

- Kulturförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-08-10
- Konst i rörelse – en utredning om cirkulering av konst i Värnamo kommun

Konst i rörelse

En utredning om cirkulering av konst i Värnamo kommun

KULTURFÖRVALTNINGEN
Allmänkultur
Sara Jansson
Marlene Ulfsax
2026-08-19

VÄRNAMO KOMMUN

Sammanfattning

Utredningen har genomförts på uppdrag av kommunfullmäktige för att undersöka hur cirkuleringen och synliggörandet av konst från Värnamo kommuns samling kan öka samt om konstverk som inte används eller bedöms sakna kulturhistoriskt värde bör avyttras. Utredningen omfattar endast lös konst, såsom målningar, fotografier, mindre skulpturer och andra flyttbara konstverk. Den ska ge ett kunskapsunderlag för eventuella beslut och framtida arbete med konstsamlingen.

Värnamo kommun förvaltar en konstsamling som har byggts upp under sju decennier och idag omfattar cirka 3 000 konstverk. Merparten av konsten är placerad i kommunens verksamheter, medan övriga förvaras i magasin. Det är kommunens konstsamordnare, anställd på kulturförvaltningen, som ansvarar för inköp och hantering av konsten.

Cirkulering av konst

Kulturförvaltningen har under de senaste 15 åren arbetat aktivt för att öka cirkuleringen av den kommunala konsten. Under senare år har antalet utplacerade konstverk ökat markant, bland annat genom riktade informationsinsatser, omfördelning av resurser för att främja inköp av nya verk, ett stort antal rambyten och en digital konstportal där verksamheterna själva kan gå in och välja konstverk.

Att cirkulera den offentliga konsten är en betydligt mer omfattande process än att enbart flytta verk mellan olika lokaler. Varje omhängning kräver vanligtvis dialog med verksamheten, platsbesök, urval av verk, registrering, transport, montering och uppdatering av konstregistret. Detta gör arbetet tidskrävande och personalintensivt.

I dagsläget sker cirkuleringen huvudsakligen utifrån verksamheternas efterfrågan. Något schemalagt rotationssystem finns inte, vilket till stor del beror på begränsade personella resurser. Samma situation återfinns hos de flesta av de 25 kommuner och 9 regioner som deltagit i den omvärldsbevakning som kulturförvaltningen gjort inför utredningen. Där sker cirkuleringen också behovsstyrt snarare än enligt en strategisk plan.

Att vissa verk befinner sig i konstmagasinet under längre perioder ska inte ses som ett problem. Väl där så finns en möjlighet till underhåll, omramning och framtida omplacering. Konstverk som idag uppfattas som svårplacerade eller omoderna kan i framtiden bli relevanta igen när estetiska ideal och verksamheternas behov förändras.

Utredningen bedömer att utifrån dagens resurser kan cirkuleringen öka ytterligare genom:

- Analys av samlingen i syfte att skapa konstkollektioner att erbjuda specifika verksamheter,
- Översyn av vilka verksamheter som senast fått ny konst, och utifrån den skapa en långsiktig och medveten plan för cirkulering,
- Konstpedagogiska initiativ.

Samtidigt konstateras att ett mer systematiskt och uppsökande arbete sannolikt kräver utökade resurser.

Avyttring av konst

Utredningens samlade bedömning är att det inte finns skäl att genomföra någon generell avyttring av konst ur Värnamo kommuns samling. Både omvärldsbevakningen och de kontakter med experter som har tagits talar för en försiktig hållning. De flesta kommuner och regioner avyttrar inte konst ur sina samlingar, och de få som gjort det beskriver att den ekonomiska vinsten varit blygsam eller ickebefintlig i förhållande till arbetsinsatsen.

En försäljning av äldre grafik kan stundtals kännas motiverad, då en kommuns samling kan innehålla ett flertal tryck med samma motiv. Men ur ett ekonomiskt perspektiv bedöms försäljning av äldre grafik ge låga intäkter samtidigt som kostnader för värdering, administration, transport och försäljningshantering tillkommer. Risken är därför stor att kostnaderna överstiger de ekonomiska vinsterna.

Utredningen lyfter även flera andra argument mot avyttring:

- **Kulturhistoriska skäl**: Samlingen utgör ett tidsdokument och en del av vårt gemensamma kulturarv. Ett historiskt dokument över konstnärliga ideal, samhällsutveckling och lokal kulturhistoria.
- **Etiska skäl**: Konsten har byggts upp med skattemedel under närmare 70 år och ses som en gemensam tillgång för kommuninvånarna.
- **Juridiska skäl**: Vissa verk kan omfattas av villkor genom donationer eller testamenten, vilket begränsar möjligheten att sälja dem.
- **Strategiska skäl**: En försäljning riskerar att försvaga samlingens långsiktiga värde och minska framtida möjligheter att använda verken i olika verksamheter.

Utredningen framhåller också att svårplacerad eller tillfälligt oanvänd konst inte automatiskt bör betraktas som avyttringsbar. Även verk som idag

uppfattas som daterade, kontroversiella eller mindre attraktiva kan ha kulturhistoriska, pedagogiska eller framtida användningsvärden.

Däremot utesluts inte möjligheten till enstaka undantag. Om exempelvis ett museum eller annan kulturinstitution uttrycker intresse för ett specifikt verk kan en individuell prövning vara motiverad. Sådana fall bör dock hanteras restriktivt och utifrån samlingens långsiktiga intressen snarare än ekonomisk vinning.

Slutsats

Utredningen visar att Värnamo kommun redan bedriver ett aktivt arbete för att öka cirkuleringen och tillgängligheten till den lösa konsten men att ytterligare utveckling är möjlig. Samtidigt konstateras att cirkulering är ett resurskrävande arbete som till stor del styrs av tillgänglig personal och verksamheternas efterfrågan.

Den övergripande slutsatsen är att fokus bör ligga på att utveckla, tillgängliggöra och cirkulera den befintliga samlingen snarare än att avyttra delar av den. Utredningen rekommenderar därför fortsatt arbete med ökad synlighet och användning av samlingens konstverk, medan generell avyttring inte bedöms vara vare sig ekonomiskt, kulturellt eller strategiskt motiverad.

Begreppsförklaring

Lös konst	Konst som inte är fast förankrad i byggnader.
Mjuk infrastruktur	Konstens och kulturens roll som samhällsbyggande funktion.
Kulturellt kapital	Kommunens samlade konstsamling som en demokratisk resurs.

Konstplacering	Det fysiska valet av plats där konstverk placeras.
Cirkulering	När konsten placeras i våra olika kommunala verksamheter och flyttas över tid.
Konstpedagogiska insatser	Aktiviteter i mindre skala som gör konsten tillgänglig och väcker nyfikenhet. Det sker genom exempelvis informationstexter, konstnärspresentationer och enklare reflektionsfrågor (färg–form–motiv)

Avyttring	Att göra sig av med ett konstverk.
Försäljning	Specifik metod för avyttring där konstverk säljs vidare.
Gallring	Processen att välja ut vilka verk som inte längre ska vara en del av samlingen.

Regit art	Ett digitalt konstinventeringssystem och register som används av många kommuner för att dokumentera, katalogisera och hantera egna konstsamlingar.
Konstportal	En digital plattform för lös konst där anställda i kommunen kan välja konstverk till sina arbetsmiljöer.

Innehåll

Bakgrund 1
Mål 1
Syfte 1
Frågeställning 1
Avgränsningar 2
Befintligt ramverk 2
Urval och tillvägagångssätt 2

Kommunens konstsamling 5
Representerade tekniker 5
Historisk obalans 6
Samlingens syfte 7
Att arbetet med samlingen 7
Cirkulering – en historisk tillbakablick 8

En del av kulturarv 14
Värdet av en samling 15

Omvärldsbevakning 16
Kommuner 16
Regioner 20

Avyttring – gallring och försäljning av lös konst 22
Gallring 22
Försäljning 22
Mellan depå och hängning 25
Opassande konst 26

Framtida insatser för ökad cirkulering och synliggörande av lös konst 27
Inom befintliga ramar 27
Möjligheter med utökade ramar 29

Slutsats 30

Källor 31
Bilagor 33

Bakgrund

Kommunfullmäktige tog på sitt sammanträde 2025-06-18 beslut om att uppdra till kommunstyrelsen att ge kulturnämnden i uppdrag att öka cirkulering och synliggörande av konstverk i kommunens offentliga miljöer samt att avyttra konst som inte nyttjas eller som inte är av ett kulturhistoriskt intresse.

Värnamo kommun har en ständigt växande konstsamling som hanteras av kulturförvaltningen. I dagsläget innehåller den cirka 3100 verk inköpta under ett 70-tal år. Konstverken är köpta för att hängas i kommunala lokaler i syfte att förbättra miljön i bland annat skolor, särskilda boenden, personal- och konferensrum. Vid omhängningar och renoveringar mellanlagras verken i ett konstmagasin beläget i Gummifabriken.

Mål

Utredningen ska utgöra ett kunskapsunderlag för hur Värnamo kommuns konstsamling hanteras utifrån cirkulering, synliggörande och avyttring samt huruvida detta kan utvecklas sett till rådande förutsättningar. Utredningen kan ligga till grund för eventuella beslut om förändringar i arbetssättet.

Syfte

Det finns två syften med utredningen. Det ena är att utröna om ett ökat synliggörande och cirkulering av den kommunala konsten är möjlig, så att fler får möjlighet att ta del av den. Det andra är att se över möjligheten att avyttra de konstverk från samlingen som av olika skäl inte nyttjas. Här behöver man väga in såväl ekonomiska som kulturhistoriska aspekter.

Frågeställningar

Utredningen har följande frågeställningar att besvara:

- Vad är syftet med Värnamo kommuns konstsamling?
- Hur har kulturförvaltningen arbetat med konstsamlingen genom åren och hur sker arbetet med den idag?
- Hur kan cirkulering och synliggörande av konsten öka?
- Omvärldsbevakning – hur arbetar andra kommuner och regioner med sina konstsamlingar?
- Finns det skäl till avyttring av enskilda konstverk utifrån ekonomiska och/eller kulturhistoriska aspekter?

Representation och mångfald

Det har vidare varit av relevans för oss att lyfta frågor kring representation och mångfald, eftersom dessa värden är centrala i vårt arbete för en socialt hållbar samling. Vi har därför valt att lyfta dessa värden på olika sätt i föreliggande rapport. Dels hur vi själva arbetar med dem dels hur andra kommuner och regioner ser och arbetar med dessa värden. Med representation menar vi främst konstnärernas bakgrund, kön och etnicitet. Vilka är de aspekter vi har valt att belysa lite extra. Med mångfald menar vi vidare en bredd i konstnärliga uttryck - så som teknik, material och motiv.

Avgränsningar

Utredningen omfattar enbart den lösa konsten i termer av tavlor, fotografier, mindre skulpturer och objekt som har förvärvats av kulturförvaltningen. Den hanterar inte konstnärliga gestaltningar som är platsspecifika och därmed inte flyttbara. Den innefattar inte heller designföremål såsom möbler, lampor etcetera som hanteras och är inköpta av andra förvaltningar än kulturförvaltningen.

Befintligt ramverk

”Riktlinjer för lös konst” är det ramverk som ligger till grund för hanteringen av Värnamo kommuns konstsamling.[1] Revidering sker varje mandatperiod och ansvarig tjänsteperson är kommunens konstsamordnare (tidigare kultursekreterare).

Syftet med ”Riktlinjer för lös konst” är att skapa stabilitet och långsiktighet i arbetet med Värnamo kommuns konstsamling. Dokumentet behandlar ansvarsfördelning och rutiner som klargör och underlättar förvaltandet av den lösa konsten.

Urval och tillvägagångssätt

Statistiken för Värnamo kommuns konstsamling är hämtad från registret RegitArt.[2] Detaljerade uppgifter om konstverken har hämtats från systemet och ligger till grund för den efterföljande bearbetningen och analysen.

---

[1] Värnamo kommun *Riktlinjer för lös konst (2024)*

[2] *RegitArt Konstinventariesystem* [databas], Värnamo kommun, interna registerdata, hämtad under januari – juni 2026.

För att få en heltäckande och nyanserad omvärldsbevakning har kommuner och regioner i olika delar av landet och i olika storlekar tillfrågats att delta i undersökningen. I Bilaga 1 och Bilaga 2 redovisas tabeller över befolkningsmängden i de kommuner och regioner som tillfrågats att delta.

Med avstamp i *Region Jönköpings läns kulturplan 2026–2029,* har det varit av intresse att ta del av hur våra grannkommuner arbetar med den lösa konsten.[3] Inte minst då kulturplanen inledningsvis belyser vikten av att värna och främja kulturella uttryck i syfte att stärka demokratiska värderingar.[4] Initialt skickades en förfrågan till 37 kommuner (varav sex i Region Jönköpings län) och 12 regioner inklusive Region Jönköpings län.

Omvärldsbevakningen bygger avslutningsvis på svar från 25 kommuner, vilket motsvarar cirka 8,6 % av landets kommuner samt nio regioner, vilket motsvarar cirka 38 %. Tabellerna nedan visar vilka kommuner och regioner som har tillfrågats.

Kommuner

Götaland	Svealand	Norrland
Borås	Karlskoga	Boden
Eksjö	Karlstad	Falun
Gislaved	Ludvika	Gävle
Gnosjö	Solna	Hudiksvall
Gotland	Stockholm	Luleå
Göteborg	Säffle	Skellefteå
Halmstad	Uppsala	Sundsvall
Hässleholm	Västerås	Umeå
Jönköping	Örebro	Östersund
Karlskrona		
Kungälv		
Lidköping		
Linköping		
Malmö		
Nässjö		
Trelleborg		
Vaggeryd		
Västervik		
Vänersborg		
Växjö		

[3] Region Jönköpings län, *Regional Kulturplan 2026–2029* (2026), s. 5, 17
[4] Ibid 17, 11,

Regioner

Götaland	Svealand	Norrland
Halland	Örebro	Västernorrland
Skåne	Dalarna	Jämtland
Jönköping	Värmland	Norrbotten
Kalmar	Västmanland	
Östergötland		

För att undersöka samlingens kulturella värde, skickades en förfrågan om medverkan till ett flertal experter och institutioner. Dessa inkluderar: Smålands konstarkiv, Växjö auktionskammare, Auktionskammaren i Jönköping, Kommunantikvarien i Värnamo kommun, samt relevant branschfolk vid Kulturparken Småland, Länsmuseet i Jönköping och Vetlanda museum.

Kommunens konstsamling

Värnamo kommuns konstsamling har vuxit fram under 70 års tid och består idag av cirka 3 000 konstverk, både original och grafiska tryck som finns i flera exemplar. Det stora flertalet av verken är utplacerade i ett 80-tal av kommunens olika verksamheter. Det är alltifrån skolor, förskolor, bibliotek, särskilda boenden och dagcentraler, till korridorer, konferensrum och tjänsterum på olika förvaltningar.

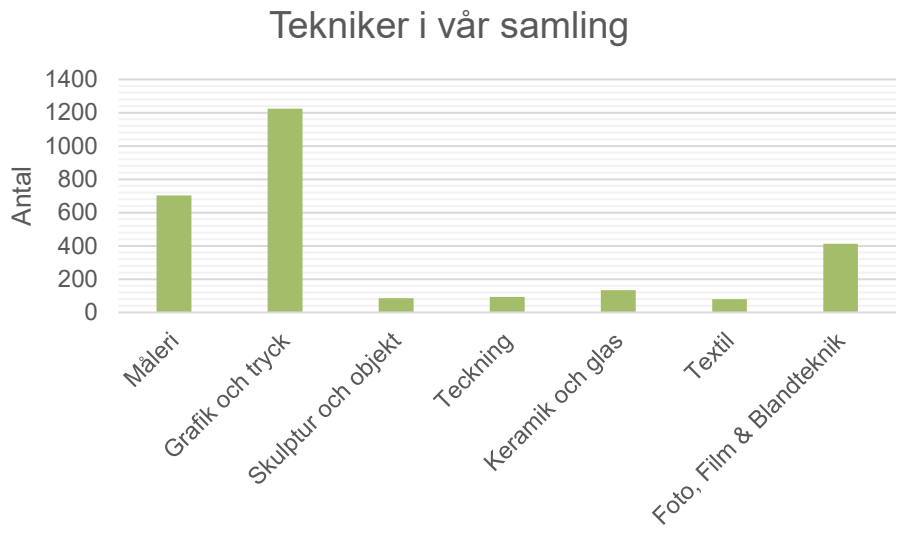
De konstverk som för tillfället inte är utplacerade har en plats i kommunens konstmagasin. Där samsas konst som lagras tillfälligt tillsammans med äldre verk som inte uppfyller de för dagen rådande idealen när det kommer till färg, form eller motivval. Grafik som finns i flera exemplar plockas i vissa fall ur sina ramar och läggs i lådor i väntan på en ny placering.

Samlingen innehåller verk av konstnärer från hela Sverige, men en betydande del utgörs av verk från konstnärer i närområdet. Karin Karlsson, Calle Johansson och David Jägerskogh är exempel på den äldre generationen av konstnärer från Värnamo med omnejd. Deras verk samsas med verk av samtida konstnärer som Christian Immonen, Annika Holmér, Rolf Petersson, Lovisa Sköld och paret Christine och Stefan Bennedahl.

Mycket av den konst som finns i samlingen har genom åren köpts in från olika utställningar eller gallerier, i vissa fall direkt från konstnärerna. Inköp från konstnärer utanför Värnamoområdet är smidigare idag jämfört med 40–50 år sedan, inte minst tack vare digitala plattformar. De möjliggör även att köp kan göras lättare från nationella och internationella konstnärer.

Representerade tekniker

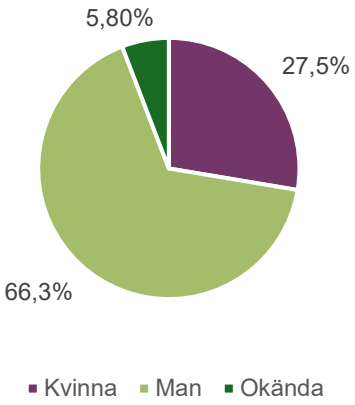
Samlingen består av artefakter i olika tekniker och material. Det rör sig främst om målningar i akvarell, olja och akryl men även foto, teckningar i blyerts och grafiska blad i olika tekniker. Det förekommer också textila verk, skulpturer och objekt i bland annat keramik, glas och olika träslag. Motiven är varierande och speglar såväl olika tidsepoker som konstnärliga strömningar. Från landskapsmåleri och porträtt till naivism, expressionism och samtidskonst. I stapeldiagrammet nedan, återges en del av de tekniker som finns representerade i Värnamo kommuns samling.

Historisk obalans

För att få en tydligare bild av hur vår egen samling speglar dagens samhälle, har vi i ett första steg kartlagt fördelningen mellan kvinnliga och manliga konstnärer. Statistiken utgör en viktig grund för arbetet framåt med Värnamo kommuns konstsamling.

Resultatet illustreras i cirkeldiagrammet nedan och belyser en betydande ojämn fördelning mellan kvinnor (27,5%) och män (66,3%).

En bidragande orsak till den skeva fördelningen både på kommunnivå och i de stora museernas samlingar, är att män historiskt sett har fått mer utrymme på konstscenen. Deras motiv och sätt att måla har varit normen för vad som är ”bra konst”, medan kvinnors konst under århundraden har förminskats och ansetts mer privat eller hantverksmässig. Vi ser samma obalans vad gäller permanenta konstnärliga gestaltningar runtom i kommunen och i landet som helhet. Manliga konstnärer har under lång tid fått företräde på bekostnad av sina kvinnliga kollegor.

Idag studerar det fler kvinnor än män på konsthögskolorna vilket borgar för att denna historiska obalans kommer korrigeras med tiden, men det kräver aktiva val av såväl tjänstemän som politiker.

Obalansen i Värnamo kommuns samling av lös konst arbetar kulturförvaltningen aktivt med att förändra. Fler verk av kvinnliga konstnärer köps in till samlingen. Det finns också en medvetenhet vid upphandlingar av konstnärer till permanenta konstnärliga gestaltningsuppdrag, och kvinnliga konstnärer får lika mycket utrymme i utställningsverksamheten.

Samlingens syfte

Syftet med en kommunal konstsamling är primärt att ge mervärde till den offentliga miljön såväl som arbetsmiljön. Tack vare att konst placeras där tjänstepersoner, skolelever, brukare och medborgare kan ta del av den, skapas åtskilliga positiva effekter.

När konst placeras i offentliga miljöer når den kommuninvånare som kanske vanligtvis inte besöker konstutställningar eller gallerier. Det ger invånarna en möjlighet att möta konst i sin vardag, att reflektera och utveckla sitt sinne för att ta till sig konst. Kreativa samtal kan uppstå som väcker tankar och känslor men även utmanar perspektiv. Att omges av konst är hälsofrämjande och kan ha såväl avstressande som stimulerande effekter.

Samtidigt finns det både en demokratisk och en pedagogisk aspekt då Värnamo kommun har en representativ samling av samtidskonst som kan användas både i utställningar och i visningar. Samlingen är ett äkta tidsdokument då den skildrar tidsanda, världsläge, idéer och tankar under mer än ett halvt sekel. Även Värnamo kommuns historia skildras genom verk från konstnärer med lokal koppling. Dessa konstverk är en del av vårt kulturarv, som det är vårt gemensamma ansvar att vårda.

Slutligen är inköp av lös konst till kommunala och regionala samlingar ett utmärkt sätt att stötta såväl konstnärer som gallerier och utställningsanordnare. Det främjar kulturlivet både på ett lokalt och nationellt plan.

Att arbeta med samlingen

Att skapa, förvalta och hantera en stor konstsamling kräver tydliga riktlinjer, vilka finns i styrdokumentet ”Riktlinjer för lös konst”, fastställd av kulturnämnden och kommundirektör 2017, reviderad senast 2024.

Att cirkulera den kommunala konsten är bara en del av det arbete som görs med samlingen. Kort sagt handlar det om inköp av verk från utställningar, gallerier eller direkt från konstnärer, märkning med ID-nummer, fotografering, registrering i konstregister och konstportal, mellanlagring i konstmagasin eller direkt utplacering i kommunal lokal. Vidare görs omramningar, enklare rengöring och gallringsarbete vid behov. Vartannat år utför kulturförvaltningen tillsammans med de konstansvariga på varje enhet en större inventering, för att säkerställa att den utplacerade konsten finns kvar på rätt ställe.

Det är kommunens konstsamordnare som ansvarar för arbetet med den lösa konsten, hon lägger i dagsläget cirka 30–40 % av sin arbetstid på hanteringen av den lösa konsten. I sin tjänst har konstsamordnaren dessutom ansvar för de projekt med konstnärlig gestaltning enligt enprocentsregeln som genereras av ny-, om- och tillbyggnation, samt gestaltningsprojekt initierade av kulturnämnden. I ovan nämnda projekt sker upphandling av konstnärer och genomförande i nära samarbete med både Teknik- och fritidsförvaltningen och Inköpsenheten. Utöver att handlägga ärenden och vara föredragande för kulturnämnden, planerar och samordnar konstsamordnaren även all typ av rengöring, underhåll och omfattande restaureringar av konstnärliga gestaltningar.

Konstsamordnaren delar vidare ansvaret för planering och utställningsarbete i den kommunala konsthallen *Blickfånget* i Gummifabriken, med kommunens kulturpedagog.

Cirkulering – en historisk tillbakablick

Kulturförvaltningens arbete med att cirkulera lös konst från den kommunala samlingen har genom åren sett olika ut.

På 1970-talet anordnade kulturnämnden årliga utställningar i stadshusets foajé under somrarna i syfte att visa upp nyinköpta konstverk. I samband med detta fick de kommunala förvaltningarna möjlighet att önska verk till sina lokaler. Därefter följde ett antal år med minimal cirkulering av konst, då fokus i stället lades på annan verksamhet inom kulturförvaltningen.

En bit in på 2000-talet gjordes nya försök att öka cirkulering av konsten. Kulturförvaltningen samlade då nyinköpt konst tillsammans med ett urval magasinerade konstverk i förvaltningens lokaler under ett antal dagar. Medarbetare i kommunen bjöds in att komma och välja verk utifrån först till kvarn-principen. De kunde då också ta med och byta ut konst de hade i sina lokaler. Denna strategi visade sig vara av stort intresse vilket resulterade i ett

antal intensiva men effektiva dagar. Så småningom luckrades denna hantering upp till att bli mer behovsstyrd under hela året.

De senaste 15 åren har kulturförvaltningen arbetat aktivt för att öka cirkuleringen av den kommunala konsten. Genom justering av arbetsuppgifter inom förvaltningens verksamhet har mer tid kunnat läggas på inköp, utplacering, cirkulering och hantering av konstsamling

Processen att cirkulera konst

Intresset för konst har i Värnamo kommuns verksamheter vuxit de senaste åren och är idag större än någonsin, vilket hör ihop med de senaste årens ökade antal konsthängningar. Möjligheten till att låna konst eller byta ut befintlig konst som har hängt en längre tid uppmärksammas och sprids mellan verksamheterna. Medvetenheten och kunskapen om vad konsten gör för arbetsmiljön har också ökat. Det är en förmån för medarbetare och verksamheter att kunna välja eller få hjälp med att välja konst till sin arbetsplats, vilket uppskattas av verksamheterna.

Oftast sker byten av konst på förfrågan från verksamheterna eftersom det i dagsläget inte finns någon större möjlighet för uppsökande verksamhet från konstsamordnarens sida. Det händer dock att byte av konst initieras från kulturförvaltningen, till exempel när ett antal konstverk har köpts in för utplacering i en viss typ av verksamhet.

Eftersom det inte finns något schema för cirkulering utan den i huvudsak är behovsstyrd, innebär det att verksamheter där personalen inte själva är aktiva och söker ny konst får behålla det som är hängt under en försvarlig mängd år. Däremot sker en mer eller mindre kontinuerlig cirkulering genom renoveringar, flyttar och förändring eller uppfräschning av lokaler och verksamheter, något som har varit vanligt förekommande i Värnamo kommun de senaste åren. Även efter inventering av konsten vartannat år sker en ökning av förfrågningar, vilket är naturligt då vi har gjort verksamheterna uppmärksamma på vad som hänger i deras lokaler.

Varje utplacering föregås av mejlväxlingar, platsbesök, urval av enstaka verk eller skapande av konstkollektioner. Det vill säga flera verk som samspelar med varandra och med omgivningen för att bilda en helhet. Förfarandet ser olika ut beroende på om det är ett enskilt tjänsterum som behöver konst eller ett mer allmänt utrymme, se nedan.

Vi har de senaste åren ökat cirkuleringen av den lösa konsten, men för att kunna utveckla arbetet ytterligare och mer strategiskt krävs dock utökade personella resurser.

Konstportalen

Av säkerhetsskäl är kommunens konstregister endast ett internt verktyg för förvaltning av konstsamlingen. Konstsamordnaren har det yttersta ansvaret för konstregistret och ser till att det uppdateras och innehåller aktuell information. Till konstregistret är en digital konstportal med begränsad information kopplad, som visar de magasinerade konstverk som är redo att placeras ut.

Konstportalen är en tjänst som kulturförvaltningen har valt att använda sig av sedan 2023. Vid de tillfällen då det bara är ett eller ett fåtal konstverk som efterfrågas, fungerar denna tjänst bra. Tidigare mejlade konstsamordnaren förslag på konstverk, vilket ofta blev långa och tidskrävande mejltrådar. Tack vare konstportalen gör de kommunanställda som vill ha något nytt till sitt rum det jobbet själva. De hör av sig till konstsamordnaren när de önskar låna eller byta ut konst i sina lokaler. Gäller det tjänsterum hänvisas de till konstportalen, där de kan se den konst som finns ledig för tillfället och boka verk. I konstportalen ser de bild på konstverket och får information om konstnär, titel, teknik, material samt storlek. De lägger de konstverk som önskas i kundkorgen och konstsamordnaren får ett mejl och återkopplar. Verksamheten hamnar i en intern kö och blir kontaktade när det finns möjlighet att få konstverket levererat och upphängt. Kulturförvaltningen arbetar aktivt för att hålla nere väntetiderna, något som ibland är svårt med de existerande resurserna.

Gemensamma utrymmen

Gäller förfrågan om konst gemensamma utrymmen som personalrum, sammanträdesrum eller korridorer, hjälper konstsamordnaren till med urvalet och skapar ändamålsenliga kollektioner där verken samspelar med varandra och det omgivande rummet. Detsamma gäller vid större gestaltningsjobb på skolor eller särskilda boenden, då det ofta krävs en stor mängd konstverk som dels ska passa och lyfta varandra, dels fungera i den befintliga miljön och verksamheten. Hänsyn behöver tas till färg och form på befintlig inredning och eventuell redan hängd konst i rummet, men även till hur lokalerna används och av vem. Inte sällan ska många viljor hanteras och i dessa situationer behöver konstsamordnarens professionella roll tydliggöras. Denna typ av konsthängning kräver stor lyhördhet gentemot de som använder lokalerna och en god dialog mellan dem och konstsamordnaren är avgörande för slutresultatet. Ett samtal där mottagaren får veta information om konstnären eller bakgrund till verket kan förändra uppfattningen och synen på verket.

När det kommer till konst har alla en åsikt och det är konstsamordnarens uppgift att få konstverken att samspela med varandra, rummet och

verksamheten, samtidigt som de som dagligen tillbringar tid i lokalerna ska känna sig nöjda och må bra med det som hängts.

Riskbedömning

Avvägning görs hela tiden kring risker att placera ut en viss typ av konstverk. Risk för att konst försvinner eller görs åverkan på, påverkar förstås hur värdefull konst som bör placeras ut i en viss miljö. Men även risk för personskador måste tas hänsyn till, såsom vilken typ av konstverk som passar målgruppen. Kan vi hänga ramar med glas eller är plexiglas att föredra? Behöver konsten förankras extra i någon verksamhet? Vid sådana tillfällen är samarbetet mellan konstsamordnare och personal avgörande. Konstsamordnaren ansvarar för det konstvetenskapliga och estetiska kunnandet, medan personalen har kunskap om sin verksamhet och de personer som rör sig i lokalerna.

Montering

Vid montering av verken har konstsamordnaren kommunens kulturvaktmästare till sin hjälp. Det är en service kulturförvaltningen tillhandahåller kostnadsfritt, att komma ut och hänga konstverken på berörd plats. Det ger kulturförvaltningen en chans att styra hur konsten hängs i kommunen vilket har en rad fördelar. Många platser är offentliga eller semioffentliga och då ska konsten visas på bästa sätt, så att konst och befintlig inredning lyfter varandra. Det är också ett sätt att säkerställa att konsten hängs på ett betryggande och kompetent sätt. Kunskap om lämpliga monteringsmetoder för olika material samt tekniska bedömningar av väggars bärighet, krävs för att undvika att hängda verk lossnar. Utan denna specialistkunskap uppstår risker för både arbetsrelaterade personskador och skador på kommunens konstverk.

Sett till samlingens bästa så är en professionell montering en garant för att verken får en så lång livslängd som möjligt och att antalet renoveringar och rambyten hålls nere. För den enskilda medarbetaren som ska få en tavla till sitt kontor eller personalrum så är det en arbetsmiljöfråga, då montering av somliga konstverk innebär tunga lyft som denne bör slippa.

Konstansvariga i verksamheterna

Kulturförvaltningen tar inte ut några avgifter för lån av konstverk från kommunens samling, varken för hantering, transport, montering eller hyra av verk. Motprestationen är att verksamheterna som lånar konsten utser en konstansvarig som fungerar som kontaktperson gentemot konstsamordnaren. Det är respektive chef som ansvarar för att det finns en konstansvarig på varje avdelning, enhet, skola etcetera där kommunal konst hänger, och att konstsamordnaren meddelas ifall ansvaret förflyttas till annan person.

Den konstansvarige har ansvar att kontakta konstsamordnaren vid fall då den lösa konsten skadats, omplacerats eller blivit stulen. Vartannat åt ombeds samtliga konstansvariga att göra en konstinventering utifrån listor som tillhandahålls av konstsamordnaren. Den konstansvarige ska också se till att konst som tillhör Värnamo kommun inte förvaras i avdelningens egna förråd eller liknande utrymmen. Det är inte helt ovanligt att konst som betraktas som saknad, vid ett senare tillfälle – ibland efter åtskilliga år – hittas på en vind eller i ett förråd. För kulturförvaltningen är det ett omöjligt uppdrag att hålla koll på konstverk som har flyttats av verksamheterna själva, och där spelar de konstansvariga en viktig roll.

Kulturförvaltningen har de senaste åren arbetat aktivt med att öka förståelsen för vikten av att det finns konstansvariga i alla kommunens verksamheter där kommunal konst hänger. Genom information på kommunens intranät samt information i chefsnätverk så har antalet konstansvariga ökat. Det är av största vikt att kommunens samtliga chefer förstår vikten av den konstansvariges uppdrag och även utser en ny den dag en konstansvarig avslutar sin anställning. Vill man ha kommunal konst i sina lokaler så behöver någon hålla ett extra öga på den och vara konstsamordnarens förlängda arm ut i verksamheten.

En ökning av konstplaceringar

De senaste åren har ett stort antal kommunala verksamheter och förvaltningar flyttat och fått nya lokaler, vilket har medfört att konsten har cirkulerat allt mer. I vissa fall har verksamheter flyttat med sig sin konst, i andra har man passat på att byta ut det mesta på sina väggar efter en flytt. Medvetenheten om att det är möjligt att låna kommunal konst till sina verksamheter har också ökat, vilket har lett till en ökad cirkulering.

Enbart siffror över antal konsthängningar ger inte en rättvisande bild, då det skiljer stort sett till nedlagt arbetstid mellan att byta ett enskilt konstverk på ett tjänsterum och att hänga en hel kollektion i en korridor eller att hänga konst på ett nytt gruppboende där det är helt tomt på väggarna. Men tittar

man på de senaste fem åren så har det varit en stadig uppgång i antalet konsthängningar som kulturförvaltningen har gjort, med en rejäl ökning under 2025. Det kan förklaras med att medvetenheten om möjlighet till lån från den kommunala konstsamlingen har ökat genom ett strategiskt informationsarbete från kulturförvaltningens sida. 2026 fortsätter med samma höga antal utlån och omhängningar, ett fyrtiotal ärenden har hanterats under det första halvåret.

En del av kulturarvet

Ett kulturarv är per definition en källa till kunskap och kan ses som en länk mellan dåtid, nutid och framtid. Arvet berättar vilka vi är och har varit, och ska bevaras och förvaltas för eftervärlden. Det omfattas av skildringar där framgångar och motgångar men även det fula och det fina gestaltas. Konsten som ingår i Värnamo kommuns samling är en del av det materiella kulturarvet. Den kan också tolkas som en del av konsthistorieskrivningen eftersom konstverken i samlingen bland annat berättar om tekniker, stilar och konstnärer.

Vi har inför denna utredning varit i kontakt med Värnamos kommunantikvarie som menar att den konst som kommunen köpt in från 1950-talet och fram till idag, utgör ett fantastiskt tidsdokument, där varje konstverk speglar en del av den tidsanda som rådde när verket köptes in, både sett till motivval och materialval. De visar vad som skildrades på 60-talet, vilka färger som var populära på 70-talet och vilka material man arbetade med på 80-talet.

Samtliga verk i samlingen är med och utgör det som definierar Värnamo kommuns gestaltade livsmiljö och gemensamma konstsamling. En samling som är inkluderande och representativ, unik och mångfacetterad. Konstsamlingen berättar vår gemensamma historia, på samma sätt som kommunens byggnader eller hembygdsföreningarnas föremålssamlingar. Den kommunala konsten som placeras i offentliga miljöer blir en del av invånarnas gemensamma historia och identitet. Genom att spegla lokala berättelser, skilda konstnärliga uttryck och samhällsutveckling över tid bidrar samlingen till att stärka delaktighet och kunskap om vår plats.

Samlingen är därmed en gemensam resurs som ska bevaras och vårdas. Pratar man i termer av kulturarv bör samlingen också behållas intakt, då varje försök till avyttring för med sig ett hål i samlingen och gör den fragmentiserad.

Stora delar av samlingen kan också ses som ett specifikt lokalt kulturarv, då den visar verk av konstnärer med koppling till Värnamo kommun. Där blir konsten en lokalhistorisk källa med stor igenkänningsfaktor, exempelvis Karin Karlssons naturmotiv från kommunen eller David Jägerskoghs målningar och teckningar av hus i Värnamo som i många fall är rivna sedan länge.[5]

[5] Peter Andersson (Kulturarkivarie, kulturförvaltningen Värnamo), Intern dialog gällande kulturarv, möte 27 februari 2026.

Värdet av en samling

Har en konstsamling ett värde i sig själv, utöver de enskilda verkens värde? För att få svar på den frågan tog vi hjälp av intendenten vid Smålands Konstarkiv, som uppmärksammade frågans komplexitet. Se citat nedan.

> ”/…/ *En väldigt svår fråga. Betydelsen av en sammanhållen samling är naturligtvis olika beroende på om samlingen säger något som helhet eller om verken inte har någon inbördes relation. Jämför med Smålands Konstarkivs samling, där är värdet den stora bredden och att många verk tillsammans visar en bild av Småland. Jag kan tänka mig att kommunens samling inte har något sådant direkt anspråk som helhet*.”[6]

Men precis som Smålands Konstarkivs samling visar Värnamo kommuns samling en bred och historisk bild av Småland, inte minst Värnamo.

Frågan är förstås svår att besvara för någon som inte arbetar med samlingen eller har insyn i den. Hur viktig en sammanhållen samling är beror helt på dess innehåll och karaktär, vilket försvårar möjligheten att få ett generellt svar. Det bekräftas också av representanter vid Växjö auktionskammare. För att kunna avgöra om specifikt Värnamo kommuns samling har ett värde utöver de enskilda verken, är det av stor vikt att utredaren vet vad samlingen innehåller. Det vill säga, vilka verk den består av, hur många till antalet och vilket skick de är i, och så vidare.[7]

---

[6] Emilia Rosenqvist (intendent, Smålands konstarkiv), *Frågeställningar rörande konstsamlingens förvaltning*, e-post 23 januari 2026.
[7] Max Thelin & Magnus Christiansson (Växjö Auktionskammare), *Bedömning av frågeställning kring en sammanhållen konstsamling*, e-post 5 februari 2026.

Omvärldsbevakning

De flesta av Sveriges kommuner och regioner förvaltar idag samlingar som har byggts upp under flera decennier. Exempelvis Stockholm stad, vars samling påbörjades för drygt hundra år sedan.

Den lösa konsten som idag köps in till kommuner och regioner skiljer sig åt eftersom respektive verksamhet placerar den i olika typer av miljöer och för olika syften. Kommuner placerar ofta sin konst i vardagsnära miljöer, så som skolor, bibliotek, kontor och särskilda boenden vars syfte tidigare förklarats. Medan regioner till största del placerar sin konst i vårdmiljöer med syfte att bland annat främja hälsa och välbefinnande.[8] Av de svar vi har tagit del av framgår det också att regionerna inte verkar ha samma uttalade uppdrag med att bevara och samla konst, vilket flera kommuner uppges ha.

Bortsett från bevarandeaspekten verkar det inte förekomma några särskilda skillnader i hur kommuner och regioner hanterar sin konst. I de kommuner där konsten förvaltas av ett kommunalt konstmuseum, som exempelvis i Borås kommun, kan den allmänna hanteringen dock påverkas och styras av både museilagen (SFS 2017:563) och internationella riktlinjer, såsom ICOM:s etiska regler.[9]

Eftersom det inte finns några lagstadgade krav på hur kommunerna ska hantera eller förvalta sina samlingar är det upp till varje enskild kommun att definiera detta själva.

Kommuner

Inköp

Inköp av lös konst sköts i de flesta kommuner av en till tre tjänstepersoner, antingen genom samarbete eller som ett enskilt uppdrag. I en del kommuner, som exempelvis Lidköping kommun, görs inköpen av grupper bestående av kommunens konstansvarige och ett antal deltagare med någon form av konstkompetens.

I Göteborg stad används en lite mer unik inköpsmetod, där kommunen istället anställer två konstkonsulenter på ettårskontrakt. Konsten köps enbart in från lokala utställningar, ett tillvägagångssätt som även Västervik kommun har. Metoden kan dock påverka samlingens bredd, eftersom

[8] Se Boverket, *Konst*, 2024, Boverket.se, (hämtad 2026-04-29); Region Örebro län, *Konsten i vården*, 2023, Regionorebrolan.se, (hämtad 2026-04-29).
[9] *ICOM:s etiska regler*, 2. uppl., ICOM, (Stockholm, 2011)

inköpen begränsas till vad som ställs ut lokalt. Vilket de själva är medvetna om.

Vidare köper merparten in konst från utställningar, konstnärer och gallerier i hela landet. Det har i dag även blivit allt vanligare att köpa in från digitala plattformar. Detta möjliggör förvärv från konstnärer som kommunerna annars inte skulle komma i kontakt med, eftersom de lokala utställningsmöjligheterna oftast är begränsade.

Förvärv från internationella konstnärer förekommer i viss utsträckning medan köp från andra länder verkar vara mer ovanliga. Vanligt förekommande är förvärv från regionala konstnärer och de flesta kommuner strävar precis som Värnamo kommun efter att stödja lokala konstnärer.

Mångfald och representation

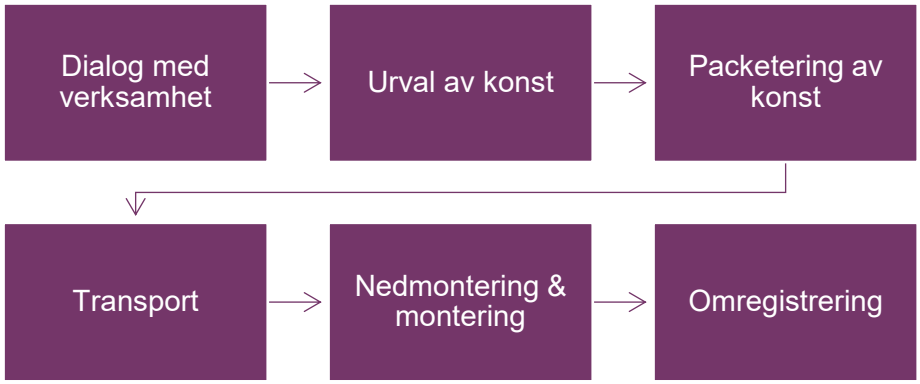
Flera kommuner belyser att de arbetar aktivt med mångfald och representation, exempelvis Halmstad kommun som bland annat har kartlagt hur många kvinnliga respektive manliga konstnärer samlingen har. En statistik som de nu använder för att minska glappet mellan kvinnliga respektive manliga konstnärer i samlingen. Vidare arbetar Östersunds kommun ständigt med att inventera och bredda sin konstsamling utifrån ett mångfaldsperspektiv för att alla ska känna sig representerade. Merparten av kommunerna har även med dessa värden i sina befintliga riktlinjer för nyförvärv av lös konst, bland annat Örebro kommun, Umeå kommun, Vaggeryds kommun och Hudiksvall kommun. Det framgår dock inte av svaren hur arbetet med mångfald och representation formuleras i deras riktlinjer.

Samtidigt fokuserar vissa kommuner enbart på konstnärlig kvalitet och lyfter fram att mångfald främjas automatiskt eftersom samtidskonsten redan är mångfacetterad.

Sammanfattningsvis framstår betydelsen av mångfald och representation som värden de flesta vill arbeta med och utveckla.

Cirkulering

Arbetet med cirkulering av konst är som tidigare nämnt en omfattande process med flera tidskrävande arbetsmoment, vilka illustreras i grafiken nedan. Om det vid tillfället även köps in ny konst, tillkommer det ytterligare moment i processen.

De flesta kommuner saknar personella resurser för att cirkulera konst enligt en strukturerad plan eller ett schema. Arbetet blir istället behovsstyrt och hängning och cirkulering av den lösa konsten sker främst på uppmaning från verksamheterna själva. Bristen på personella resurser innebär också längre handläggningstider, verksamheterna kan därför få vänta för att få sina ärenden hanterade.

Ytterligare en faktor som kan påverka arbetet med cirkulering är de faktiska avstånden som vissa kommuner står inför. En av de större kommunerna som har deltagit är Umeå, vilka har en samling på 11 000 verk och över 300 verksamheter där konst ska placeras. Kommunen har vidare en landareal på 2 317 $km^{2,}$ vilket motsvarar hela Blekinge län.[10] Förutsättningarna skiljer sig helt enkelt åt för varje kommun.

Vidare prioriterar en del kommuner nya verksamheter som står helt utan konst, medan andra utgår från hur lång tid hanteringen av ärendet kommer ta. Vissa prioriterar de ytor som är mest offentliga eller där befintlig konst har varit placerad en längre tid.

Idag använder flera kommuner sig av en konstportal där personal från verksamheterna själva kan välja ut den konst de vill ha. I vissa fall kontaktas kommunens konstansvarige direkt, likt det tillvägagångssätt vi själva har.

Hur konsten väljs ut och av vem har visat sig variera. I vissa kommuner får personalen välja ut verk på egen hand, då kontorskonst (tjänsterum) uppfattas vara mer individuell och personlig. För att välja ut konst till sin specifika avdelning kan verksamhetens personal eller utsedda konstansvariga i vissa fall besöka kommunens konstmagasin tillsammans med den tjänsteperson som ansvarar för den lösa konsten. Men oftast

[10] Umeå kommun, *Kommunfakta*, senast uppdaterad 3 juli 2026, umea.se (hämtad 2026-06-01); ”Blekinge län”, *Wikipedia*, senast uppdaterad 5 juli 2026, wikipedia.org (hämtad 2026-06-01).

skickas en förfrågan om byte eller önskan om ny konst till kommunens konstansvariga som väljer ut ett eller flera verk, ibland en kollektion, efter noggrann bedömning av miljö, verksamhet, betraktare och syfte.

Konstansvariga

I de flesta verksamheterna där konst från den kommunala samlingen hängs, utses en konstansvarig som har huvudansvaret för konsten på avdelningen, enheten eller skolan. Flera kommuner poängterar att cirkuleringen av konst ofta beror på hur konstintresserad den konstansvarige är.

Av svaren att döma, sker hanteringen av den lösa konsten inte alltid i enlighet med fastställda riktlinjer. Flera vittnar precis som vi, om att konstverk flyttas, skadas eller avlägsnas utan att kommunens konstansvarige informeras. Falu kommun utgör dock ett positivt undantag, där man genom ett informationsarbete har lyckats vända trenden. Arbetet har bland annat resulterat i att konsten i mindre utsträckning plockas bort, ställs undan och faller i glömska.

Avyttring

Merparten av kommunerna är tydliga med att det inte är aktuellt att avyttra konst från sina samlingar, däribland Säffle kommun, Östersunds kommun, Sundsvalls kommun, Vaggeryds kommun, Eksjö kommun och Hudiksvall kommun. Den sistnämnda menar att den kommunala samlingen inte bara tillhör kommunkoncernen utan också medborgarna och kommunens anställda.

Precis som Värnamo har flera kommuner riktlinjer som behandlar ämnet. Exempelvis Västerviks kommun som också påpekar att processkostnaderna sannolikt skulle överstiga intäkterna från en försäljning av 70- och 80-talsgrafik, vilket är den konst som har lämnats tillbaka och bedömts vara aktuell för avyttring.

I tre av de kontaktade kommunerna har avyttring av konst ägt rum, men endast vid enstaka tillfällen. Det framgår att den ekonomiska vinsten, vid de olika tillfällena var obetydlig i förhållande till själva arbetsinsatsen. En av de kommuner som har valt att avyttra konst från sin samling är Stockholm stad. Som tidigare nämnts har de en av landets äldsta samlingar och i dagsläget även den största. Den aktuella försäljningen ägde rum 1991, och de menar, likt ett flertal andra kommuner att det ekonomiska värdet endast är relevant ur ett försäkringsperspektiv.

Regioner

Inköp

I de flesta regioner ansvarar en till tre tjänstepersoner för inköpen av lös konst. Konsten köps in från gallerier, utställningar, digitala plattformar och ibland direkt från konstnärerna själva, både inom och utanför den egna regionen. Region Halland är en av dem som verkar ha en mer utarbetad strategi. De åker bland annat runt och besöker gallerier i närliggande städer minst varannan månad, de har även som mål att besöka minst två större konstmässor om året som till exempel Market Art fair i Stockholm.

Mångfald och representation

Flera regioner arbetar aktivt med att främja mångfald och representation, exempelvis Region Västernorrland som nyligen efterfrågade konst från länets minoriteter men också konst från konstnärer som arbetade med minoritetsfrågor. Region Dalarna uppges ta viss hänsyn till bland annat könstillhörighet, ålder och nationalitet vid förvärv av konst. De betonar likt många andra, att inköp av konst främst styrs av verksamheternas behov.

Region Östergötland lyfter betydelsen av att ta hänsyn till vilka det faktiskt är som ser konsten. De har som ambition att köpa in konst med motiv där flera kan känna sig representerade.

Cirkulering

Cirkulering av konst är en central del även i regionernas arbete med den lösa konsten. Cirkulering och utplacering av konst sker huvudsakligen på initiativ från verksamheterna själva, vilket känns igen från kommunerna.

Region Kalmar belyser som många andra att cirkulering av konst är en tidskrävande process som består av flera olika moment. De lyfter bland annat nedmontering, transporter, registrering, fotografering och omramning som ofrånkomliga arbetsmoment. De berättar vidare att konsten historiskt sett har blivit hängande flera decennier i samma verksamheter, en trend de nu försöker ändra.

Vår omvärldsbevakning visar att de större regionerna möter logistiska utmaningar som de mindre regionerna vanligtvis kommer undan. Region Dalarna lyfter bland annat att de täcker ett område på 32 mil, från Avesta till

Idre.[11] En sträcka som tar cirka åtta timmar tur och retur med bil. Avståndet gör det i princip omöjligt för personalen i regionen att bara titta förbi för att

se vad som behöver göras på samma sätt som en mindre region, som till exempel Region Halland.[12] Det kan dock finnas andra faktorer som försvårar cirkuleringen som inte beror på avstånd.

Ytterligare ett exempel som kan lyftas kommer från Region Dalarna vilka utgår från beskrivningar och bilder av miljön där konsten ska placeras vid en förfrågan av konst. De plockar därefter ihop ett förslag som de sedan presenterar för den aktuella verksamheten. Deras ambition är att personalen i så stor utsträckning som möjligt ska vara delaktiga i processen. De lyfter även att patienterna själva ibland får vara med och tycka till. Om verksamheterna ifråga inte har fått något nytt på länge, brukar samtliga avdelningar och enheter ses över.

Regionerna verkar inte använda sig av en konstportal i samma utsträckning som kommunerna. Endast två har angett att de använder en konstportal och då i syfte att verksamheternas personal själva ska kunna välja vilken konst de vill ha i kontor och personalutrymmen.

Avyttring

Tre av regionerna uppger att det kan vara aktuellt att avyttra konst. Det handlar främst om att frigöra förvaringsutrymme eller avyttra verk som förekommer i flera upplagor i samlingen. En region betonar vikten av att den skattefinansierade konsten inte ska vara gömd i ett magasin utan vara tillgänglig för invånarna.

Region Östergötland är en av dem som har valt att avyttra konst - något som kostade mer än det smakade. Den konst som då såldes ansågs vara för svårplacerad för deras befintliga miljöer.

[11] Statistiska centralbyrån, *Befolkningstäthet i Sverige*, 2026, avsnittet "Befolkningstäthet i län och kommuner" (Dalarnas län: 28 172 km²), scb.se.
[12] Ibid., siffra för areal (Hallands län: 5 451 km²).

Avyttring – gallring och försäljning

I de aktuella riktlinjerna ”Riktlinjer för lös konst”, fastställda av kulturnämnden och kommundirektör 2017, reviderad senast 2024, lyfter kulturförvaltningen hur gallring och försäljning av konst från den kommunala samlingen ska hanteras.

Gallring av konst

Konst som inte längre används i kommunen kan gallras och det är konstsamordnaren som ansvarar för processen kring gallring. Dock är det företrädesvis konstverk som på något vis är skadade, solblekta eller vattenskadade som gallras. Vid behov görs en värdering av oberoende värderingskonsult innan beslut tas. I illustrationen nedan visar vi vad som krävs för gallring av konst ur vår samling.

1. Konst som har köpts in efter beslut i kulturnämnden (med ett inköpspris över ett prisbasbelopp) kräver nämndbeslut för att kunna gallras.
2. Konst inköpt för upp till ett prisbasbelopp kan beslutas av kulturchefen.
3. Konst inköpt för upp till ett halvt prisbasbelopp kan beslutas av konstsamordnaren.

Konstverk som har gallrats ska kategoriseras som detta i konstregistret, då det är viktigt att spara samtlig information om de konstverk som har tillhört samlingen.

Försäljning av konst

Utgångspunkten i ”Riktlinjer för lös konst” är att konsten som ägs av Värnamo kommun inte får säljas. Kulturnämnden har dock mandat att ompröva beslutet om det finns goda skäl till det. Det skulle exempelvis kunna vara att en extern aktör i form av ett museum eller kulturinstitution, inkommer med en formell förfrågan om att få köpa ett specifikt verk av en viss konstnär från Värnamo kommuns samling. Kulturnämnden har då att

besluta ifall de anser att verket skulle hamna i ett mer passande sammanhang. Till exempel som ett värdefullt tillskott till en redan mer omfattande samling eller att verket hamnar i en lokal kontext.

Ett exempel som ovan skulle handla om en riktad avyttring som svar på en specifik förfrågan, snarare än ett aktivt försäljningsarbete från kulturförvaltningens sida. Det ekonomiska värdet skulle förmodligen vara underordnat att säkerställa verkets konstnärliga och publika värde. Vid ett dylikt beslut ska konstnärens eller de efterlevandes åsikter om möjligt tas i beaktande.

Det finns många aspekter att väga in i ett beslut om försäljning av konst från den kommunala samlingen, och inför föreliggande utredning har vi analyserat frågan om avyttring utifrån ekonomiska, etiska, juridiska samt sociokulturella perspektiv, med särskilt fokus på konstens kulturella kapital.

Kortsiktig ekonomisk vinst

Att sälja konstverk skulle kunna resultera i en kortsiktig ekonomisk vinst, men det skulle även kunna innebära en ren ekonomisk förlust till följd av flera dolda, oundvikliga kostnader. Det handlar bland annat om kostnader för värdering och transport, men också ökad belastning för personalen inom kulturförvaltningen. För att lyckas med en lönsam försäljning, är det av stor betydelse att de aktuella verken säljs vid rätt tidpunkt. Att bevaka konstmarknaden är ett oerhört tidskrävande arbete som dessutom kommer förlänga processen och därmed öka de löpande kostnaderna.

I dialog med Växjö auktionskammare framkommer exempelvis att grafik generellt har ett lågt marknadsvärde idag. Det vanliga är att färglitografier säljs för några hundralappar medan svartvit grafik är ännu mer svårsåld.[13] Det är vidare den typen av konstverk det för de flesta kommuner skulle vara aktuellt att avyttra. Frågan är därmed vad det egentligen skulle generera i slutändan rent ekonomiskt.

Etiska skyldigheter

Vid en eventuell avyttring sträcker sig kommunens skyldigheter bortom de legala och ekonomiska aspekterna. Det handlar också om ett betydande etiskt ansvar gentemot konstnärer och dess anhöriga men även gentemot kommuninvånarna. Att avyttra konstverk utan välgrundade motiv, oavsett den ekonomiska värdeökningen, riskerar att allvarligt skada kommunens

[13] Thelin & Christiansson (2026).

förtroendekapital. Det är en handling som vidare kan komma att påverka framtida samarbeten med både konstnärer, gallerister och privata donatorer.

Under de här sju decennierna har inköpen finansierats genom invånarnas gemensamma skattemedel. När kommunen säljer konst upphör verken att vara en tillgänglig tillgång för alla, vilket innebär en direkt privatisering av medborgarnas ägande. Att avyttra verk utan välgrundade motiv innebär därför en ren kapitalförstöring av tidigare gjorda investeringar. Detta strider i sin tur mot principen om långsiktighet och kontinuitet inom den skattefinansierade kulturverksamheten (Prop. 2009/10:3).

Juridiska förbindelser

I Värnamo kommuns samling av lös konst finns ett antal verk som har testamenterats till kommunen eller har kommit till samlingen genom donationer från konstnärer eller kommuninvånare. Den typen av konstverk får inte hanteras lättvindigt, då kommunen beroende på donationens villkor kan vara juridiskt bunden till dessa. En ogenomtänkt försäljning kan därmed föra med sig både långa och tråkiga efterspel.

Kulturellt kapital

Som kommun har vi under flera decennier byggt upp ett kulturellt kapital som vi i dag kan vara stolta över. Med kulturellt kapital menas förutom våra fysiska konstverk även den levande demokratiska resurs som verken ifråga utgör i våra invånares vardag. Det handlar om den unika lokala identiteten, bildning och kritiskt tänkande som formas när konst är och blir tillgänglig för alla oavsett socioekonomisk bakgrund.

Samma kapital verkar som en sammanhängande historisk berättelse och när enskilda verk försvinner bildas det luckor i en tidslinje som berättar något om vår dåtid, nutid och framtid. Kulturarvet kommer på så sätt att urholkas och fragmenteras. Även om samlingen innehåller verk som i dagsläget inte är lämpliga att hänga i våra verksamheter, är de en del av den kommunala samlingen sett utifrån det uppdrag vi har.

Genom att skydda samlingens helhet säkrar vi också kommunens symboliska kapital, det vill säga vår status, trovärdighet och attraktionskraft som en långsiktig och ansvarsfull kulturkommun.

Mellan depå och hängning

Kulturförvaltningens ambition är alltid att placera och tillgängliggöra så många verk som möjligt ur den kommunala samlingen. Trots detta händer det att verk som tas ner och returneras, blir kvar i magasinet en längre tid. Detta eftersom cirkulering av konst sker i naturliga cykler – ett verk som returnerats kan sällan hängas upp i en ny verksamhet redan dagen därpå.

Det går heller inte att komma ifrån att konst och design är en fråga om tycke och smak. Konstverk som var enkla att placera för 15 – 20 år sedan är nödvändigtvis inte lika lätta att placera idag. Trender och personliga preferenser är något som varierar över tid. Det innebär att verk som uppfattas som daterade eller svårplacerade i dagens ljus, kan bli högaktuella och estetiskt tilltalande igen om bara några år. Smaken rör sig i cykler, och magasineringen fungerar därför som en vilofas i väntan på nästa tidsanda.

Magasinet fyller även ett viktigt syfte i sig, inte minst då samlingen är en del av vårt kulturarv och den gestaltade livsmiljön. Bevarandet har därmed ett egenvärde oavsett verkens status för stunden.

Idag består samlingen av verk i olika tekniker, material, motiv och uttryck. Vissa verk är universella och därför gångbara i flera av våra verksamheter. Samtidigt som andra verk är mer specifika och endast passar i särskilda sammanhang och utrymmen. Det kan till exempel röra sig om mindre abstrakta verk anpassade till barn och ungdomar eller verk med gamla Värnamomotiv som med enkelhet kan placeras i något av våra serviceboenden i syfte att väcka minnen eller starta samtal.

Även om vissa motiv kan upplevas som daterade kan de i rätt kontext hitta sin plats. För att öka chanserna till placering arbetar vi även med att modernisera verkens inramning. Konstverk med tunga, guldfärgade ramar ramas ofta om till enklare ramar i vitt eller svart. Dessutom kan verk som var för sig upplevs som tråkiga och anonyma, få ett helt nytt liv och spännande uttryck när de placeras tillsammans i olika konstellationer och kollektioner.

Att verk förvaras i magasinet under en period är alltså inget negativt. Det ger oss tvärtom en möjlighet till att kurera samlingen på ett mer dynamiskt sätt men även utföra underhåll och låta konsten vila mellan sina publika uppdrag. Att ha en bred och historiskt förankrad samling är en förutsättning för att kunna möta verksamheternas olika behov. På så sätt kan vi erbjuda konstnärlig gestaltning som speglar den mångfald och de olika identiteterna vi hittar hos våra kommuninvånare.

Opassande motiv

Konstverk med opassande motiv har fått stor uppmärksamhet de senaste åren. Konst som av olika anledningar känns daterade i en samtida kontext, kan kräva både noggrann juridisk och etisk prövning innan utplacering.

Under våren och sommaren 2024 anordnade Statens konstråd utställningen ”Varning för konsten”. Utställningen bestod av ett flertal verk, vilka tidigare varit placerade i olika miljöer runt om i Sverige men som Statens konstråd fått tillbaka med hänvisning till verkens olämplighet i vårt nutida samhälle.[14] Genom utställningen gavs en möjlighet att visa denna konst i en mer passande kontext där det även fanns utrymme för information och diskussion.

Det finns konst som är tidlös, medan andra verk är bundna till sin samtid. Om konsten lyfts ur sitt sammanhang blir det ännu tydligare att vissa verk innehåller eller kan upplevas som:

- kränkande, diskriminerande eller exkluderande
- sexuellt explicita
- politiskt och religiöst laddade
- ångestframkallande

eller innehåller:

- våld/vapen
- kommersiella budskap

Även Värnamo kommuns samling innehåller verk som i dagens kontext kan synas märkliga på olika vis. Konstverk som känns daterade och därmed svåra att placera och cirkulera i kommunen. Men som en del av vår samling har även dessa verk ett kulturhistoriskt värde. De säger något om vårt samhälle och dess utveckling, vår syn på varandra och vår omgivning. Vi måste därmed ställa oss frågan hur vi ska förhålla oss till dessa verk och om vi kan använda dem på ett annat sätt i verksamheten.

Slutsatsen är att även om vissa verk i samlingen är eller kan upplevas som stötande och opassande, så är de likväl en del av kommunens samling av lös konst och därmed en del av det materiella kulturarvet. Att dessa konstverk inte går att använda på samma sätt idag som tidigare betyder inte att de per automatik ska avyttras eller gallras. Det som behövs är strategier för att hantera situationen, att hitta nya sätt att låta kommuninvånarna möta denna typ av konst, kanske tillsammans med ett konstpedagogiskt informationsmaterial eller som sätter dem i ett sammanhang.

---

[14] Rebecca Lundberg, ”Opassande” offentlig konst visas i ny utställning, *SVT Nyheter*, 21 mars 2024 [hämtad 2026-05-28] https://www.svt.se

Framtida insatser för ökad cirkulering och synliggörande av lös konst

Inom befintliga ramar

Kulturförvaltningen har under de senaste åren bedrivit ett målinriktat arbete för att öka cirkuleringen av den lösa konsten. Det är ett pågående och medvetet utvecklingsarbete där vi bland annat har börjat använda oss av en digital konstportal som möjliggör att anställda i kommunen själva kan söka konst till sina rum och enheter. Konstportalens bildarkiv har uppdaterats med nya fotografier, ett omfattande och ständigt pågående arbete då portalen är ett levande verktyg.

Vidare har kulturförvaltningen framgångsrikt tagit fram strategiska konstkollektioner samt utökat nätverket med fler konstombud i kommunens verksamheter. Samtliga förvaltningschefer har fått information om arbetet med den lösa konsten, samt vikten av att de utser konstansvariga i sina verksamheter.

Genom egna erfarenheter men även med hjälp av föreliggande utredning, har vi delvis kartlagt det arbete som krävs för en kvalitativ och kvantitativ cirkulering och placering av konst. Målet bör inte vara att cirkulera för sakens skull - det måste också resultera i bra placeringar och en hållbar arbetssituation för kulturförvaltningens personal. Vi vill arbeta långsiktigt, vilket innebär att arbetet ifråga bör formas i etapper och utvärderas löpande. Inom ramen för konstsamordnarens nuvarande tjänstebeskrivning och befintliga resurser är utrymmet att utveckla cirkulationsarbetet ytterligare, starkt begränsat.

Det utvecklingsarbete vi bedömer som möjligt inom befintliga ramar är följande:

1. En översyn av när olika kommunala verksamheter senast fick ny konst. Det kan bli starten för en långsiktig, medveten plan för cirkulation
2. Analys av Värnamo kommuns konstsamling i syfte att ta fram kollektioner att erbjuda specifika verksamheter
3. Konstpedagogiska initiativ

Översyn av verksamheter

Förutom (eller i samband med) de konstinventeringar som utförs vartannat år bör kulturförvaltningen kartlägga hur ofta kommunens verksamheter får ny konst och på vilka grunder. Genom att skapa ett underlag där vi enkelt ser när varje verksamhet senast fick ny konst, så kan vi lättare hantera inkomna förfrågningar och göra kösystemet mer rättvist. De verksamheter som inte lika aktivt söker ny konst bör hanteras före de som skickar förfrågningar mer frekvent, om det inte förekommer en specifik anledning.

Genom att gå igenom verksamheterna kan vi också kategorisera dem. Det kan exempelvis göras efter hur offentlig platsen är, dess syfte/användningsområde, den fysiska miljön och hur riskfylld platsen är ur ett säkerhetsperspektiv sett till stöld eller risk för skadegörelse.

Analys av samling

Genom att göra en omfattande analys av vår samling, får vi en möjlighet att sammanställa kollektioner med verk som var för sig inte uppfattas vara tillräckligt spännande eller estetiskt tilltalande, men som tillsammans med andra verk kan lyfta och få ett värde. Att arbeta mer med kollektioner kan vara ett sätt att effektivisera cirkulationen och öka möjligheten att cirkulera verk som tidigare har varit svåra att placera.

Vid en analys av samlingen skulle även verkens ramar gås igenom. Rätt ram lyfter ett konstverk, och det är även ett förhållandevis enkelt tillvägagångsätt som förlänger ett konstverks attraktivitet och livstid.

Konstpedagogiska initiativ

Konstpedagogiska initiativ och strategier kräver ofta både tid och analys, men initiativ i mindre skala kan vara en rimlig ambition. Det kan handla om att skriva ihop några rader om de nyhängda konstverken och lägga i personalrummet. Kortare texter för att informera, skapa nyfikenhet eller öppna upp för reflektion hos medarbetarna.

Möjligheter med utökade ramar

Om kulturförvaltningen ska kunna arbeta mer aktivt och strukturerat med en ökning av cirkuleringen av konst så krävs ökade personalresurser. Det skulle öppna möjligheter för en utveckling av arbetet med samlingen, men också med cirkulering i betydligt större utsträckning än det görs idag. Kulturförvaltningen skulle kunna utöka både det strategiska och det praktiska arbetet kring samlingen och även utveckla det pedagogiska arbetet, vilket i sig bidrar till en ökad tillgänglighet av konst i kommunen.

Ett utökat konstpedagogiskt arbete med samlingen vore önskvärt, men inte genomförbart sett till dagens resurser. Det skulle exempelvis kunna handla om att i större utsträckning använda konst från samlingen till diverse temautställningar, eller att utforma pedagogiskt material till konstverk som hängs i olika verksamheter. Även material till Värnamo kommuns hemsida och sociala medier, vore en möjlighet med ökade personella resurser.

Genom att utveckla konstpedagogiska strategier skulle konsten på ett enkelt vis placeras i en större kontext och på så sätt även skapa ett mervärde, både för våra kommuninvånare och de som arbetar och bor i våra verksamheter. Den kommunala konsten skulle därmed kunna få en större plats i Värnamo kommuns mjuka infrastruktur.

Slutsats

Värnamo kommuns konstsamling är resultatet av ett långsiktigt arbete som har pågått under närmare 70 år. Samlingen utgör inte enbart en resurs för att skapa attraktiva och stimulerande offentliga miljöer utan är även en del av kommunens kulturarv och gemensamma historia.

Utredningen visar att kulturförvaltningen redan bedriver ett aktivt och medvetet arbete för att öka cirkuleringen och synliggörandet av den lösa konsten. Antalet utlån, omhängningar och konstplaceringar har ökat under de senaste åren, samtidigt visar både våra egna erfarenheter och omvärldsbevakningen att cirkulering av konst är ett resurskrävande arbete med många moment.

Vi bedömer att en viss utveckling av arbetet är möjlig. Genom fortsatt analys av samlingen, ökad kunskap om verksamheternas behov, möjlighet till vissa konstpedagogiska insatser i mindre skala och ett fortsatt arbete med konstansvariga kan fler verk synliggöras och tillgängliggöras. Inom befintliga ramar kan arbetet successivt utvecklas, men ett mer omfattande och systematiskt cirkulationsarbete skulle kräva utökade resurser.

När det gäller frågan om avyttring visar utredningen att argumenten emot en försäljning av verk väger tyngre än argumenten för. De ekonomiska vinsterna bedöms vara begränsade samtidigt som kostnader för värdering, administration, transporter och personalinsatser riskerar att helt äta upp eventuella intäkter. Utredningen visar även att majoriteten av de kommuner och regioner som tillfrågats inte arbetar med avyttring av konst ur sina samlingar.

Därutöver finns kulturhistoriska, etiska och juridiska aspekter att beakta. Samlingen har byggts upp med offentliga medel och utgör ett sammanhängande kulturhistoriskt material vars värde inte enbart ligger i de enskilda verken utan även i helheten. Den är en del av vårt materiella kulturarv.

Utredningens samlade bedömning är därför att fokus bör ligga på att fortsätta utveckla arbetet med cirkulering, synliggörande och tillgängliggörande av den befintliga samlingen. En generell avyttring av konst bedöms inte vara ekonomiskt eller kulturhistoriskt motiverad. Samlingens långsiktiga värde för kommunen och dess invånare bedöms vara större än den begränsade nytta som en försäljning skulle kunna ge.

Källor

Lagar och författningar (SFS)

Museilag (SFS 2017:563)

Offentliga tryck och styrdokument

Propositionen *(Prop. 2009/10:3)* från Kulturdepartementet

Regional kulturplan 2026–2029 från Region Jönköpings län

Riktlinjer för lös konst (2024) från Värnamo kommun

ICOM:s etiska regler, 2. uppl., ICOM, Stockholm, 2011

Litteratur, rapporter och webbkällor

ArtSafe North AB. (u.å.). *Regitart - Konstinventariesystem – för kontroll på konsten* (Mjukvara). Hämtad 6 augusti 2026 från https://regitart.com/

Blekinge län. (2026, 5 juli). I *Wikipedia*. https://sv.wikipedia.org/wiki/Blekinge_län (Hämtad 2026-08-05).

Boverket. (2024). *Konst i vårdmiljöer*. https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/arkitektur-och-gestaltad-livsmiljo/arbetssatt/vardens-miljoer/gestaltningens-byggstenar/konst/ (Hämtad 2026-04-29).

Region Örebro län. (2023, 5 april). *Konsten i vården*. https://www.regionorebrolan.se/sv/organisation-och-politik/sa-jobbar-vi-med/konst/konsten-i-varden/ (Hämtad 2026-04-29).

Folkmängd och befolkningsförändringar - Kvartal 4, 2025

Statistiska centralbyrån. (2026, 3 mars). *Befolkningstäthet i Sverige*. https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/befolkningstathet-i-sverige/ (Hämtad 2026-08-19).

SVT Nyheter (2024). ”Opassande” offentlig konst visas i ny utställning. Uppdaterad 21 mars 2024. https://www.svt.se/kultur/opassande-offentlig-konst-visas-i-ny-utstallning (Hämtad 2026-05-28).

Umeå kommun. (2026, 3 juli). *Kommunfakta*. https://www.umea.se/kommunochpolitik/kommunfakta.4.533ba3d3171b940e90039.html (Hämtad 2026-08-05).

Övriga källor (Mejl, intervjuer, interna anteckningar)

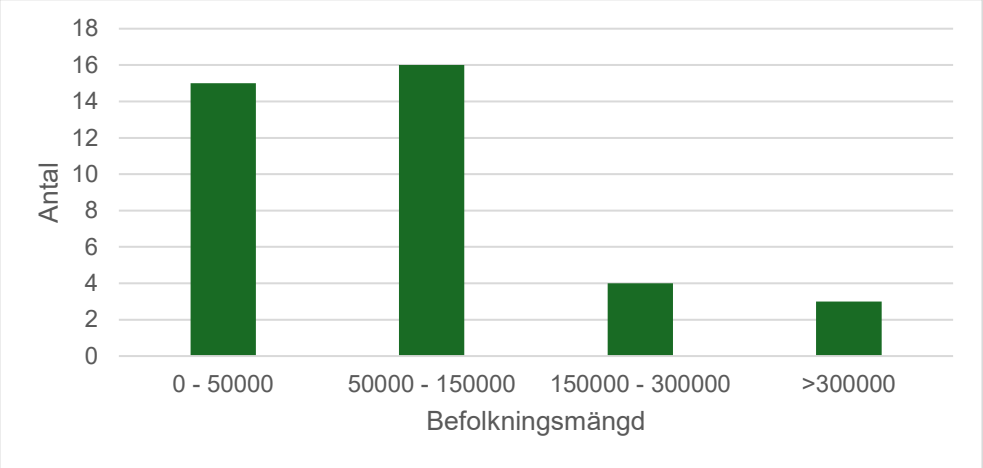
Andersson, Peter. (2026, 27 februari). *Intern dialog gällande kulturarv* (Möte med kulturantikvarie, Kulturförvaltningen Värnamo). Tillgänglig via författarens privata anteckningar.

Rosenqvist, Emilia. (2026, 23 januari). *Frågeställningar rörande konstsamlingens förvaltning* (E-post från intendent, Smålands konstarkiv).

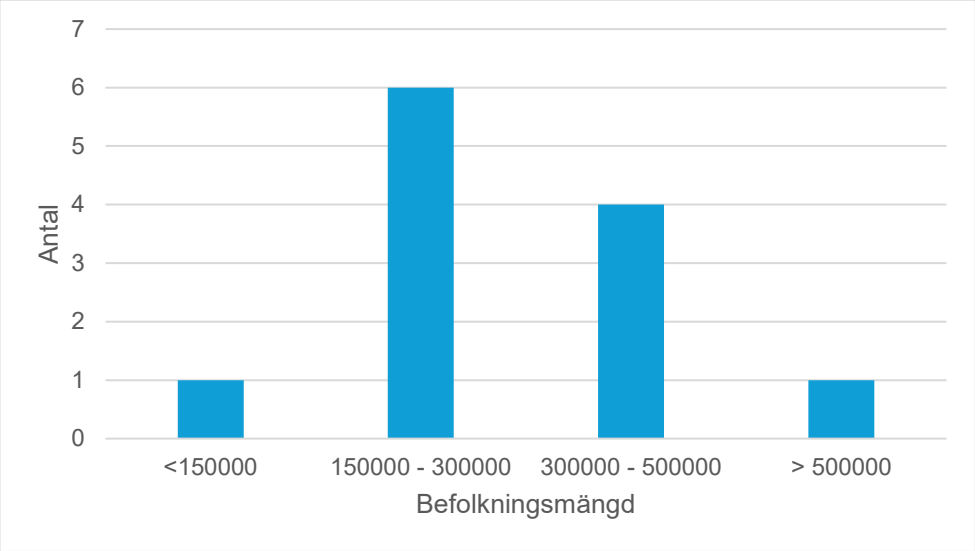
Thelin, Max & Christiansson, Magnus. (2026, 5 februari). *Bedömning av frågeställning kring en sammanhållen konstsamling* (E-post från Växjö Auktionskammare).

Bilagor

Bilaga 1

Bilaga 2

Tjänsteskrivelse - Uppdrag gällande möbelcirkulering

Ärendebeskrivning

Kommunstyrelsen beslutade den 23 juni 2026, § 283, att uppdra åt kommunledningsförvaltningen att i samverkan med servicenämnden utreda förutsättningarna för ökad möbelcirkulering inom kommunen.

Uppdraget omfattar bland annat en översyn av kommunens investeringsmodell för möbler och inventarier samt förslag på åtgärder som möjliggör en minskning av nyinköpen med minst 25 procent. Uppdraget ska enligt beslutet redovisas till kommunstyrelsen senast i oktober 2026.

Med hänsyn till uppdragets omfattning och behovet av samverkan mellan berörda verksamheter föreslår kommunledningsförvaltningen att tiden för redovisning förlängs till mars 2027.

Beslutsförslag

Kommunledningsförvaltningen föreslår kommunstyrelsen besluta

att förlänga tiden för redovisning av uppdraget gällande möbelcirkulering, enligt kommunstyrelsens beslut den 23 juni 2026, § 283, till senast mars 2027.

Emma Gröndahl
Kommundirektör

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsens beslut den 23 juni 2026, § 283.

Uppdrag gällande möbelcirkulering

Jag yrkar att kommunstyrelsen beslutar

- att uppdra åt kommunledningsförvaltningen att i samverkan med servicenämnden utreda och föreslå förändringar av kommunens investeringsmodell för möbler och inventarier i syfte att främja återbruk och öka resurseffektiviteten,

- att utredningen ska omfatta en analys av nuvarande arbetssätt samt ekonomiska och organisatoriska förutsättningar, samt innehålla förslag på åtgärder som möjliggör en minskning av nyinköp av möbler och inventarier med minst 25 procent jämfört med nuvarande nivåer, utan att verksamheternas funktionalitet eller arbetsmiljö försämras, samt

- att underlaget ska presenteras för kommunstyrelsen senast oktober 2026.

Alliansen i Värnamo kommun

§ 283 Dnr: KS.2026.533

Initiativärende - Uppdrag gällande möbelcirkulering

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

att uppdra åt kommunledningsförvaltningen att i samverkan med servicenämnden utreda och föreslå förändringar av kommunens investeringsmodell för möbler och inventarier i syfte att främja återbruk och öka resurseffektiviteten,

att utredningen ska omfatta en analys av nuvarande arbetssätt samt ekonomiska och organisatoriska förutsättningar, samt innehålla förslag på åtgärder som möjliggör en minskning av nyinköp av möbler och inventarier med minst 25 procent jämfört med nuvarande nivåer, utan att verksamheternas funktionalitet eller arbetsmiljö försämras, samt

att underlaget ska presenteras för kommunstyrelsen senast oktober 2026.

Ärendebeskrivning

Tobias Pettersson (M) har för Alliansens räkning kommit in med ett initiativärende om uppdrag rörande möbelcirkulering.

Yrkanden

Ordföranden yrkar att kommunstyrelsen beslutar

att uppdra åt kommunledningsförvaltningen att i samverkan med servicenämnden utreda och föreslå förändringar av kommunens investeringsmodell för möbler och inventarier i syfte att främja återbruk och öka resurseffektiviteten,

att utredningen ska omfatta en analys av nuvarande arbetssätt samt ekonomiska och organisatoriska förutsättningar, samt innehålla förslag på åtgärder som möjliggör en minskning av nyinköp av möbler och inventarier med minst 25 procent jämfört med nuvarande nivåer, utan att verksamheternas funktionalitet eller arbetsmiljö försämras, samt

att underlaget ska presenteras för kommunstyrelsen senast oktober 2026.

Beslutsunderlag

Initiativärende – Uppdrag gällande möbelcirkulering

Beslut skickas till:
Kommunledningsförvaltningen
Servicenämnden

§ 240 Dnr: TFN.2026.421

Vattentjänstplan för Värnamo kommun för antagande

Beslut

Teknik- och fritidsnämnden beslutar

att föreslå kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att anta Värnamo kommuns vattentjänstplan.

Ärendebeskrivning

Enligt lag (2006:412) om allmänna vattentjänster ska alla svenska kommuner ha en aktuell vattentjänstplan. Planen ska visa kommunens långsiktiga planering för dricksvatten, spillvatten och dagvatten. Den ska även bedöma risker med till exempel skyfall och föreslå nödvändiga åtgärder. Vattentjänstplanen ska fungera som ett vägledande stöd vid översiktsplanering, detaljplanering och bygglov.

Vattentjänstplanen har varit utställd för samråd under tiden 27 oktober 2025 till 12 januari 2026. Följande synpunkter inkom under samrådet:

- Länsstyrelsen ville ha prioritering av de områdena som är utredningsområden. Det har därför tillkommit en prioriteringsordning av dessa områden.
- Länsstyrelsen noterade att Hamra by hamnat under bevakningsområden. De noterade också att det krävs särskilt hög rening av spillvattnet i Hamra då stora delar av byn är i så kallat hög skyddsnivå.
- En synpunkt inkom om att involvera räddningstjänsten i skyfallsfrågorna.

Under tiden 29 juni till 31 augusti 2026 var vattentjänstplanen även utställd för granskning. Under granskningen inkom inga synpunkter.

De aktörer som har fått del av samrådshandling och granskningshandling via utskick är Länsstyrelsen Jönköpings län, Gislaveds kommun, Gnosjö kommun, Vaggeryds kommun, Alvesta kommun, Ljungby kommun, Surfia, mark- och exploateringsenheten Värnamo kommun, samhällsbyggnadsförvaltningen Värnamo kommun och samtliga i kommunfullmäktige representerade partier.

När vattentjänstplanen nu har varit utställd för både samråd och granskning är nästa steg att den ska antas av kommunfullmäktige.

Forts.

TFN § 240 (forts.)

Förslag till beslut

Teknik- och fritidsförvaltningen föreslår teknik- och fritidsnämnden besluta

att föreslå kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att anta Värnamo kommuns vattentjänstplan.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 20261007
- Vattentjänstplan för Värnamo kommun antagandehandling
- Bilaga 1 Undersökning av behov av strategisk miljöbedömning
- Bilaga 2 Bedömningsmodell för VA-utbyggnad
- Bilaga 3 Områden med färre än 20 bostäder
- Vattentjänstplan samrådsredogörelse
- Vattentjänstplan granskningsutlåtande

Beslut skickas till:
Kommunstyrelsen

Tjänsteskrivelse - Vattentjänstplan för Värnamo kommun för antagande

Ärendebeskrivning

Enligt lag (2006:412) om allmänna vattentjänster ska alla svenska kommuner ha en aktuell vattentjänstplan. Planen ska visa kommunens långsiktiga planering för dricksvatten, spillvatten och dagvatten. Den ska även bedöma risker med till exempel skyfall och föreslå nödvändiga åtgärder. Vattentjänstplanen ska fungera som ett vägledande stöd vid översiktsplanering, detaljplanering och bygglov.

Vattentjänstplanen har varit utställd för samråd under tiden 27 oktober 2025 till 12 januari 2026. Följande synpunkter inkom under samrådet:

- Länsstyrelsen ville ha prioritering av de områdena som är utredningsområden. Det har därför tillkommit en prioriteringsordning av dessa områden.
- Länsstyrelsen noterade att Hamra by hamnat under bevakningsområden. De noterade också att det krävs särskilt hög rening av spillvattnet i Hamra då stora delar av byn är i så kallat hög skyddsnivå.
- En synpunkt inkom om att involvera räddningstjänsten i skyfallsfrågorna.

Under tiden 29 juni till 31 augusti 2026 var vattentjänstplanen även utställd för granskning. Under granskningen inkom inga synpunkter.

De aktörer som har fått del av samrådshandling och granskningshandling via utskick är Länsstyrelsen Jönköpings län, Gislaveds kommun, Gnosjö kommun, Vaggeryds kommun, Alvesta kommun, Ljungby kommun, Surfia, mark- och exploateringsenheten Värnamo kommun, samhällsbyggnadsförvaltningen Värnamo kommun och samtliga i kommunfullmäktige representerade partier.

När vattentjänstplanen nu har varit utställd för både samråd och granskning är nästa steg att den ska antas av kommunfullmäktige.

Beslutsförslag

Teknik- och fritidsförvaltningen föreslår teknik- och fritidsnämnden besluta

att föreslå kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att anta Värnamo kommuns vattentjänstplan.

Antti Vähäkari
Avdelningschef VA

Jesper du Rietz
Förvaltningschef

Beslutsunderlag

- Vattentjänstplan för Värnamo kommun antagandehandling
- Bilaga 1 Undersökning av behov av strategisk miljöbedömning
- Bilaga 2 Bedömningsmodell för VA-utbyggnad
- Bilaga 3 Områden med färre än 20 bostäder
- Vattentjänstplan samrådsredogörelse
- Vattentjänstplan granskningsutlåtande

VÄRNAMO KOMMUN

Reglemente
Policy
Plan
Åtgärdsplan
Riktlinje

Plan för Vatten och Avlopp i Värnamo kommun

Del 5 – Vattentjänstplan

Reglemente
Kommunala beslut som utöver kommunallag och andra författningar styr och reglerar kommunala verksamheter. Innefattar Nämndreglementen, Delegeringsordningar, Bolagsordningar, Ägardirektiv, Föreskrifter, Kommunala taxor och avgifter.

Policy
Anger principer och värdegrundsbaserat förhållningssätt och tjänar som vägledning inom det aktuella området.

Plan
Beskriver strategier för arbetet med utvecklingen av Värnamo som kommun, och utvecklingsarbete inom kommunens organisation.

Åtgärdsplan
Anger konkreta åtgärder, tidsramar och ansvar.

Riktlinje
Beskriver hur förvaltning bedriver den befintliga verksamheten, eller ett visst område, så att den bedrivs effektivt och med god kvalitet.

Fastställd av: Xxxxx
Datum: 20xx-xx-xx, § xxx
Dokumentet gäller från: 20xx-xx-xx
Dokumentet gäller för: Kommunstyrelsen och kommunens nämnder och utskott
Dokumentansvarig: Här fyller du i titel på ansvarig på förvaltningen, tex förvaltningschef**,** x

Innehåll

Plan för Vatten och Avlopp i Värnamo kommun ... 1
1. Inledning ... 4
1.1 Bakgrund och syfte ... 4
1.2 Innehåll ... 4
1.3 Arbetssätt ... 5
1.4 Förutsättningar ... 6
2. VA-utbyggnad ... 8
2.1 Identifiering av VA-planområden ... 9
2.2 Bedömning av behov och möjligheter ... 10
2.3 Klassificering av VA-planområden ... 11
2.4 VA-planområden ... 13
2.5 Områden med enskilt VA ... 16
2.6 VA-bevakningsområden ... 16
2.7 VA-utredningsområden ... 19
2.8 VA-utbyggnadsområden ... 21
3. Skyfall ... 22
3.1 Generellt ... 22
3.2 Skyfallskartering ... 22
3.3 Identifierade VA-anläggningar där risk för översvämning föreligger ... 25
3.4 Ansvar för skyfall ... 28
4. Långsiktig planering av kommunens allmänna VA-försörjning ... 30
5 Bedömning av betydande miljöpåverkan ... 32
Referenser ... 33

1. Inledning

1.1 Bakgrund och syfte

Den lagändring i Lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV) som trädde i kraft 1 januari 2023 innebar bland annat att alla kommuner i Sverige ska ta fram en vattentjänstplan under 2023.

Huvudsyftet med vattentjänstplanen är att ge förutsättningar för en god planering av Värnamo kommuns skyldigheter att ordna allmänna vattentjänster samt att ge berörda möjlighet till insyn och deltagande i processen. Innehållet redovisas i avsnitt 1.2 nedan. Arbetet resulterar sammanfattningsvis i att:

- identifierade VA-planområden kategoriseras som enskilt VA-område, VA-bevakningsområde, VA-utredningsområde eller VA-utbyggnadsområde,
- risker för den allmänna VA-anläggningen som följd av skyfall identifieras och åtgärder föreslås,
- långsiktig planering för behov och åtgärder gällande förbättring av den allmänna VA-anläggningen tydliggörs
- undersökning genomförs om vattentjänstplanen kan antas medföra betydande miljöpåverkan

Vattentjänstplanen blir en del av kommunens VA-plan där revidering av 2018 års plan pågår, se 1.4.2 nedan. Vattentjänstplanen ska visa hur kommunen ska förse kommuninvånarna med VA-tjänster under ett längre tidsperspektiv.

Vattentjänstplanen ska vidare fungera som ett styrande dokument och vara en hjälp i prioritering och utveckling av nya bebyggelseområden samt befintliga områden. Planen kommer även att vara ett stöd i den översiktliga planeringen, detaljplaneringen samt bygglovsprocessen för att kunna avgöra om verksamheter och bebyggelse är lämpligt inom ett visst område.

Målgrupp för vattentjänstplanen är Värnamo kommuns invånare samt politiker och tjänstepersoner.

1.2 Innehåll

Vattentjänstplanen ska enligt §6b i LAV innehålla

”kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses. En vattentjänstplan ska också innehålla kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna va-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall”.

1.2.1 Långsiktig planering av kommunens VA-utbyggnad

Vattentjänstplanen innehåller kommunens långsiktiga bedömning av behovet av nya verksamhetsområden (VA-utbyggnadsplan).

Ändringen i LAV innebär bland annat en ökad flexibilitet för kommunerna. Vid bedömningen gällande om det finns behov av allmänt verksamhetsområde för VA ska särskild hänsyn tas de till lokala förutsättningarna att tillgodose VA-försörjningen med en godtagbar enskild anläggning med hänsyn till människors hälsa och miljön. Bedömningen i kapitel 2 tar därför hänsyn till både möjligheterna att ansluta området till allmänt VA med överföringsledning men även förutsättningarna för att lösa VA-försörjningen med enskilda anläggningar.

Ovan nämnda bedömningskrav innebär potentiellt en ökad utredningsbörda för kommunen då flera områden med enskilda lösningar behöver utredas i syfte att bestämma om de enskilda anläggningarna uppfyller lagkraven.

1.2.2 Skyfall

Vattentjänstplanen innehåller också en redogörelse för kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning som uppkommer vid skyfall. Befintlig skyfallskartering (Sweco, 2023), som upprättats parallellt med vattentjänstplanen, har använts som underlag för att studera påverkan på allmänna VA-anläggningar i Värnamo kommun till följd av skyfall (se kapitel 3). Resultatet av denna samt tillhörande riskkartering och åtgärdsplanering kommer att mynna ut i en kommunal översvämningsplan (avses antas under våren 2026). Målsättningen med översvämningsplanen är att ta fram ett planeringsunderlag och en handlingsplan för översvämningshanteringen i kommunen. Detta inkluderar bl.a. risker och åtgärder kopplade till allmänna VA-anläggningar.

Denna vattentjänstplan omfattar endast risker för påverkan på allmänna VA-anläggningar med avseende på skyfall. Andra påverkansrisker på grund av höga nivåer i sjöar och vattendrag återfinns i ovan nämnd översvämningsplan.

1.2.3 Långsiktig planering av kommunens allmänna VA-försörjning

Den långsiktiga planeringen av kommunens allmänna VA-försörjning ska omfatta en kortfattad beskrivning av större förändringar, till exempel en ny vattentäkt, nya verk eller planerad sammanslagning av flera försörjningsområden. Löpande planering för exempelvis förnyelse och beredskap omnämns men redovisas inte i detalj (se kapitel 4).

1.2.4 Undersökning av behov av strategisk miljöbedömning

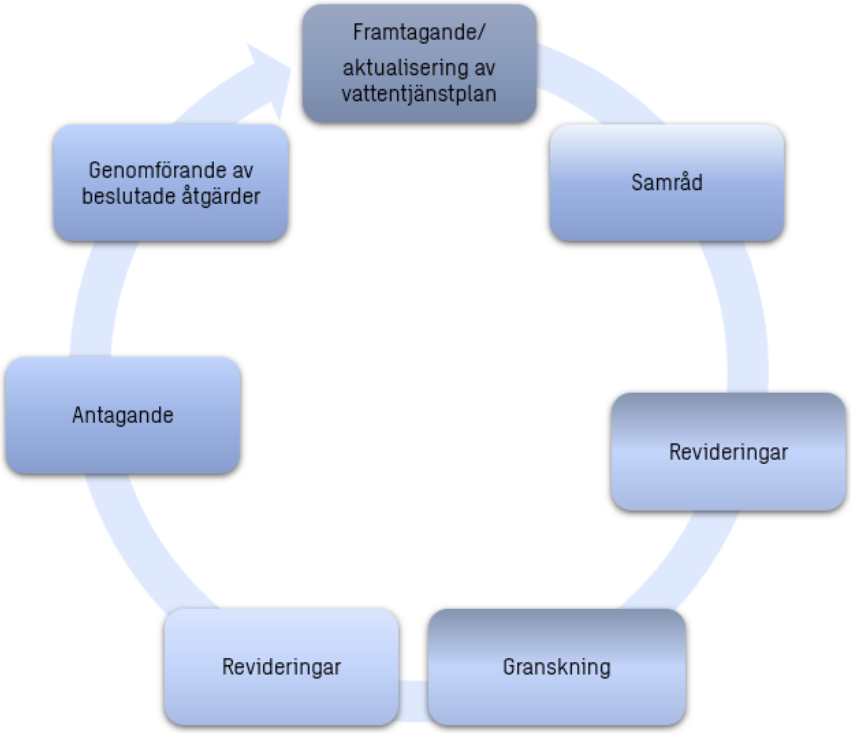
Enligt 6 kap. miljöbalken ska en strategisk miljöbedömning göras för planer som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Huruvida en vattentjänstplan kan antas medföra betydande miljöpåverkan avgörs genom en undersökning i enlighet med kraven i miljöbalken kapitel 6 samt miljöbedömningsförordningen.

Undersökningen gällande betydande miljöpåverkan för denna vattentjänstplan redovisas i kapitel 5.

1.3 Arbetssätt

Figur 1 nedan illustrerar de processteg som ingår i arbetet att ta fram/aktualisera en vattentjänstplan. En viktig framgångsfaktor är att skapa en rullande process där identifierade åtgärder planeras och genomförs kontinuerligt.

Vattentjänstplanen ska samrådas och granskas. Kommunen ska enligt §6 c LAV på lämpligt sätt och i skälig omfattning samråda med de fastighetsägare och myndigheter som kan antas ha ett väsentligt intresse av planen samt ställa ut ett förslag till vattentjänstplan för granskning under minst 4 veckor. Hur hänsyn tas till inkomna synpunkter ska också redovisas.

Figur 1. Schematisk illustration över processen att ta fram en vattentjänstplan.

1.3.1 Uppdatering och revidering

Framtagandet av en vattentjänstplan ska inte ses som en engångsinsats utan som en rullande process (se Figur 1). Planen är inte bindande, men ska enligt LAV antas av kommunfullmäktige som också, minst vart fjärde år, ska pröva om vattentjänstplanen är aktuell med hänsyn till behovet av allmänna vattentjänster (Regeringen, 2023). Eftersom syftet med vattentjänstplanen är att redovisa den långsiktiga planeringen av vattentjänster och påverkan på dessa vid skyfall behöver uppföljning och revideringar av planen ske kontinuerligt när behov av vattentjänsterna förändras samt när skyddsåtgärder mot påverkan från skyfall och översvämning vidtas och/eller behov av åtgärder omprövas (om de inte får avsedd effekt eller när ny kunskap uppkommer).

Vattentjänstplanens tidshorisont är 12 år, vilket har bedömts som en rimlig planeringshorisont.

I Värnamo är det VA-avdelningen som ansvarar för att driva arbetet gällande aktualisering. Som ansvarig för VA-avdelningen är VA-chefen huvudansvarig för att samordna detta arbete.

1.4 Förutsättningar

1.4.1 Översiktsplan

En viktig utgångspunkt för vattentjänstplanen är kommunens översiktsplan, som vägleder beslut om mark- och vattenanvändning.

Arbete med en ny kommunal översiktsplan pågår. Gällande översiktsplan för Värnamo kommun antogs av kommunfullmäktige 2019 och inkluderar strategier för att bl.a. uppnå en långsiktigt hållbar teknisk försörjning samt en klimatanpassad

kommun. En viktig del i att skapa en attraktiv och hållbar bebyggelseutveckling är att säkerställa en god vatten- och avloppsförsörjning, både i tätorter och på landsbygden. Strategin att använda naturmiljön som en resurs bidrar också till att skapa en hållbar dagvatten- och skyfallshantering.

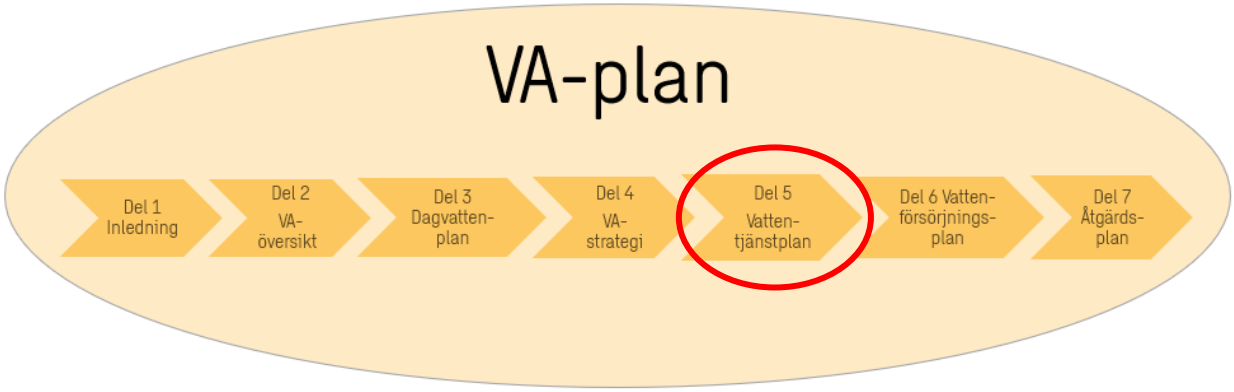
Arbete med ny översiktsplan pågår.

1.4.2 Befintlig strategisk VA-planering

Nu gällande VA-plan antogs 2018 och består av fyra delar:

- Inledning
- VA-översikt
- VA-dagvattenhantering
- VA-strategi

Arbete med revidering av VA-planen pågår parallellt med framtagande av denna vattentjänstplan, vilken avses bli den femte delen. Arbete med vattenförsörjningsplan pågår, vilken också kommer att integreras under VA-planparaplyet. Dessutom kommer en separat heltäckande åtgärdsplan för hela VA-planen att adderas (se Figur 2 nedan), vilken planeras att sammanställas under 2026. De delar som behandlar utbyggnad av det allmänna verksamhetsområdet i den befintliga VA-planen har aktualiserats och har istället flyttats till föreliggande vattentjänstplan. Därmed kommer dessa delar att utgå ur VA-planens övriga delar.

Figur 2. Vattentjänstplanen är en del av kommunens VA-plan. VA-planen innehåller flera olika dokument, som i sin helhet omfattar hela kommunens planering för vatten- och avloppsförsörjning.

2. VA-utbyggnad

Det är 6 § Lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV) som reglerar kommunens skyldighet att förse ett område med allmänna vattentjänster. Lagtexten från § 6 LAV lyder som följer:

6 § Om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse, ska kommunen

1. bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas, och

2. se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän va-anläggning.

Vid bedömningen av behovet enligt första stycket ska särskild hänsyn tas till förutsättningarna att tillgodose behovet av en vattentjänst genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön.

Enligt 6 § LAV, har kommunen ett ansvar att ordna vattentjänster (dricks- och/eller avloppsvatten) för bebyggelse som tillsammans bildar ett större sammanhang, om risk för människors hälsa eller miljön föreligger. Vid bedömningen av behovet ska särskild hänsyn tas till förutsättningarna att tillgodose behovet av en vattentjänst genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön. Om en gemensam anläggning kan svara för områdets behov av vattentjänster finns inget behov av förändrad VA-försörjning för tillfället och därmed saknas stöd i 6 § LAV om att införliva området i verksamhetsområdet. Detta kan dock ändras om förutsättningarna för området förändras eller om avtal om anslutning mellan kommunen och föreningen skulle upphöra. Förhållandet kan också ändras om föreningen önskar upphöra eller upplöses av annan orsak.

Eftersom kommunens samhällsbyggnadsprocess går hand i hand med planering av VA-försörjning är det viktigt att skapa förutsättningar för ett ökat handlingsutrymme genom att i god tid identifiera potentiella § 6-områden och skapa en långsiktig plan för VA-utbyggnaden. Utan en plan för detta riskerar kommunen att ställas inför förelägganden från länsstyrelsen enligt 51 § LAV om att inrätta allmänna vattentjänster i områden där avsikten inte varit att bygga ut allmänt VA eller att göra det vid ett senare tillfälle. Då minskar kommunens kontroll över VA-taxans utveckling. En god VA-planering är därför kommunens möjlighet att påverka i vilken ordning olika områden ska anslutas till den allmänna VA-försörjningen.

I denna del av vattentjänstplanen som handlar om VA-utbyggnad presenteras en bedömning av områden som i dag ligger utanför verksamhetsområdet för allmän VA-försörjning i Värnamo och som har eller kan komma att få ett behov av att lösa försörjningen av dricksvatten eller spillvatten i ett större sammanhang men även områden som bedöms klara behovet med enskilda VA-anläggningar.

2.1 Identifiering av VA-planområden

Fastigheter inom verksamhetsområde för allmän VA-försörjning tillhör kommunalt VA-område. Fastigheter i mycket gles bebyggelse, utanför allmänt verksamhetsområde, tillhör enskilt VA-område. Mellan dessa två ytterligheter finns områden med tät bebyggelse där det är enskild VA-försörjning idag.

I denna del av vattentjänstplanen identifieras områden som skulle kunna utgöra så kallade ”större sammanhang”. Dessa områden benämns vidare som VA-planområden. I VA-planområden kan det finnas grund för att tillämpa 6 § LAV.

Det finns otydligheter i lagen kring vad som krävs för att bebyggelse ska utgöra ett så kallat större sammanhang. I förarbetena till lagen nämns 20–30 hushåll medan rättspraxis visar att så få som 8 hushåll kan utgöra ett större sammanhang. Hur många fastigheter som behöver vara berörda är framför allt beroende av hur starkt hälsoskyddsbehovet gör sig gällande eller kan förväntas komma att göra det. Enligt praxis behövs det åtminstone en viss samlad bebyggelse av 20–30 fastigheter som underlag för en allmän VA-anläggning. En utbyggnad av en befintlig eller planerad anläggning kan dock ske för betydligt färre fastigheter. Om bebyggelsen på en fastighet är av större omfattning så kan det minska det antal fastigheter som krävs. I praxis har till och med enstaka fastigheter i närheten av ett befintligt verksamhetsområde ansetts planmässigt och i övrigt ha ett så nära samband med bebyggelsen inom verksamhetsområdet att fastigheternas VA-frågor skulle lösas i det större sammanhanget med denna bebyggelse (prop 2005/6:78 s 42).

Gällande avstånd mellan husen anger rättspraxis i ett fall att 300 meter var för långt för att utgöra del av större sammanhang medan ett annat fall visade att 150–200 m var applicerbart.

VA-planområden i Värnamo utgörs av områden som består av bebyggelsegrupper som uppfyller följande kriterier; 20 bostadshus eller fler med ett avstånd om 200 meter eller mindre mellan husen. Försörjningen av dricksvatten och omhändertagandet av spillvatten sker med enskilda anläggningar. De enskilda anläggningarna kan vara brunnar och avloppsanläggningar för enstaka hushåll eller gemensamt för grupper av hushåll. Om en grupp fastigheter har gått samman och bildat en förening eller gemensamhetsanläggning för samtliga eller vissa fastigheter i ett område har den gemensamma anläggningens kapacitet att svara för områdets behov bedömts. Initialt genomförandes en GIS-analys för områden med 10 hus eller fler med ett avstånd om maximalt 200 meter mellan husen i syfte att lokalisera eventuella klusterområden som riskerar att påverka en känslig recipient. Dessa områden beskrivs i bilaga 3.

I Figur 3 beskrivs den arbetsgång som använts vid bedömning av identifierade VA-planområden.

Figur 3. Arbetsgång för bedömning av VA-planområden

2.2 Bedömning av behov och möjligheter

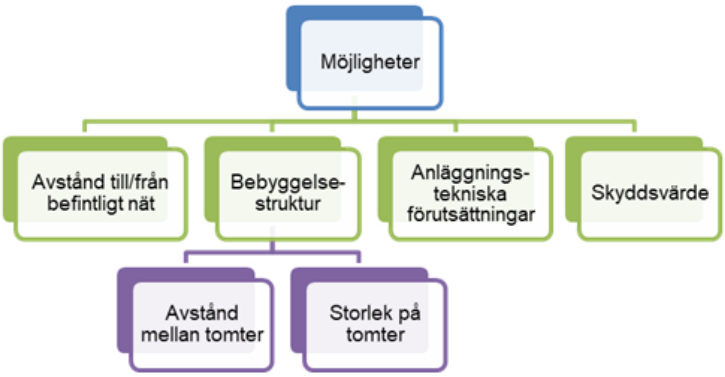
De områden som utgör VA-planområden bedöms med avseende på flera kriterier som tillsammans bildar områdets ”behov av en förändrad vattenförsörjning eller avloppshantering”. Detta görs för att tydligt kunna redovisa vilka områden som är mest angelägna att arbeta med. Det ger också en grund för prioritering av eventuell anslutning till allmän VA-försörjning eller andra förbättrande åtgärder. Klassningen av VA-planområdena görs utifrån en kvalitativ bedömning av olika kriterier som sedan inarbetas i en bedömningsmodell. Kriterier avseende behovet visar hur angeläget det är att ett område får en förändrad VA-försörjning, se Figur 4. Låga grundvattennivåer på grund av perioder av torka är en aspekt som är svårt att dra några slutsatser kring avseende vilka geografiska områden som kan vara i riskzonen. Detta eftersom problematiken kan vara avhängd vilken typ av brunn som föreligger men även beroende på storleken av det vattenmagasin som nyttjas.

Värnamo kommun har inte kännedom om sammanhängande områden i kommunen som är särskilt utsatta vid långvarig torka och åtföljande låga grundvattennivåer.

Figur 4. Kriterier för bedömning av behov av förändrad vattenförsörjning och avloppshantering.

Kriterier avseende möjligheten att ordna VA-försörjning indikerar hur kostsamt det är att ansluta ett område till allmän VA-försörjning genom överföringsledningar till den befintliga allmänna VA-anläggningen, se Figur 5

Figur 5. Kriterier för bedömning av möjligheter till förändrad vattenförsörjning eller avloppshantering.

Med utgångspunkt i VA-planområdenas behov, möjlighet och ytterligare påverkansfaktorer kategoriseras områdena som ett av alternativen i Figur 6. Eftersom bedömningen görs utifrån tillgängliga underlag behöver dessa uppdateras när ytterligare underlag framkommer eller då förutsättningarna förändras.

Med den möjlighet som är förknippad med VA-utbyggnad i olika områden, tillsammans med den del som utgör bedömning av behov, kan, som ovan nämnt, ett resonemang föras kring prioriteringsordning och takten för VA-utbyggnad. I det här fallet analyseras möjligheten för anslutning till allmänt VA via överföringsledning till den befintliga allmänna VA-anläggningen. Syftet med denna bedömning är inte att ta fram en kostnad för VA-anslutning av respektive område utan att visa bilden bakom kostnaden, dvs i vilka aspekter är möjligheten för VA-anslutning god och var är möjligheterna mer utmanande.

För mer information om bedömningsmodellen och parametrar se bilaga 2.

2.3 Klassificering av VA-planområden

Genom att följa ovanstående arbetssätt har identifierade VA-planområden bedömts och klassificerats (kap 2.3.1 - 2.3.4 nedan).

Behovet i Värnamo kommun har bedömts utifrån en viktning mellan de olika kriterierna samhälle, hälsa och miljö där hälsa har viktats ner något då kännedomen om dessa parameter är lägre. Då hälsoparametern är en viktig del i behovsbedömningen gjordes en känslighetsanalys av resultatet där samtliga parametrar gavs samma vikt. Resultatet av detta var att behovet minskades i samtliga områden. Med hänsyn till utfallet av känslighetsanalysen har viktningen mellan parametrarna i bedömningen av områdenas behov därför satts till följande:

- Samhälle 36%,
- Hälsa 27%
- Miljö 36%.

Vidare har fritidsboende ansetts ha en lägre påverkan och behov jämfört med permanentboende och därav har fritidsboende viktats ner till att utgöra halv påverkan jämfört med permanentboende (Fritidsboende 50% permanentboende 100%).

Parametrarna som representerar möjlighet till utbyggnad består av:

- längd på överföring till befintligt nät
- bebyggelsestruktur i området
- anläggningstekniska förutsättningar

De parametrarna kopplat till möjlighet har som har tagits med i bedömningen har viktats följande:

- längd på överföringsledning till befintligt nät 33%
- bebyggelsestruktur 33%
- anläggningstekniska förutsättningar 33%.

Figur 6. Beskrivning av de olika kategorierna för VA-planområden.

2.3.1 Enskilt VA-område

Ett enskilt VA-område är ett område med en sådan karaktär att godtagbart omhändertagande av avlopp och tjänligt dricksvatten bedöms kunna lösas genom enskilda VA-anläggningar idag så väl som i framtiden. I områden med enskilt VA är det varje fastighetsägares alternativt VA-förenings ansvar att försörjningen av dricksvatten och omhändertagandet av spillvatten och dagvatten fungerar tillfredsställande.

2.3.2 VA-bevakningsområde

Ett VA-bevakningsområde är ett område som idag har enskild VA-försörjning och som, utifrån den information kommunen har, fungerar tillfredsställande idag. Om bebyggelsen skulle utökas eller förändras är det dock inte självklart att vatten- och avloppsituationen kommer att fungera tillfredställande.

Kommunen bör därför bevaka till exempel antalet tillkommande bygglov eller förändring i nyttjande av bebyggelsen. När ett bevakningsområde förändras kan det klassas om till VA-utredningsområde eller VA-utbyggnadsområde.

2.3.3 VA-utredningsområde

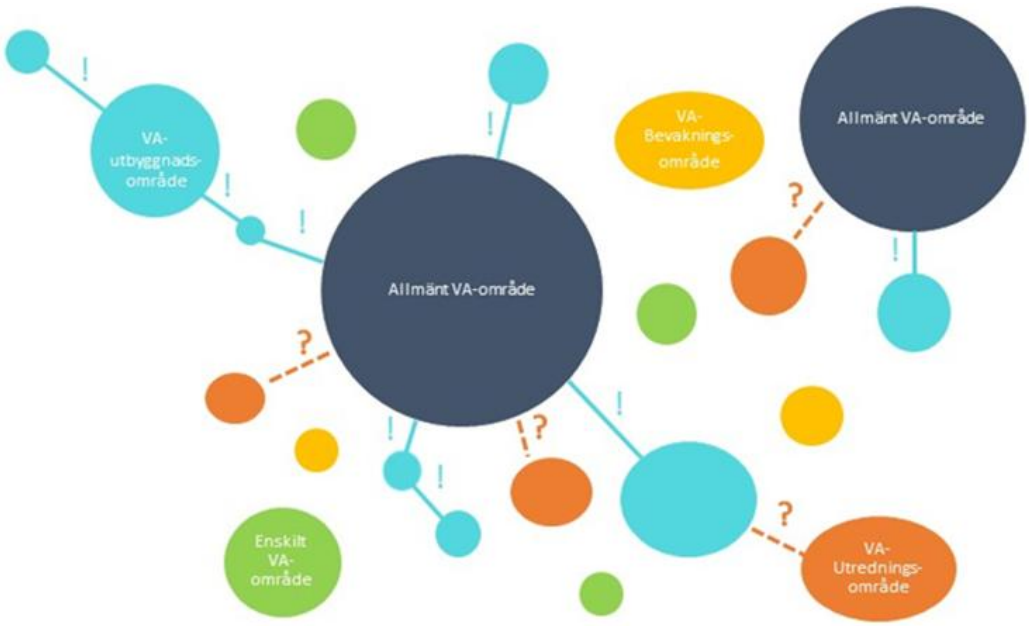
I områden som klassas som VA-utredningsområde finns osäkra parametrar som behöver utredas vidare innan beslut kan fattas kring hur området ska kategoriseras. Det kan bero på stora osäkerheter kopplat till behovet av förändrad VA-försörjning. Det kan även bero på att möjligheten till anslutning med överföringsledning är mycket låg vilket gör att alternativa lösningar behöver utredas vidare.

VA-utredningsområde är ett temporärt tillstånd. När utredningen är utförd klassificeras området till VA-utbyggnadsområde, VA-bevakningsområde eller enskilt VA-område. Att en utredning görs innebär inte per automatik att en allmän VA-utbyggnad blir aktuell då detta beror på utfallet av utredningen.

2.3.4 VA-utbyggnadsområde

Ett VA-utbyggnadsområde är ett område som idag har enskild VA-försörjning men som har behov av en förändrad VA-struktur. Hela eller delar av VA-utbyggnadsområdet planeras att införlivas i verksamhetsområde för allmänna dricks- och/eller spillvattentjänster.

För VA-utbyggnadsområdet bör även behovet av allmänt dagvatten utredas. Behovsutredningen ska grundas i 6 § LAV och identifiera huruvida det föreligger ett behov av allmän dagvattenhantering ur miljö – eller hälsoperspektiv.

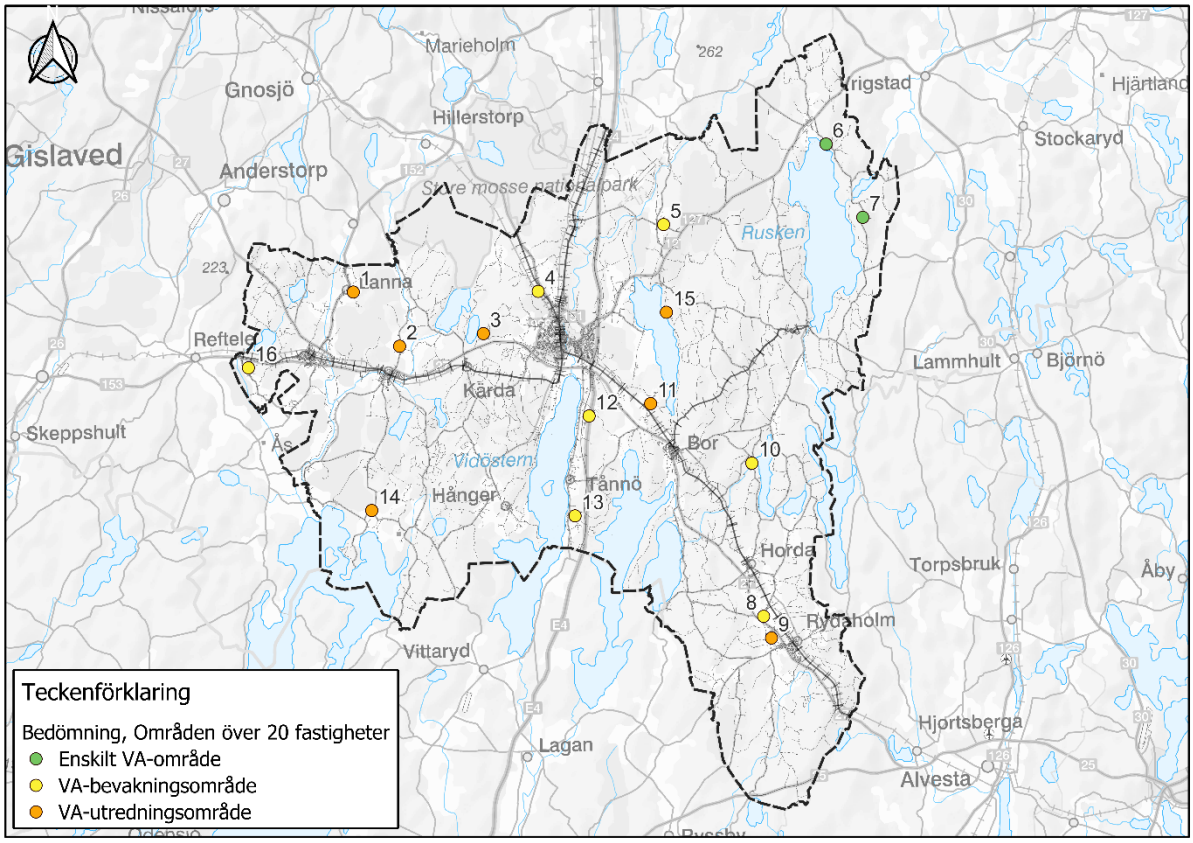

Figur 7 Schematisk figur över de fyra olika områdestyperna och verksamhetsområde för VA.

2.4 VA-planområden

2.4.1 Identifierade VA-planområden

I Figur 8 nedan redovisas vilka VA-planområden som identifierats genom tidigare beskriven GIS-analys och som utvärderats enligt arbetsgången genom urval med 20 bostadshus med maximalt 200 meter emellan. Notera att VA-planområdenas utbredning inte är likställt med eventuellt verksamhetsområdes utbredning. Vilka fastigheter som bör ingå fastställs i efterföljande behovsutredning där man går ner på mer detaljerad nivå över området.

Figur 8. Lokalisering och resulterande bedömning av VA-planområden. Grönmarkerade områden utgör områden för enskilt VA, gula områden utgör bevakningsområden och orangea områden utgör utredningsområden

Behovet av och möjligheten till en förändrad VA-försörjning i kommunens VA-planområden sammanfattas i Figur 9 och Figur 10. Behovet har analyserats utifrån den viktning mellan behovskriterierna som beskrivs i kap 2.2.

Figur 9. Resultat med viktning samhälle 36%, miljö 36% och hälsa 27%.

Resultatsammanställning			
Allmänt		Behov	Möjligheter
Område nr.	Namn	Prioriteringspoäng (1-10)	Prioriteringspoäng (1-10)
1	Lanna södra	3,2	4,5
2	Fänestad	5,6	3,0
3	Nästa	5,0	3,5
4	Torp västra	2,2	4,0
5	Fryele östra	2,2	2,0
6	Gåeryd	1,5	2,0
7	Svensbygd	1,5	1,5
8	Upplid	2,2	1,0
9	Rydaholm/Nederled	3,9	5,5
10	Värmeshult/Långshult	2,2	3,0
11	Drömminge	4,4	1,5
12	Hjälshammar by	2,8	5,0
13	Rolstorp	2,5	3,0
14	Hjälmaryd	3,9	2,0
15	Vret	4,8	5,0
16	Hamra	8,4	2,0

Figur 10. Bedömning av respektive områdes behov och möjlighet till förändrad VA-försörjning.

2.5 Områden med enskilt VA

Enskilt VA-område		
Nr	*Namn*	*Kommentar*
6	Gåeryd	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 34 bostäder varav ungefär hälften utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. Utsläppsgraden från de enskilda avloppen i området bedöms som låg och de enskilda avloppsanläggningarna är inventerade ca år 2021–2022. Enligt Länsstyrelsernas GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp föreligger det ingen risk för påverkan av fosfor från området. En mindre del av området är beläget inom 500 m från badplats. Recipient för området är sjön Rusken som enligt VISS har måttlig ekologisk status. Bedömningen baseras på att vattenförekomsten är påverkad av flödesförändringar. Enligt GIS stödet finns en viss risk för påverkan på enskilda vattentäkter i en del av området men det finns uppgifter om detta. Skulle det inkomma information om påverkan kan områdets behov förändras.
7	Svensbygd	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 23 bostäder varav majoriteten består av fritidsboende. Det finns förening för vatten och avlopp i området men dessa kan inte försörja hela området med vattentjänster. Utsläppsgraden från de enskilda avloppen i området är låg och de enskilda avloppsanläggningarna inventerades år 2021–2022. Enligt Länsstyrelsernas GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp föreligger det ingen risk för påverkan av fosfor från området. Området ligger inom 100 meter från sjön Rusken som är recipient för området. Enligt VISS har Rusken måttlig ekologisk status. Bedömningen baseras på att vattenförekomsten är påverkad av flödesförändringar. Enligt GIS stödet finns en viss risk för påverkan på enskilda vattentäkter i en del av området men det finns uppgifter om detta. Skulle det inkomma information om påverkan kan områdets behov förändras.

2.6 VA-bevakningsområden

VA-bevakningsområde		
Nr	*Namn*	*Kommentar*
4	Torp västra	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 26 bostäder varav samtliga utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. De enskilda avloppen inventerades ca år 2020.

		Enligt Länsstyrelsernas GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp föreligger det ingen risk för påverkan av fosfor från området. Recipient för området är Lagan, som enligt VISS har måttlig ekologisk status. Bedömningen baseras på att vattenförekomsten är påverkad av konnektivitetsförändringar och flödesförändringar. Enligt GIS-stödet finns det indikationer på risk för påverkan på dricksvattenkvaliteten i området, vilket bör bevakas.
5	Fryele östra	Området har lågt bebyggelsetryck och består 21 bostäder varav samtliga utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. De enskilda avloppen inventerades ca år 2020–2021 varpå flertalet anläggningar åtgärdades. Enligt Länsstyrelsernas GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp föreligger det ingen risk för påverkan av fosfor från området. Recipient för området är Härån som enligt VISS har måttlig ekologisk status. Bedömningen baseras på att vattenförekomsten är påverkad av konnektivitetsförändringar. Enligt GIS-stödet finns det indikationer på risk för påverkan på dricksvattenkvaliteten i området, vilket bör bevakas.
8	Upplid	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 26 bostäder varav majoriteten utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. Vissa avloppsanläggningar inventerades nyligen, resterande ska ske i närtid. Enligt Länsstyrelsernas GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp föreligger det ingen risk för påverkan av fosfor från området. Området ligger i två olika delavriningsområde där recipient för den nordöstra delen är Lången och recipient för den sydvästra delen är Fyllesjön. Enligt viss har Lången god ekologisk status. Statusen i Fyllesjön är inte klassad. Enligt GIS-stödet finns det indikationer på risk för påverkan på dricksvattenkvaliteten i området, vilket bör bevakas. Vidare bör även resultat av fortsatt inventering i området bevakas.
10	Värmeshult/Långshult	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 32 bostäder varav majoriteten utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. De enskilda avloppsanläggningarna inventerades år 2016. Enligt Länsstyrelsernas GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp föreligger det ingen risk för påverkan av fosfor från området. Recipient för området är Lången som enligt VISS har god ekologisk status. Enligt GIS-stödet finns det indikationer på risk för påverkan på dricksvattenkvaliteten i området, vilket bör bevakas.
12	Hjälshammar by	Området har lågt bebyggelsetryck och består 27 bostäder varav majoriteten utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses

		med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. De enskilda avloppsanläggningarna i området inventerades år 2019. Enligt Länsstyrelsernas GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp föreligger det ingen risk för påverkan av fosfor från området. Recipient för området är sjön Vidöstern som enligt VISS har måttlig ekologisk status. Den sammanvägda ekologiska statusen för vattenförekomsten är klassad till måttlig med avseende på fisk och morfologiska förändringar och kontinuitet, växtplankton och bottenfauna. Enligt GIS-stödet finns det finns indikationer på risk för påverkan på dricksvattenkvaliteten i området, vilket bör bevakas.
13	Rolstorp	Området består av 20 bostäder varav majoriteten utgörs av permanentboende. I anslutning till området finns ett visst bebyggelsetryck. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. Det finns nya enskilda avloppsanläggningar i området. Enligt Länsstyrelsernas GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp föreligger det ingen risk för påverkan av fosfor från området. Recipient för området är sjön Vidöstern som enligt VISS har måttlig ekologisk status. Den sammanvägda ekologiska statusen för vattenförekomsten är klassad till måttlig med avseende på fisk och morfologiska förändringar och kontinuitet, växtplankton och bottenfauna. Enligt GIS-stödet föreligger det en liten risk för påverkan på dricksvattenkvaliteten. Området bör bevakas med avseende på förändrat bebyggelsetryck.
16	Hamra	Området har ett lågt bebyggelsetryck och består av 43 bostäder varav samtliga utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. Området har tidigare ingått i verksamhetsområdet för spillvatten. Den 24 april 2025 beslutade kommunfullmäktige i Värnamos kommun om inskränkning av verksamhetsområde för spillvatten i området. Enligt Länsstyrelsernas GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp föreligger det risk för fosforbelastning från små avlopp från området. Recipient för området är sjön Draven som enligt VISS har måttlig ekologisk status. Bedömningen baseras på att vattenförekomsten är påverkad av övergödning. Draven utgör även Natura 2000-område samt naturreservat. Enligt GIS-stödet finns det indikationer på risk för påverkan på dricksvattenkvaliteten i området. I SGU:s kartdatabas över vattentillgång i mindre magasin redovisas risk för låg möjlighet till vattenuttag i området. Området bör bevakas med avseende på förändrat behov av allmänna vattentjänster. Nytt informationsmaterial avses skickas ut till fastighetsägarna. De som tidigare fått sina avloppsanläggningar utdömda kommer få krav att anlägga nya.

2.7 VA-utredningsområden

De VA-utredningsområdena som lokaliserats inom ramen för denna vattentjänstplan kommer prioriteras i ordningen 1–5. Behoven av allmänna vattentjänster i prioriteringsområde 1–4 avses utredas under kommande 4 årsperiod (2026–2029). Behoven i utredningsområden med prioriteringsordning 5 avses utresas under nästkommande 4 årsperiod (2030–2034).

VA-utredningsområde		
Nr	*Namn*	*Kommentar*
1	Lanna Södra	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 33 bostäder varav samtliga utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med kommunalt vatten. Avlopp hanteras enskilt inom den egna fastigheten. Enligt Länsstyrelsernas GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp föreligger det en stor risk för påverkan på specifikt vatten inom en mindre del av området. För övriga delar bedöms det inte finnas någon risk för påverkan på specifikt vatten. Recipient för området är Havridaån som enligt VISS har måttlig ekologisk status med avseende på övergödning. Bedömningen baseras även på att vattenförekomsten är påverkad av konnektivitetsförändringar, morfologiska förändringar och flödesförändringar. Det finns indikationer på att området inte kan tillgodose behovet av avlopp med enskilda anläggningar på ett tillfredställande sätt. Områdets påverkan på recipienten bör utredas vidare. Området har utredningsprioritering 5.
2	Fänestad	Området har ett lågt bebyggelsetryck och består av 38 bostäder varav samtliga utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. De enskilda avloppen inventerades ca år 2014. Enligt Länsstyrelsernas GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp föreligger det risk för fosforbelastning från små avlopp från området. Recipienten för området är Storån som enligt VISS har god ekologisk status. Enligt GIS-stödet finns det finns indikationer på risk för påverkan på dricksvattenkvaliteten i området. I SGU:s kartdatabas över vattentillgång i mindre magasin redovisas risk för låg möjlighet till vattenuttag i området. Det finns indikationer på att området inte kan tillgodose behovet av vatten och avlopp med enskilda anläggningar på ett tillfredställande sätt. Områdets behov av allmänna vattentjänster bör utredas vidare. Området har utredningsprioritering 4.
3	Nästa	Området har ett visst bebyggelsetryck och består av 40 bostäder varav majoriteten utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. Utsläppsgraden från de enskilda avloppen i området är låg och de

		enskilda avloppsanläggningarna är inventerade och åtgärdade ca år 2020. Enligt Länsstyrelsernas GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp föreligger det stor risk för fosforbelastning från små avlopp från området. Recipient för området är Nästasjön, som enligt VISS har måttlig ekologisk status. Ingen betydande påverkanskälla har identifierats. Enligt GIS-stödet finns det indikationer på risk för påverkan på dricksvattenkvaliteten i området. Det finns indikationer på att området inte kan tillgodose behovet av vatten och avlopp med enskilda anläggningar på ett tillfredställande sätt. Områdets behov av allmänna vattentjänster bör utredas vidare. Området har utredningsprioritering 1.
9	Rydaholm/Nederled	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 22 bostäder varav majoriteten utgörs av permanentboende. Flera hushåll inom området är ansluta till den allmänna anläggningen för vatten och spillvatten. Resterande bostäder i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. Enligt Länsstyrelsernas GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp föreligger det stor risk för fosforbelastning från små avlopp från området. Recipient för området är Helge å som enligt VISS har måttlig ekologisk status. Den sammanvägda ekologiska statusen klassas till måttlig med avseende på fisk och hydromorfologi samt näringsämnen. Enligt GIS-stödet finns det finns indikationer på risk för påverkan på dricksvattenkvaliteten i området samt stor risk för påverkan av allmän grundvattentäkt i en del av området. Området är beläget inom yttre skyddszon för Rydaholms vattenskyddsområde. Det finns indikationer på att området inte kan tillgodose behovet av vatten och avlopp med enskilda anläggningar på ett tillfredställande sätt. Områdets behov av allmänna vattentjänster bör utredas vidare. Området har utredningsprioritering 5.
11	Drömminge	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 37 bostäder varav samtliga utgörs av permanentboende. De enskilda avloppen i området är inte inventerade varpå utsläppsgraden från de enskilda avloppen i området är okänd. Enligt Länsstyrelsernas GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp föreligger det stor risk för fosforbelastning från små avlopp från en del av området och risk i resterande del. Recipient för området är sjön Flåren som enligt VISS har måttlig ekologisk status. Den sammanvägda ekologiska statusen baseras på växtplankton samt morfologiska förändringar och kontinuitet. Enligt GIS-stödet finns det finns indikationer på risk för påverkan på dricksvattenkvaliteten i området. Det behöver utredas vidare om enskilda vatten och avloppsanläggningar kan godtas med hänsyn till människor hälsa och miljön. Området har utredningsprioritering 2.

14	Hjälmaryd	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 21 bostäder varav hälften utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. De enskilda avloppsanläggningarna i området inventerades år 2022 och åtgärder pågår. Enligt Länsstyrelsernas GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp föreligger det risk för fosforbelastning från små avlopp i området. Recipient för området är sjön Bolmen som enligt VISS har måttlig ekologisk status. Den sammanvägda ekologiska statusen klassas till måttlig med tillförlitlighet 2 på grund av växtplankton och bottenfauna. Enligt GIS-stödet finns det finns indikationer på risk för påverkan på dricksvattenkvaliteten i området. Det behöver utredas vidare om enskilda vatten och avloppsanläggningar kan godtas med hänsyn till människor hälsa och miljön. Området har utredningsprioritering 5.
15	Vret	Området har högt bebyggelsetryck och planeras för ett högre antal bostäder. Idag finns det 20 bostäder inom området varav samtliga förväntas utgöras av permanentboende. För befintliga bostäder kan stora delar av området anslutas till befintlig vatten- och avloppsförening med tillfredsställande vattenkvalitet och avloppsrening. Det finns lokala föreskrifter för att inte infiltrera avloppsvatten närmare recipient än 200m. De enskilda avloppsanläggningarna i området inventerades år 2022. Enligt Länsstyrelsernas GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp föreligger det stor risk för fosforbelastning från små avlopp i området. Recipient för området är sjön Hindsen som enligt VISS har god ekologisk status. Hindsen utgör reservvattentäkt för Värnamo. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet i området. Området kommer utökas med fler bostäder och är beläget nära Hindsen. Påverkan från den ökade exploateringen i området samt områdets påverkan på recipienten bör utredas. Området har utredningsprioritering 3.

2.8 VA-utbyggnadsområden

Det har inte lokaliserats några VA-utbyggnadsområden i Värnamo kommun inom ramen för denna vattentjänstplan. Beroende på utfall av behovsutredning kan områden som idag klassas som VA-utredningsområden bli aktuella att förse med allmänna vattentjänster.

3. Skyfall

Enligt §6b i LAV ska:

”*en vattentjänstplan innehålla en redogörelse för kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning som uppkommer vid skyfall*”.

Bedömningen ska omfatta alla allmänna vattentjänster (dricksvatten, spillvatten och dagvatten) och avgränsas till endast skyfall och omfattar inte andra klimatrelaterade händelser. Varken i LAV eller dess förarbeten förekommer det någon närmare definition av skyfall än ”intensiv korttidsnederbörd”. Därmed finns en flexibilitet för kommunen själv att bedöma vilket regn som används som utgångspunkt i åtgärdsanalysen.

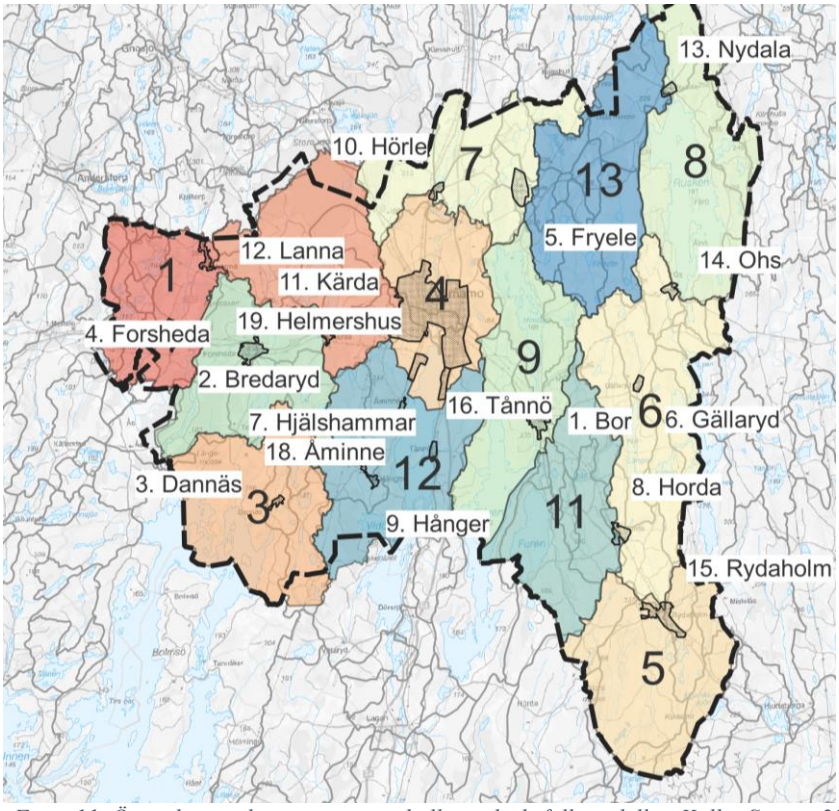
3.1 Generellt

Våra dagvattensystem är till för att avleda vatten genom ledningar och öppna diken. I samband med skyfall är dagvattensystemets kapacitet mycket begränsad i förhållande till regnets intensitet och volym. Det gäller även för markens infiltrationsförmåga som ofta inte räcker till för att ta emot regnmängderna. Följden blir avrinning på markytan som kan leda till översvämning, vilket i sin tur kan leda till oönskade konsekvenser för ett samhälle, en stad eller en ort och medföra att viktiga försörjningsfunktioner skadas.

Beroende på var översvämningen inträffar kan den medföra allvarliga konsekvenser för exempelvis bebyggelse, infrastruktur och samhällsviktig verksamhet (MSB, 2017). I föreliggande vattentjänstplan ligger fokus på identifiering av VA-anläggningar där risk för översvämning vid skyfall finns, samt vilka åtgärder som kan vidtas för att bibehålla VA-anläggningarnas funktion.

3.2 Skyfallskartering

Parallellt med arbetet med denna vattentjänstplan upprättades också en skyfallsmodellering för samtliga av kommunens tätorter med omnejd. Skyfallskarteringen består av 13 delmodeller som täcker hela Värnamo kommun. I karteringen har 19 tätorter modellerats med högre detaljeringsgrad. En översikt över skyfallsmodellerna och tätorterna ges i Figur 11 nedan.

Figur 11. Översikt över kommunens samhällen och skyfallsmodeller. Källa: Sweco, 2023.

Skyfallsmodellerna är hydrodynamiska modeller som beskriver hur vatten transporteras över markytan. Modellerna beaktar hur vattnets hastighet påverkas av markanvändningen samt hur vatten kan infiltrera till marken med hänsyn till markanvändning samt underliggande jordarter. Modellerna har en hög detaljeringsgrad i tätortsområden och lite lägre upplösning utanför tätorter. Inom tätorter med verksamhetsområde för dagvatten har ledningsnätets kapacitet beaktats. I Värnamo tätort beskrivs kapaciteten i det dagvattenförande ledningsnätet med en ledningsnätsmodell som kopplats samman med skyfallsmodellerna. För resterande tätorter i kommunen har ett avdrag gjorts med ett 5-årsregn på hårdgjorda ytor där kommunen har verksamhetsområde för dagvatten.

För samtliga modeller har dimensionerande nederbördshändelse för skyfall simulerats, dvs ett 100-årsregn med klimatfaktor 1,4. Klimatfaktorn valdes utifrån dialog med Länsstyrelsen i Jönköpings län. En klimatfaktor på 1,4 går i linje med klimatförändringarnas effekt på skyfall i slutet på innevarande sekel utifrån nuvarande kunskapsläge från SMHI (SMHI, 2017) förutsatt fortsatt höga utsläpp av växthusgaser i enlighet med klimatscenario RCP8,5.

Resultatet av karteringen finns redovisade utifrån följande resultattyper:

- Maximalt vattendjup
- Maximalt flöde
- Maximal hastighet
- Översvämningsvaraktighet, för djup som överstiger 10 cm
- Flödesriktning, vid maximal hastighet

Utöver ovanstående beräkningsresultat för 100-årsregn finns även avrinningsvägar och instängda områden karterade för Värnamo tätort. Detta underlag är baserat på en s.k. topografisk analys, vilket innebär att terrängens förutsättningar analyserats utan någon hänsyn till hydrologi eller hydraulik (t.ex. markens infiltrationsförmåga eller dagvattensystemets funktion). Karteringar över vattnets väg och potentiella översvämningsytor ger en god vägledning om var riskerna för översvämning är särskilt stora, som underlag för prioriteringar.

3.2.1 Framtagande av åtgärdsförslag

Identifiering av de delar av den allmänna VA-anläggningen som bedöms kunna påverkas negativt av ett skyfall har gjorts genom en stegvis analys utifrån, den ovan beskrivna, karteringens resultat enligt följande:

- Buffring på 5 m runt erhållna VA-anläggningar (tryckstegringsstationer, pumpstationer för spill- respektive dagvatten, avloppsreningsverk samt vattenverk)
- Kombination av buffrade ytor med resultat för maximalt vattendjup, så att för varje buffrad yta erhålls värdet för det maximala vattendjupet inom ytan
- Kontroll av objekten utifrån om risk bedöms föreligga. Bedömningen genomfördes manuellt utifrån vattendjup och utbredning.

De allmänna VA-anläggningarna som hade ett karterat vattendjup på minst 20 cm inom buffertzonen benämndes som ”riskobjekt”, vilket innebär att det är ett objekt som kan komma att översvämmas vid skyfall. Dessa analyserades sedan mer detaljerat vid ett mötestillfälle för att kartlägga föreliggande åtgärdsbehov. För vissa objekt kartlades även kringliggande vattennivåer mer exakt för att kunna ta fram lämpliga åtgärdsförslag. Vid vissa stationer mättes även den exakta höjden för lokalisering av elskåpen (vid platsbesök), detta för att tydliggöra vid vilka stationer störst åtgärdsbehov förelåg.

Åtgärder för skyfallshantering kan delas in i tre kategorier, skyfallsyta, skyfallsled eller styrning av skyfall, se Figur 12 nedan. Beroende på förutsättningarna i anslutning till den anläggning som påverkas kan det t.ex. handla om arbete med marknivåer i syfte att styra skyfallsvattnet till en annan plats. Kompletterande åtgärder för specifika objekt kan också bli aktuella, exempelvis höjning av el- och styrskåp och/eller extern klimatsäkring av själva byggnaden.

Figur 12. Schematisk illustration av tänkbara skyfallsåtgärder.

3.3 Identifierade VA-anläggningar där risk för översvämning föreligger

Flertalet stationer för spill-, dricks- eller dagvatten i olika delar av kommunen har pekats ut som riskobjekt (baserat på skyfallsanalys som beskrivs närmare i avsnitt 3.2). Dessa redovisas ortsvis nedan med övergripande tillhörande åtgärdsförslag. Lämpliga åtgärder för varje specifik station behöver detaljstuderas ytterligare i den vidare processen. Åtgärder som kan bli aktuella på kort sikt är klimatsäkring av själva stationsbyggnaderna, både externt (väggar och tak) samt internt (flytt av elektriska delar från marknivå till högre upp i anläggningen). Om det finns plats samt bedöms vara lämpligt skulle styrning av skyfall genom invallning (mobil eller stationär) också kunna bli aktuellt. Det är också viktigt att den generella driften av och tillgängligheten till den påverkade stationen också säkerställs vid ett skyfall.

Vid skyfall som resulterar i stora vattendjup kring en pump eller tryckstegringsstation kan elförsörjningen brytas och driftavbrott uppstå. Vid elavbrott nödavleder en pumpstation orenat spillvatten till recipienten. Detta kan i sin tur innebära ökad mikrobiell belastning i råvattnet.

I **Rydaholm** finns det en spillvattenpumpstation som är lokaliserad i lågpunkt med platt mark runt omkring. För denna station föreslås styrning av skyfall som åtgärd genom markåtgärder för att säkerställa en god avledning förbi stationen. Ett åtgärdsförslag som avses utredas vidare här är att sänka den gång- och cykelväg som sträcker sig väster och söder om stationen. Det skulle med största sannolikhet räcka med att sänka GC-vägen lite så rinner vattnet vidare direkt söderut och inte in på stationen.

I **Bor** finns en utpekad spillvattenpumpstation med risk för påverkan vid skyfall. Vid platsbesök noterades dock att vägen söder om stationen i avrinningsriktningen ligger ca 5 cm lägre, vilket resulterar i att vattnet bedöms rinna förbi stationen innan den tar skada. Dock rinner det en bäck i anslutning till stationen, vilket skulle kunna bidra till ytterligare påverkan utöver risken för påverkan vid skyfall.

Risk för höga flöden har inte inkluderats i denna vattentjänstplan men bör inkluderas i kommande utredningsarbete. I detta fall bör en analys av sannolikhet och konsekvens inkluderas.

I **Forsheda** finns det en spillvattenpumpstation där det även idag föreligger problem vid extrem nederbörd. Detta beror med största sannolikhet på kombinerad påverkan från själva nederbörden och höga flöden i angränsande vattendrag. Stationen har tidigare vallats in med sandsäckar för att undvika påverkan på dess funktion. Fortsatt temporär lösning eller byte till permanent invallning (styrning av skyfall) utreds förslagsvis i det vidare arbetet.

I **Horda** bör åtgärder gällande styrning av skyfall runt en spillvattenpumpstation utredas ytterligare. En skyfallsled i form av ett dike skulle också eventuellt kunna bli aktuellt för att säkerställa en god avledning runt stationen.

I **Lanna** planeras ytterligare platsbesök vid två spillvattenpumpstationer som pekats ut som riskobjekt för att säkerställa åtgärdsbehov och eventuella lämpliga åtgärder. Den ena stationen är lokaliserad i ett avrinningsstråk mot en bäck. Den mest sannolika åtgärden i detta fall är att styra skyfallet förbi stationen på ett säkert sätt.

I **Ohs** planeras ytterligare platsbesök vid en spillvattenpumpstation där det finns risk för dämning runt stationen vid skyfall. Exakt höjd på stationens elskåp är inte inmätt men det är placerat minst 1 meter över marknivån. Terrängen i området behöver studeras närmare för att kunna peka ut eventuellt åtgärdsbehov och den mest lämpliga åtgärden. Stationen är lokaliserad inom vattenskyddsområde.

I **Värnamo tätort** finns det flera stationer som pekats ut som riskobjekt vid skyfall:

- En spillvattenpumpstation i norra delen av orten längs med en bäck där riskerna är stora och åtgärder krävs på kort sikt. Den ligger inom ett av de större avrinningsområdena så vattenmängderna som når stationen är stora. Den är dessutom lokaliserad inom vattenskyddsområde. Vidare utredning krävs för att kunna ta fram ett mer exakt åtgärdsförslag.
- En strategiskt viktig dagvattenpumpstation i centrala delen av orten. Platsbesök behöver göras för att avgöra storleken på åtgärdsbehovet. Fastställt är dock att elskåpet står på golvet i stationen och kommer med största sannolikhet behöva höjas (kompletterande åtgärd). Stationen är lokaliserad inom vattenskyddsområde.
- En spillvattenpumpstation i centrala Värnamo i anslutning till Lagan som är lokaliserad mitt i en stor lågpunkt samt inom vattenskyddsområde. Kring denna station pågår utredning kring åtgärdsförslag för att skydda dess funktion vid både skyfall och vid höga flöden i Lagan.
- I östra delen av orten pågår ombyggnadsarbete av en station som pekats ut som riskobjekt. I samband med detta utreds behov av markåtgärder för att höja stationen (styrning av skyfall).
- En strategiskt viktig tryckstegringsstation i sydvästra delen av Värnamo där risk för påverkan från höga flöden i angränsande bäck behöver utredas vidare i kombination med utredning gällande lämplig åtgärd för att säkerställa funktionen vid skyfall. I detta fall bör analys av sannolikhet och konsekvens inkluderas. Bedömningen i nuläget är att någon form av markåtgärd (styrning av skyfall) kommer att krävas. Behovet av markåtgärder gäller även för två närliggande

spillvattenpumpstationer. Dessa bedöms dock inte uppleva påverkan från ovan nämnda bäck.

En stor risk för påverkan på stationerna är också om det sker ett större elavbrott som sätter pumparna ur funktion. Skulle t. ex flera pumpstationer samtidigt vara utan el kommer det innebära bräddningar. I princip alla allmänna stationer i Värnamo kommun har dock anslutning till reservkraft. Några stationer har även inbyggd reservkraft. Denna risk bedöms därmed inte vara betydande.

En reservoar som riskerar att påverkas vid höga flöden i Lagan är Ljusseveka lågreservoar. För att hantera detta har den försetts med en jordvall. Det bedöms dock inte finnas risk för översvämning med anledning av skyfall. Vid en sådan händelse är det främst framkomligheten till reservoaren som riskerar att påverkas. Parallellt med framtagande av denna vattentjänstplan pågår arbete med en kommunal översvämningsplan. Ett centralt underlag till planen är ovan nämnda skyfallsmodellering (se 3.2). Inom ramarna för detta arbete utreds även framkomligheten till olika anläggningar vid ett skyfall samt åtgärdsbehov för att säkerställa detta. I detta arbete är det viktigt att ta fram driftinstruktioner för de olika skyfallsåtgärder som genomförs.

Det vidare åtgärdsarbetet generellt avses ske i dialog med Räddningstjänsten och andra relevanta aktörer så att åtgärderna blir förankrade på bred front.

3.3.1 Åtgärdsplanering ledningsnät

Vid skyfall kommer vatten ansamlas på ytor där det under mark ligger ledningar. Dagvattensystemen förväntas vid skyfall vara fulla och avledning till dessa system sker först när flödena i dagvattensystemen minskar och kapacitet finns. Vid höga nivåer i vattendrag kan utloppsledningar dämmas upp som följd av en högre trycknivå och medföra översvämningar uppströms.

För spillvattensystemen kan man förvänta sig ett ökat flöde som följd av skyfall och höga nivåer i havet. Inläckage till spillvattenledningar vid skyfall förväntas öka som följd av bland annat:

- Ökat inläckage från felkopplingar, dagvatten till spillvatten
- Ökat risk för att dagvatten/vatten från sjöar och vattendrag däms in i spillvattensystem via t.ex bräddledningar
- Ökat risk för uppdämning av dagvatten in i spillvattensystem via bäckar, vattendrag

Där ledningar ligger grunt, markytorna är genomsläppliga och ledningarna har kapacitetsproblem kan en lokal vattensamling på ytan skapa ett visst förhöjt flöde i ledningen i samband med ett skyfall. Detta anses dock vara en relativt obetydlig källa jämfört med andra bidrag till tillskottsvatten.

Ca 45 % av allt avloppsvatten som renas i avloppsreningsverken utgörs av tillskottsvatten. Kommunen har strategiskt jobbat under en längre tid med att hitta och jobba bort tillskottsvatten, i princip alla orter har gjorts utredningar för att hitta tillskottsvattnet.

I Värnamo är strategin att succesivt bygga upp ett system med fasta mätpunkter för att genom analys av mätdata kunna ta fram nyckeltal avseende läck- och dräneringsvattentillskott och regnvattentillskott och härefter använda nyckeltalen för friskförklaring eller prioritering av områden för mer detaljerade utredningar. Detta arbete har påbörjats och avses fortsätta.

Det pågår även arbete med att upprätta en datormodell över spillvattensystemet i kommunen. Syftet med denna är att kunna klargöra behovet av kapacitetsförstärkningar, främst med anledning av nya bostäder och verksamhetsområden enligt översiktsplanen. Den är funktionell för vissa delar av kommunen men är inte helt kommuntäckande ännu. Kontinuerligt arbete pågår.

Det finns även en datormodell över ledningssystemet för dagvatten. Denna är heltäckande och ger en god bild över var det finns kapacitetsproblem. Modellen utgör ett bra underlag för prioritering av åtgärder. Gällande krav på dimensionering av dagvattenanläggningar vid nybyggnation redovisas detta i kommande dagvattenplan, vilken avses antas under våren 2026.

I arbetet med inläckage är en del också att identifiera bräddpunkter som vid nederbörd bräddar som mest. Vid dessa kan t. ex installation av backventiler bli aktuellt. Detta har exempelvis gjorts för bräddledningen vid Ljusseveka vattenverk.

För dricksvattensystemen anses ej vattensamlingar ovan mark där ledningar ligger utgöra en risk då dricksvattensystemet är trycksatt.

3.3.1 Skredrisker i samband med skyfall

Sett till statistiken uppträder fler skredhändelser vid oftare och mer intensiv nederbörd och blir med klimatförändringarna allt mer aktuellt. Skredfrekvens bedöms kunna öka vid kraftig och/eller långvarig nederbörd (NVI, 2019). Vid långvariga och/eller intensiva regn mättas de övre jordlagren och vattennivåer i vattendrag ökar, vilket kan medföra erosion och ytliga skred som igen kan förorsaka större skredhändelser. På en yta med liten lutning har ytavrinningen låg hastighet, och risken för erosion är liten. Ytor med brantare lutning där vatten kanaliseras gör att vattnet uppnår högre hastigheter och erosion uppstår, speciellt om vattnet avrinner över fyllnadsmassor eller andra lösa massor.

Erosion innebär att massor flyttar på sig och kan öka risken för lokala skred. Om stabiliteten i exempelvis en slänt är låg och området därmed har liten eller ingen robusthet för extra belastning, kan ökad nederbörd vara tillräckligt för naturligt utlösta skred. Oftast krävs det dock ytterligare belastning / påverkan för att framprovocera skredhändelser (NVI, 2019). I det parallella projektet med en översvämningsplan rekommenderas en vidare analys av dessa risker samt eventuell påverkan på VA-försörjningen, men även andra samhällsfunktioner.

3.4 Ansvar för skyfall

Den allmänna dagvattenanläggningen där VA-huvudmannen enligt LAV ansvarar är till för att avleda vatten genom ledningar och öppna diken. I samband med skyfall är dagvattensystemets kapacitet mycket begränsad i förhållande till regnets

intensitet och volym. När dagvattensystemet är fullt innebär det i praktiken att avrinningen av regnöverskottet primärt beror av marknivån.

Vem som ansvarar för skyfall är en frågeställning som många kommuner i Sverige står inför att utreda, det finns idag inga nationella bestämmelser i frågan. Kommunen är enligt Plan- och bygglagen (PBL) ansvarig för att bebyggelse anläggs på mark lämplig för ändamålet, och ska därmed ta hänsyn till översvämningsrisker vid planering av ny bebyggelse. Allt ansvar för översvämningssäkring ligger dock inte på kommunen utan fastighetsägare och verksamhetsutövare har ansvar att skydda sin egendom.

Kommuner är, som ovan nämnt, skyldiga att beakta översvämningsrisker både i bebyggd miljö och i planering av nya områden. Enligt Plan- och bygglagen (PBL) ska kommunen i översiktsplanen bedöma och värdera risken för skador på den bebyggda miljön till följd av översvämning. Kommunen är också skyldig att arbeta strategiskt med hur riskerna kan minska eller upphöra.

Förutom ovanstående skyldigheter gällande översiktsplanering har kommuner enligt lagen om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (2006:544), också skyldighet att genomföra risk- och sårbarhetsanalyser. I dessa ska kommuner analysera vilka händelser som kan inträffa i kommunen och hur dessa händelser kan påverka den egna verksamheten.

En fastighetsägare är ansvarig för att vidta förebyggande åtgärder och skydda egendomen från översvämningar. Fastighetsägaren är enligt PBL också skyldig till att hålla tomten i vårdat skick så att risken för olycksfall begränsas och betydande olägenheter för omgivningen inte uppkommer.

Kommunen har således ett ansvar tillsammans med fastighetsägarna att skapa säkra vattenvägar vid skyfall.

Ett relativt vanligt sätt att betrakta ansvarsfrågan kopplat till skyfallsåtgärder för kommuner i Sverige är att:

- Åtgärder bara för att skydda VA-anläggningen genom att göra lokala lösningar så som exempelvis vallar, upphöjningar eller avskärande diken bekostas av VA-huvudmannen
- Kommunen tar ansvar för skyfallsåtgärder som är till för att säkra bebyggelse, större områden etc. Skydd av andra objekt förutom VA-anläggningen ingår därmed i kommunens ansvar.

4. Långsiktig planering av kommunens allmänna VA-försörjning

Värnamo kommun arbetar kontinuerligt med åtgärder för att uppnå en långsiktigt hållbar allmän VA-försörjning.

Kapaciteten i de allmänna vatten- och reningsverken bedöms generellt vara god och tillräcklig för den kommande tioårsperioden, med undantag för vattenverket i Horda där det pågår arbete för att leta nya borror (borrhål för grundvattenuttag). Eventuell anslutning av orten till Rydaholms vattentäkt utreds också. Löpande underhållsåtgärder vidtas för samtliga vattenverk med planerad investeringsvolym över tid för att förebygga driftproblem och akuta åtgärder.

Dricksvattenförsörjning är en samhällskritisk funktion som behöver fungera även vid störning. Det är därför viktigt att planera för reservvattenförsörjning som kan sättas in i händelse av att ordinarie vattentäkt inte kan nyttjas. I dagsläget är sjön Hindsen reservvattentäkt för Ljusseveka som försörjer stora delar av kommunens invånare med dricksvatten. Hindsen är dock en ytvattentäkt vilket innebär att vattnet inte kan användas direkt till vattendistribution. Reningsprocessen behöver kompletteras. Ett nytt vattenverk avses anläggas. Det pågår ansökan om vattendom hos mark- och miljödomstolen. Den tidigare vattendomen gällde i fem år, med uttagsrätt för 6 månader per gång som vattenuttag sker. Detta arbete inkluderar framtagande av en MKB som att kommunen övertar regleringen av sjön. Därmed saknas det i dagsläget en fullt fungerande reservvattentäkt för Ljusseveka, vilket betyder att dricksvattenförsörjningen för en stor del av invånarna i Värnamo kommun för närvarande är sårbar. Det finns även andra mindre orter som idag saknar en fullgod reservvattenförsörjning. Samtliga dessa frågor hanteras inom ramarna för pågående arbete med ny vattenförsörjningsplan, I detta arbete görs bl.a. även bedömningar av vilket framtida behov som ska kunna tillgodoses.

Länsstyrelsen i Jönköping har i samverkan med länets kommuner tagit fram en Regional vattenförsörjningsplan (2021:27) för Jönköpings län, vilken antogs 2021. Den har som mål att skapa förutsättningar att länets vattenresurser ska kunna användas den dag de behövs. Planen ska resultera i planering och prioritering av vattenresurser. I den regionala vattenförsörjningsplanen pekas ett antal vattenresurser i länet ut som prioriterade att ta hänsyn till av olika anledningar. Det kan t. ex vara för bortledning där vattnet tas ut för att tillgodose olika behov. Resurserna kan också vara viktiga för att tillgodose ett s.k in situ-behov, vilket innebär att tillräcklig mängd vatten behöver vara kvar i landskapet för att uppnå avsett mål för själva vattensystemet i stort. Det finns förekomster av varje kategori inom Värnamo kommun. Vissa förekomster pekas dessutom ut som viktiga i angränsande regionala vattenförsörjningsplaner för deras dricksvattenförsörjning. Detta gäller Bolmen, Vidöstern, och Flåren. Hur samtliga utpekade förekomster inom kommunen ska hanteras avses följas upp i, det ovan nämnda, arbetet med vattenförsörjningsplanen.

Det har byggts flera överföringsledningar de senaste åren i enlighet med gällande VA-plan. Det pågår anslutning av tätorten Bor till Värnamo via en överföringsledning.

Det finns behov av investeringar i det allmänna ledningsnätet, bl.a för att minska tillskottsvatten i avloppssystemet respektive utläckage från drickvattensystemet. Sådana åtgärder genomförs kontinuerligt. Förnyelsetakten för ledningsnäten (spill-, dricks- och dagvatten) är just nu ca 350 år men målsättningen är att uppnå en förnyelsetakt på först 150 år och till sist 100 år. Det behövs ett något ökat planerat underhåll för att säkerställa en störningsfri avledning av dagvatten från abonnent och allmän platsmark till recipient i framtiden.

I takt med att kommunen växer och förtätas blir det allt viktigare att ha en plan för dagvattenhanteringen. Dagvattenfrågan måste lösas i ett större sammanhang och det behöver finnas underlag att basera beslut på. Parallellt med framtagande av vattentjänstplanen pågår, som tidigare nämnts, revidering av gällande plan för dagvattenhantering. Den kommer att utgöra en strategi för hur dagvatten på ett hållbart sätt ska omhändertas inom kommunen och omfattar bl.a. krav på fördröjning och dimensionering, hur frågan bör hanteras i olika skeden från planprocessen till byggnation, ansvarsfördelning mellan kommunens avdelningar, exploatörer och fastighetsägare samt reningsbehov utifrån recipientens klassning och föroreningsbelastning. För att ytterligare arbete med förbättring av status i kommunens olika recipienter avses även arbete med lokala åtgärdsprogram att påbörjas inom kommande fyraårsperiod. Kommunen har i dagsläget inga lokala åtgärdsprogram. I takt med att kommunen tar fram lokala åtgärdsprogram för varje avrinningsområde kan reningskraven i dagvattenplanen komma att uppdateras för att bli mer platsspecifika.

5 Bedömning av betydande miljöpåverkan

En undersökning gällande betydande miljöpåverkan har genomförts i enlighet med 6 kap. 6 § första stycket 1 miljöbalken. Genomförandet av vattentjänstplanen för Värnamo kommun kan utifrån denna inte antas medföra en betydande miljöpåverkan eftersom planens innehåll inte anger förutsättningar för att bedriva sådana verksamheter eller vidta sådana åtgärder som anges i 6 § eller i bilagan till miljöbedömningsförordningen (MBF) (jfr 2 § 2 p miljöbedömningsförordningen). Planen anger inte heller förutsättningar för att bedriva verksamheter och åtgärder med hänsyn till hur de kan påverka miljön så att en betydande miljöpåverkan kan antas (jfr 4 § MBF). Vid bedömningen har de kriterier som anges i 5 § MBF beaktats.

Omständigheter som påverkar bedömningen av betydande miljöpåverkan är huvudsakligen påverkan från ytterligare utbyggnad av det allmänna verksamhetsområdet för VA. Vattentjänstplanen för Värnamo kommun ger dock inte förutsättningar för någon sådan planerad utbyggnad under dess genomförandetid.

Vattentjänstplanen bedöms vidare inte heller omfatta något Natura 2000-område eller ange förutsättningar för att bedriva sådana tillståndspliktiga verksamheter som anges i 6 § MBF.

Se bilaga 1 för mer detaljer kring bedömningen.

Referenser

2000/60/EG. (u.d.). Ramdirektivet för vatten.

2004:660. (u.d.). Vattenförvaltningsförordningen.

2008/105/EG. (u.d.). Europaparlamentets och rådets direktiv om miljökvalitetsnormer inom vattenpolitikens område.

2017:868. (u.d.). Förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion.

Boverket. (2018). *Tillsynsvägledning avseende översvämningsrisker, Rapport 2018:8.*

Länsstyrelserna. (2018). *Länstyrelsen i Stockholms län och Västra Götalands län*. Hämtat från Rekommendationer för hantering av översvämning till följd av skyfall: https://www.lansstyrelsen.se/stockholm/om-oss/vara-tjanster/publikationer/2018/rekommendationer-for-hantering-av-oversvamning-till-foljd-av-skyfall.html

MSB. (2017). *Vägledning för skyfallskartering.* Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

NVI. (2019). *NVE Veileder 1/2019: Sikkerhet mot kvikkleireskred.*

Regeringen. (01 2023). *Lag om allmänna vattentjänster*. Hämtat från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2006412-om-allmanna-vattentjanster_sfs-2006-412

SMHI. (2017). *Extremregn i nuvarande och framtida klimat, Analyser av observationer och framtidsscenarier, Klimatologi Nr 47.*

Svenskt Vatten. (2016). *P110 Avledning av dag-, drän- och spillvatten, Funktionskrav, hydraulisk dimensionering och utformning av allmänna avloppssystem.*

Svenskt vatten. (01 2023). *M152 Vägledning vid framtagande av vattentjänstplan-Komplettering av VA-plan.*

Granskningsutlåtande

Vattentjänstplan Värnamo kommun

Allmänt

Granskningshandlingar tillhörande Vattentjänstplan Värnamo kommun har varit utsända på granskning under tiden 29 juni – 31 augusti 2026. Under samrådet har 4 yttranden utan kommentarer/erinringar och 1 yttrande med kommentarer/erinringar kommit in.

Yttranden utan erinringar

- Länsstyrelsen Jönköpings län
- Miljöenheten
- Räddningstjänsten
- Samhällsbyggnadsförvaltningen

Yttranden utan erinringar

Länsstyrelsen Jönköpings län

Länsstyrelsen har under granskningsskedet i huvudsak fokuserat på Värnamo kommuns samrådsredogörelse. Inkomna yttranden i samrådet har bemötts med en förklaring kring de val och ställningstaganden som legat till grund för vattentjänstplanens framtagande. Länsstyrelsen har inga synpunkter i ärendet.

Samhällsbyggnadförvaltningen

Samhällsbyggnadsförvaltningen har inga ytterligare synpunkter på vattentjänstplanen än de som framkommit vid tidigare samråd.

Miljöenheten

Miljöenheten har inga ytterligare synpunkter på den nya vattentjänstplanen.

Räddningstjänsten

Räddningstjänsten konstaterar att Vattentjänstplanen har kompletterats med ett förtydligande av vikten av samarbete med Räddningstjänsten i det fortsatta arbetet och har inga ytterligare synpunkter på planen.

E-post	Webbplats	Besöksadress	Postadress
kontaktcenter@varnamo.se	kommun.varnamo.se	Stadshuset	331 83 Värnamo

---

Denna skrivelse är undertecknad med en digital signatur och saknar därför namnunderskrift.

Teknik- och fritidsförvaltningen

SAMRÅDSREDOGÖRELSE

Vattentjänstplan Värnamo kommun

Allmänt

Samrådshandlingar tillhörande Vattentjänstplan Värnamo kommun har varit utsända på samråd under tiden 27 oktober 2025 – 12 januari 2026. Under samrådet har 2 yttranden utan kommentarer/erinringar och 1 yttrande med kommentarer/erinringar kommit in.

Yttranden utan erinringar

- Samhällsbyggnadsnämnden
- Ljungby kommun

Yttranden med erinringar

- Länsstyrelsen Jönköpings län

Länsstyrelsen Jönköpings län

Länsstyrelsen bedömer att vattentjänstplanen i huvudsak tar upp alla nödvändiga delar för att uppfylla kraven enligt lag om allmänna vattentjänster (LAV). Länsstyrelsen anser att det är bra att vattentjänstplanen är tänkt att ingå som en egen del i en övergripande VA-plan. I de delar som rör tänkbara utbyggnadsområden för allmänt VA är dock vattentjänstplanen på en allt för övergripande nivå för att det ska tydligt framgå hur en långsiktigt hållbar VA-försörjning ska upprätthållas.

Vattentjänstplanen behöver på sikt utvecklas så att det, tillsammans med övriga delar av VA-planen, tydligare framgår hur Värnamo kommun avser att verka för att miljökvalitetsnormerna för ytvatten ska kunna följas.

Länsstyrelsen bedömer att det inledande kapitlet på ett bra sätt förtydligar vattentjänstplanens förhållande till VA-planeringen i stort i kommunen. Det är tydligt att Svenskt Vattens vägledning om vattentjänstplan har legat till grund för arbetet.

I det andra kapitlet ges en bra beskrivning av kommunens urval och bedömningsgrunder för de områden som kan vara i behov av allmänna vattentjänster. Länsstyrelsen saknar dock helt hur de olika områden bedömts i detalj. Det saknas även tydliga motiveringar kring de ställningstaganden kommunen gjort om att inga områden bedöms aktuella att klassificeras som utbyggnadsområden. Detta sammantaget anser Länsstyrelsen är en allvarlig brist. Värnamo kommuns VA-plan från 2018 ingår inte i samrådets omfattning men Länsstyrelsen

har till viss del använt den som stöd för granskningen och förståelsen av vattentjänstplanen. Följande bebyggelseområden väcker särskilt intresse kring hur kommunen motiverat sitt ställningstagande:

• Länsstyrelsen noterar att Hamra som tidigare beslutats ska ingå i verksamhetsområde för allmänt avlopp, samt budgeterats för anslutning till detsamma, inte längre bedöms som utbyggnadsområde. Bedömningen av risk för avloppspåverkan på recipient (vattenförekomsterna Draven samt Lillån) är enligt uppgift gjord utifrån Länsstyrelsens GIS-stöd för prövning och tillsyn av små avlopp. Den bedömning som uppges i vattentjänstplanen kan ifrågasättas enligt Länsstyrelsens mening.

• I området Nästa uppges de enskilda avloppsanläggningarna ha inventerats samt åtgärdats omkring år 2020. Enligt Länsstyrelsens kännedom ska de enskilda avloppsanläggningar som bedömts som bristfälliga i området Nästa inte vara åtgärdade med hänsyn till att området planerades att ingå i verksamhetsområde för allmänt VA. Enligt VA-planen från år 2018 inventerades avloppsanläggningarna i området Nästa år 2014.

• Fänestad, Drömminge och Vret har getts medelhöga prioriteringspoäng i bedömningen av behov. Områdena är av en inte obetydlig storlek i antal bostadsfastigheter, eller att det planeras för fler bostäder. För recipienterna till respektive områdena har det noterats stor risk eller risk för fosforbelastning från de enskilda avloppen. De enskilda avloppen i Fänestad ska dessutom enligt uppgift ha inventerats och i stor utsträckning ha åtgärdats 2014, samtidigt som det enligt vattentjänstplanen ska finnas indikationer på att området inte kan tillgodose behovet av VA-tjänster på ett tillfredsställande sätt med enskilda anläggningar.

Vattentjänstplanen är tänkt att vara en del av Värnamo kommuns VA-plan i stort. Länsstyrelsen anser därför att den behöver anpassas även med hänsyn till vattenförvaltningens åtgärdsprogram. Utöver att motiveringar och ställningstaganden saknas för de undersökta områdena med samlad bebyggelse, så framgår det inte om Värnamo kommun avser att vidta några åtgärder kopplat till de undersökta bebyggelseområdena för att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas.

Kapitel 3 beskriver en bra analys av potentiella risker relaterade till skyfall för de allmänna Va-anläggningarna. Det finns en allmän problematik vid höga flöden för flera områden kring Lagan och Storån vilket med fördel kan tas med i vattentjänstplanen för att ge en bättre helhetsbild.

Det saknas ett förtydligande om årlig sannolikhet (eller statistisk återkomsttid) för regnhändelser som ska ligga till grund för dimensionering av nya dagvattenledningar. Ett exempel (och förslag) är att använda Svenskt Vatten P110, s 42.

Det saknas ett förtydligande av vilken typ av regnhändelse kommunen klassar som ett skyfall. Detta kan till exempel vara SMHI:s definition om minst 50mm på en timme eller 1 mm på en minut.

Länsstyrelsen anser att kapitlet om långsiktig planering av den allmänna VA-försörjningen till viss del är inaktuell. Planen kan uppdateras för att beskriva nuläget bättre kring Hindsen som reservvattentäkt till Ljusseveka.

Kommentarer

- *Bedömningsgrunder framgår av bilaga 2 och beskrivning för de områden som kan vara i behov av allmänna vattentjänster framgår av kap 2.5–2.8.*
- *De områden som pekats ut som utredningsområden i vattentjänstplanen bedöms vara i behov av ytterligare utredning för att tydliggöra eventuellt behov av kommunal VA-försörjning. Det är därmed inte helt klarlagt om de kommer klassificeras som utbyggnadsområden eller inte. Områdena Nästa, Vret, Fänestad och Drömminge som omnämns i yttrandet avses utredas närmare under kommande fyraårsperiod inför nästa aktualisering av vattentjänstplanen, för att avgöra om det finns behov av kommunal VA-försörjning inom dessa. Vattentjänstplanen har kompletterats med förtydligande gällande beskrivning av VA-utredningsområde samt prioriteringsordning för utredning. Se kap 2.3.3, 2.7 samt 2.8.*
- *Utpekade VA-planområden i vattentjänstplanen har analyserats utifrån risk för påverkan på aktuella recipienter med utgångspunkt i exempelvis Länsstyrelsens verktyg för tillsyn av små avlopp. Övriga åtgärder med avseende på vattenförvaltningens åtgärdsprogram med koppling till miljökvalitetsnormer hanteras inom ramarna för andra dokument inom VA-planen där revideringsarbete av 2018 års plan pågår (se avsnitt 1.4.2 i vattentjänstplanen). Reningskrav för dagvattenhantering återfinns t. ex i dagvattenplanen (del 3 i VA-planen), vilken avses antas politiskt under våren 2026. Det pågår därtill planering inför att arbeta med lokala åtgärdsprogram för vissa recipienter under kommande fyraårsperiod. Detaljer för detta arbete avses inkluderas i kommande arbete med VA-planens åtgärdsdokument (del 7) under våren 2026. Vattentjänstplanen har kompletterats med denna information för att ytterligare förtydliga kopplingen mellan VA-planens olika dokument. Se kap 1.4.2.*

- *Vattentjänstplanen har kompletterats med ett förtydligande om att höga flöden i sjöar och vattendrag ingår i kommunens översvämningsplan och därmed inte hanteras i kommunens vattentjänstplan. Se kap 1.2.2.*

- *Krav på dimensionering av nya dagvattenledningar ingår i arbetet med revidering av dagvattenplanen som avses antas under våren 2026. Vattentjänstplanen har kompletterats med hänvisning till denna gällande detta. Se kap 3.3.1.*

- *I kap 3.2 i vattentjänstplanen redovisas utgångspunkter för genomförd skyfallskartering som bl.a. legat till grund för skyfallsanalysen av de allmänna VA-anläggningarna inom ramarna för vattentjänstplanen. Den dimensionerande skyfallshändelsen som använts är ett 100-årsregn med klimatfaktor 1,4, vilket går i linje med både kraven från Länsstyrelsens i Jönköpings län samt senaste kunskapen från SMHI.*

- *Avsnittet om långsiktig har aktualiserats i enlighet med inkommen synpunkt kring detta.*

- *I Hamra kommer hög skyddsnivå att gälla, vilket resulterar i att högre krav kommer att ställas på anläggningarna i området. Nytt informationsmaterial avses skickas ut till fastighetsägarna. De som tidigare fått sina avloppsanläggningar utdömda tidigare kommer få krav att anlägga nya. Detta har förtydligats i beskrivningen av området i vattentjänstplanen.*

- *Övriga synpunkter noteras.*

Samhällsbyggnadsnämnden

Räddningstjänsten konstaterar att planen är så pass långsiktig och övergripande att sådant de är intresserade av som brandpostflöden och tryck inte finns med. Utifrån det vill de gärna vara med i de kommande diskussionerna kring dimensionering av vattennäten.

Plan- och byggenheten meddelar att man inte har några synpunkter på innehållet utan endast formsaker som man tar upp direkt med författaren.

Miljöenheten har varit med i framtagandet av vattentjänstplanen och har inte ytterligare synpunkter.

Geodataenheten har inte lämnat någon synpunkt.

Kommentarer

- *Redaktionella ändringar har gjorts i enlighet med inkomna synpunkter.*
- *Vattentjänstplanen har kompletterats med ett förtydligande av vikten av samarbete med Räddningstjänsten i det fortsatta arbetet.*

Ljungby kommun

Värnamo kommun ligger till största del inom Lagans avrinningsområde och majoriteten av ytvattnet som lämnar kommunen passerar Ljungby kommun som ligger nedströms i avrinningsområdet. Dels via Lagans huvudfåra, dels via Bolmen och andra biflöden. Ett antal områden pekas ut i vattentjänstplanen och beskrivs som områden för enskilt VA, VA-bevakningsområde eller VA-utredningsområde. I stort sett alla områdena ligger inom Lagans avrinningsområde och avvattnas till Ljungby kommun.

Ljungby kommun vill understryka vikten av att ha en dialog kring vatten och utsläpp till vatten som påverkar områden nedströms. Befintliga forum för dialog finns i Lagans vattenråd kopplat till vattenkvalitet och vattenförvaltning. För planering och hantering av höga flöden finns Lagans älvgrupp.

Kommentarer

- I analysen av utpekade VA-planområden har påverkan på recipient varit en faktor som inkluderats. Detta är en viktig fråga att följa upp i kommande utredningar för utredningsområden samt i bevakningsområden. Fortsatt dialog avses föras i ovan nämnda forum.

Denna skrivelse är undertecknad med en digital signatur och saknar därför namnunderskrift.

Teknik- och fritidsförvaltningen

Bilaga 1 Vattentjänstplan Värnamo

Undersökning av behov av strategisk miljöbedömning

2026-10-06

Inledning

Parallellt med framtagandet av vattentjänstplanen behöver behovet av en strategisk miljöbedömning undersökas i enlighet med 6 kap miljöbalken (MB). I detta dokument redovisas processen, relevanta lagtexter och resultatet av arbetet, där slutsatsen är att planen inte medför betydande miljöpåverkan och att en strategisk miljöbedömning därmed inte behöver genomföras.

Sammanfattning av vattentjänstplanen

Värnamo kommuns vattentjänstplan innehåller i enlighet med Lagen om allmänna vattentjänster (LAV) §6b och c:

- VA-planområden kategoriserade som enskilt VA-område, VA-bevakningsområde, VA-utredningsområde eller VA-utbyggnadsområde,
- Risker och åtgärdsförslag för att den allmänna VA-anläggningen ska fungera vid skyfall
- långsiktig planering för behov och åtgärder gällande förbättring av den allmänna VA-anläggningen
- undersökning om vattentjänstplanen kan antas medföra betydande miljöpåverkan

Åtgärderna i vattentjänstplanen anger vad som behöver göras men fastslår inte hur, det vill säga teknisk lösning eller eventuellt markanspråk. Det utreds vidare i respektive projekt.

Processbeskrivning

Figuren nedan är hämtad från Naturvårdsverkets handledning för strategiska miljöbedömningar. Den röda numreringen i figuren representerar de bedömningar som gjorts och redovisas nedan i respektive steg.

Steg 1 och 2

Strategiska miljöbedömningar för planer och program

3 § En myndighet eller kommun som upprättar eller ändrar en plan eller ett program som krävs i lag eller annan författning ska göra en strategisk miljöbedömning, om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Skyldigheten gäller inte

1. planer och program som endast syftar till att tjäna totalförsvaret eller räddningstjänsten, och
2. finansiella eller budgetära planer och program.

Lag (2017:955).

Slutsats steg 1: JA, vattentjänstplanen faller under sådana planer som anges i 3 § för vilka miljöbedömning ska göras om genomförandet av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Vattentjänstplanen är reglerad i LAV och tas fram av kommunen.

Slutsats steg 2: NEJ, vattentjänstplanen omfattas inte av undantagen som anges i 3 §, dvs det är inte en plan för totalförsvaret, en finansiell plan eller en plan för räddningstjänsten

Steg 3

Kan genomförandet av planen/programmet omfatta verksamhet/åtgärd som kräver Natura 2000-tillstånd enligt 7 kap. 2 a § MB?

Slutsats steg 3: NEJ, vattentjänstplanen omfattar inte Natura 2000-områden eller andra områden som avses i 7 kap 28a § MB.

Steg 4

Planer och program som ska eller inte ska antas medföra en betydande miljöpåverkan

2 § En betydande miljöpåverkan ska antas enligt 6 kap. 3 § första stycket miljöbalken, om

1. genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan komma att omfatta en verksamhet eller åtgärd som kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken, eller
2. planen, programmet eller ändringen anger förutsättningar för att bedriva sådana verksamheter eller vidta sådana åtgärder som anges i 6 § eller bilagan till denna förordning och är
   a) ett åtgärdsprogram enligt 5 kap. 8 § miljöbalken,
   b) en avfallsplan enligt 15 kap. 41 § miljöbalken eller enligt 9 kap. 11 § avfallsförordningen (2020:614),
   c) en översiktsplan enligt 3 kap. plan- och bygglagen (2010:900),
   d) en regionplan enligt 7 kap. plan- och bygglagen,
   e) en plan för tillförsel, distribution och användning av energi enligt lagen (1977:439) om kommunal energiplanering,
   f) en länsplan enligt förordningen (1997:263) om länsplaner för regional transportinfrastruktur,
   g) en havsplan enligt havsplaneringsförordningen (2015:400),
   h) en plan för moderna miljövillkor enligt 11 kap. 28 § miljöbalken, eller
   i) en annan plan eller ett annat program som avser jord- eller skogsbruk, fiske, energi, industri, transporter, regional utveckling, avfallshantering, vattenförvaltning, telekommunikationer, turism, fysisk planering eller markanvändning. Förordning (2020:694).

Punkt 1 ovan är inte relevant då inga Natura 2000-områden berörs av denna plan.

Slutsats steg 4: JA, vattentjänstplanen faller under de planer som tas upp under ”i)” p.2.

Steg 5

I 6 § miljöbedömningsförordningen (MBF) listas verksamheter som alltid kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. T.ex. listas verksamheter som är tillståndspliktiga enligt 28 kap. 1 eller 2 §§ miljöprövningsförordningen:

- större avloppsreningsverk som tar emot avloppsvatten med en föroreningsmängd som motsvarar minst 2 000 personekvivalenter
- en avloppsreningsanläggning med en anslutning av 2 000 personer eller fler.
- vattenöverledning av mer än fem procent av normal lågvattenmängd i något av de berörda områdena
- muddring i ett miljöriskområde

Vidare omfattas vissa sådana mer omfattande verksamheter som omfattas av krav på regeringens tillåtlighetsprövning. Av dessa är följande potentiellt aktuella (17 kap. 4 a § miljöbalken):

- 13. vattenregleringar varigenom ett vattenmagasin av minst 100 miljoner kubikmeter under året eller tio miljoner kubikmeter under veckan ska utnyttjas,
- 14. vattenöverledningar eller andra vattenbortledningar från vattendrag eller sjöar med en normal oreglerad lågvattenföring av minst tio kubikmeter i sekunden i bortledningspunkten eller utloppet, om därigenom en sådan mängd vatten tas i anspråk att vattenföringen understiger fyra femtedelar av den normala oreglerade lågvattenföringen,
- 15. grundvattentäkter för tillgodogörande av en större vattenmängd än 10 000 kubikmeter om dygnet, om inte minst nio tiondelar av det uttagna vattnet återförs till grundvattenmagasinet,
- 16. andra vattenregleringar, vattenöverledningar och vattenbortledningar än som har angetts förut, om verksamheten avser någon av sjöarna Vänern, Vättern, Mälaren, Hjälmaren, Storsjön i Jämtland eller Siljan och företaget kan antas få betydande omfattning eller bli av ingripande slag,

Nedan listas också de infrastrukturprojekt som anges i bilagan till miljöbedömningsförordningen (p.10):

10. Infrastrukturprojekt som avser
a) anläggning av industriområden,
b) tätortsbebyggelse, inklusive byggande av shoppingcentrum och parkeringsplatser,
c) byggande av järnvägar, omlastningsstationer eller terminaler för kombinerad trafik,
d) anläggning av flygfält,
e) byggande av vägar, hamnar eller hamnanläggningar, inklusive fiskehamnar,
f) anläggning av inre vattenvägar eller anläggningar för reglering av vattenflöden,
g) dammar och andra fördämningar eller vattenmagasin för långvarigt bruk,
h) spårvägar, upphöjda eller underjordiska järnvägar, hängbanor eller liknande banor av speciell typ som endast eller i huvudsak används för passagerartransport,
i) byggande av rörledningar för gas eller olja,
j) anläggning av vattenledningar över långa avstånd,
k) kustanläggningar för att bekämpa erosion eller havsanläggningar i form av vallar, pirer, vågbrytare eller andra anläggningar för skydd mot havet eller andra havsanläggningar varigenom kustlinjen kan ändras (andra verksamheter och åtgärder än sådana som avser underhåll eller återuppbyggnad av anläggningar),
l) system för utvinning av grundvatten eller konstgjord grundvattenbildning, eller
m) anläggningar för överledning av vatten mellan avrinningsområden.

Slutsats steg 5: NEJ, Omständigheter som påverkar bedömningen av betydande miljöpåverkan är huvudsakligen påverkan från ytterligare utbyggnad av det allmänna verksamhetsområdet för VA. Vattentjänstplanen för Värnamo kommun ger dock inte förutsättningar för någon sådan planerad utbyggnad under dess genomförandetid. Vattentjänstplanen bedöms vidare inte heller ange förutsättningar för att bedriva sådana tillståndspliktiga verksamheter som anges i 6 § MBF.

Även om en Vattentjänstplan inte anses vara en sådan plan som omfattas av 2 § 2 p. MBF kan en sådan plan antas medföra betydande miljöpåverkan enligt förutsättningarna som regleras i 4 § MBF:

- ”Planer och program som krävs i lag eller annan författning och som upprättas av en myndighet eller kommun samt ändringar i sådana planer och program ska, om de inte omfattas av 2 §, antas medföra en betydande miljöpåverkan endast om:

  1. planerna, programmen eller ändringarna anger förutsättningar för att bedriva verksamheter och åtgärder med hänsyn till hur de kan påverka miljön, och

  2. en undersökning enligt 6 kap. 6 § miljöbalken visar att en sådan miljöpåverkan kan antas.”

Undersökning om betydande miljöpåverkan kan antas:

För att utreda om planen antas medföra betydande miljöpåverkan görs en undersökning i enlighet med miljöbalken 6 kap 6§.

6 § Undersökningen ska innebära att myndigheten eller kommunen
1. identifierar omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan, och
2. samråder i frågan om betydande miljöpåverkan med de kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen eller programmet, om myndigheten eller kommunen inte redan i identifieringen kommer fram till att en strategisk miljöbedömning ska göras.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om sådana omständigheter som avses i första stycket 1. *Lag (2017:955)*.

Om undersökningen visar att planen kan antas medföra betydande miljöpåverkan behöver en miljökonsekvensbeskrivning (strategisk miljöbedömning) tas fram och antas parallellt med planen. Undersökningen ska generera ett beslutsunderlag men den bidrar samtidigt till kunskap som kan vara användbar i det fortsatta arbetet med planen samt med miljöbedömningen i de fall en sådan ska göras. En viktig del av undersökningen är att ta reda på hur olika typer av miljöeffekter samspelar med varandra för att få en tydligare uppfattning om eventuell betydande miljöpåverkan.

Om undersökningen visar att planen inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan behöver ingen strategisk miljöbedömning tas fram.

Undersökningen har utgått ifrån 5 § miljöbedömningsförordningen där det tydliggörs vad undersökningen skall utgå ifrån vid bedömning av om planen eller programmets genomförande kan antas ge upphov till betydande miljöpåverkan.
En checklista har upprättats och använts som hjälp i arbetet med bedömningen för att tydliggöra vilka aspekter som särskilt har bedömts i undersökningen.

Att undersöka om genomförandet av en plan eller ett program kan antas medföra en betydande miljöpåverkan

5 § Vid en undersökning enligt 6 kap. 6 § miljöbalken ska identifieringen av omständigheter som i det enskilda fallet talar för eller emot en betydande miljöpåverkan utgå ifrån

1. i vilken utsträckning planen, programmet eller ändringen
   a) anger förutsättningar för verksamheter eller åtgärder när det gäller lokalisering, typ av verksamhet, storlek eller driftsförhållanden eller genom att fördela resurser,
   b) har betydelse för de miljöeffekter som genomförandet av andra planer eller program medför,
   c) har betydelse för att främja en hållbar utveckling eller för integreringen av miljöaspekter i övrigt, eller
   d) har betydelse för möjligheterna att följa miljölagstiftningen,
2. miljöproblem som är relevanta för planen, programmet eller ändringen,
3. de sannolika miljöeffekternas och det påverkade områdets utmärkande egenskaper,
4. i vilken utsträckning det går att avhjälpa de sannolika miljöeffekterna,
5. miljöeffekternas gränsöverskridande egenskaper,
6. miljöeffekternas omfattning,
7. riskerna för människors hälsa eller för miljön till följd av allvarliga olyckor eller andra omständigheter,
8. det påverkade områdets betydelse och sårbarhet på grund av intensiv markanvändning, överskridna miljökvalitetsnormer, dess kulturvärden eller andra utmärkande egenskaper i naturen, och
9. påverkan på områden eller natur som har erkänd skyddsstatus nationellt, inom Europeiska unionen eller internationellt.

Vid ”ja” på följande 3 frågor innebär planen alltid en betydande miljöpåverkan och en strategisk miljöbedömning krävs.	Ja	Nej
Påverkar planen ett Natura 2000-område så att tillstånd krävs enligt MB 7 kap 28a §?		x
Anger planen/programmet förutsättningar för att bedriva sådana verksamheter eller vidta sådana åtgärder som anges i 6 § eller bilagan till miljöbedömningsförordningen?		x
Innebär planens genomförande betydande miljöpåverkan? (Ställningstagande utifrån checklistan nedan)		x

Övergripande bedömningsområden	Negativ påverkan	Ingen/Neutral påverkan	Positiv påverkan	Kommentar
Globala mål/Agenda 2030			x	Vattentjänstplanen ska bidra till att säkerställa kommunens vattentjänster, vilket bidrar till måluppfyllelse av mål 6, ”rent vatten och sanitet för alla” och mål 11 ”hållbara städer och samhällen”
Nationella miljömål		x		Osäkert, möjlig koppling till att vattentjänstplanen bidrar till vissa förutsättningar att uppnå miljökvalitetsnormerna genom minskad påverkan från enskild VA-försörjning på recipienter. Planen ger också förutsättningar för en mer robust och klimatanpassad VA-försörjning i och med risk- och åtgärdsanalys kring skyfallspåverkan
Regionala miljömål		x		Samma som för de nationella miljömålen

Översiktsplan		x		Ingen direkt påverkan i nuläget, men bebyggelseutveckling som kan påverka behovet av vattentjänster behöver bevakas i det fortsatta arbetet.
Övriga kommunala policys, planer och program		x		
Riksintressen		x		Ingen direkt påverkan. Inga åtgärder föreslås som påverkar riksintressen.
Kulturmiljö		x		Ingen direkt påverkan. Inga exakta ledningsdragningar föreslås i planen.
Naturmiljö		x		Ingen direkt påverkan. Inga exakta ledningsdragningar föreslås i planen.
Sociala värden och rekreation		x		Eventuell liten positiv påverkan på sociala värden genom att säkra vattentjänsterna som utgör en viktig grund för ett hållbart och robust samhälle. Påverkan bedöms dock vara liten och sekundär och kan därför anses vara försumbar.
Materiella värden		x		Ingen direkt påverkan men åtgärder till följd av planen kan skydda tekniska installationer (som har materiella värden) i den allmänna VA-anläggningen. Skyddet medför dock också en kostnad att upprätta. Så påverkan bedöms vara neutral.
Hälsa och säkerhet (människa och miljö)			x	Riskerna bedöms minska något genom att säkerställa vattentjänsterna med

				åtgärder för att minimera påverkan på VA-anläggningarna vid skyfall.
Ekosystemtjänster		x		Ingen direkt påverkan. Men, beroende på hur åtgärder genomförs/utformas, kan olika ekosystemtjänster bevaras, utvecklas eller försämras
Vatten (yt- och grundvattenkvalitet)		x		Osäkert, liknande bedömning som för de nationella miljömålen gällande att vattentjänstplanen bidrar till vissa förutsättningar att uppnå miljökvalitetsnormerna för vatten genom åtgärder för att minska påverkan från enskild VA-försörjning på recipienter
Klimat (lokalt)		x		Ingen påverkan

Kommunens övergripande ställningstagande om att planen inte antas medföra betydande miljöpåverkan redovisas i huvudhandlingen, med denna bilaga som komplement och underlag till bedömningen.

Beslut

Beslut i frågan om miljöpåverkan

7 § Myndigheten eller kommunen ska efter undersökningen i ett särskilt beslut avgöra om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Beslutet ska redovisa de omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan.

Beslutet ska göras tillgängligt för allmänheten. *Lag (2017:955)*.

8 § Beslutet om huruvida genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan får inte överklagas särskilt. *Lag (2017:955)*.

Beslut som följer kommunens ställningstagande om att planen inte antas medföra betydande miljöpåverkan tas av kommunstyrelsen.

Slutgiltigt beslut gällande att planen inte antas medföra betydande miljöpåverkan fattas av kommunfullmäktige i samband med antagandet av planen, då detta ställningstagande kommer ligga som en bilaga till planen vid antagande.

Bilaga 2 Värnamos VA-utbyggnadsplan

Bedömningsmodell för beslut om förändrad vattenförsörjning eller avloppshantering

2026-10-06

Manual för hantering av modellverktyget

Denna manual är ett hjälpmedel vid hantering av det modellverktyg som används för att bedöma vilket behov det finns av förändrad vattenförsörjning eller avloppshantering och möjlighet för anslutning till allmän VA-försörjning (via överföringsledning) i de områden i kommunen som utgör *VA-planområden*.

Manualen redovisar nedanstående moment. Tillvägagångssätt för avgränsning av VA-planområden eller vilket underlag som behövs för att utföra bedömningarna redovisas inte här.

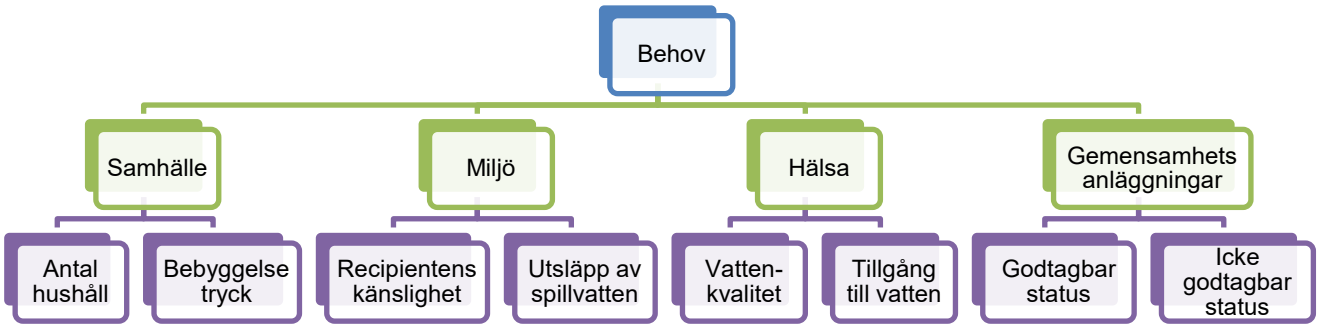
Bedömning av behov av förändrad vattenförsörjning eller avloppshantering

De områden som utgör VA-planområden bedöms med avseende på flera kriterier som tillsammans bildar områdets ”behov av en förändrad vattenförsörjning eller avloppshantering”. Detta görs för att kommunen ska kunna se vilka områden som är mest angelägna att arbeta med. Det ger också en grund för prioritering av eventuell anslutning till allmän VA-försörjning eller andra förbättrande åtgärder. Bedömningen omfattar de bebyggelsegrupper som identifierats i GIS-analysen över fastigheter med enskild försörjning. Värnamos GIS-analys omfattar bebyggelsegrupper där 10 hus eller fler ligger med minst 100 meters avstånd till varandra.

De faktorer som bygger upp ”behovet” för en allmän VA-hantering är bebyggelsestruktur, hälsa och miljö. Ett av rekvisiten i 6 § LAV som reglerar ett kommunalt ansvar för att lösa VA-situationen i ett område är att området har en samlad bebyggelse som medför att VA-situationen behöver lösas i ett större sammanhang.

I bedömningen av områdets behov av en förändrad VA-situation ska särskild hänsyn tas till förutsättningarna att tillgodose behovet av en vattentjänst genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön. I de områden det finns en förening eller gemensam anläggning som svarar för områdets vattenförsörjning och/eller bortledande av spillvatten bedöms den befintliga anläggningens utbredning och status.

En annan faktor i behovskriteriet är områdets bebyggelsetryck och därmed på sikt förändrad VA-situation. Faktorn för miljö analyseras utifrån områdets nuvarande VA-lösning där utsläpp från avloppsanläggningar har en negativ påverkan samt om det finns risk för påverkan i en känslig recipient i området. I det sista rekvisitet, människors hälsa, bedöms områdets tillgång till dricksvatten med tillräcklig kvalitet och ett möjligt uttag som bedöms kunna tillgodose områdets behov.

1. Samhälle

Samhällsfaktorn är indelad i två kategorier, antalet hushåll och bebyggelsetryck. I förarbetet till lag (2016:412) om allmänna vattentjänster har man ansett att ett antal av 20–30 fastigheter kan tänkas utgöra ett antagbart minimum för att bebyggelsen ska anses som samlad. Bedömning av vad som kan utgöra samlad bebyggelse har inte förändrats med Lag (2022:1249) om ändring i lag (2006:412) om allmänna vattentjänster. I denna analys har lägsta antal hushåll för att utföra VA-planområde satts från 10 hushåll för att analysera om dessa kan påverka en känslig recipient. Intervallerna har satts efter spridningen av bostäder inom de olika VA-planområdena.

Antalet hushåll anges i tre storleksklasser enligt nedan:

+++ Området innefattar >19 hushåll

++ Området innefattar 15–19 hushåll

+ Området innefattar 10–14 hushåll

Parametern *omvandlingstryck/bebyggelsetryck* anges i tre storleksklasser enligt nedan:

+++ Området har högt omvandlingstryck/bebyggelsetryck och omfattas av politiskt beslut, t.ex. fördjupad översiktsplan eller detaljplan.

++ Området har ett högt omvandlingstryck/bebyggelsetryck men omfattas ej av politiskt beslut.

+ Området har ej högt omvandlingstryck/bebyggelsetryck och omfattas ej av politiskt beslut.

2. Befintliga vatten- och/eller avloppsföreningar

I lag om ändring i lag om allmänna vattentjänster tillkom ett nytt stycke i 6 § som anger att kommunen ska ta särskild hänsyn till möjligheten att uppnå syftet med bestämmelsen, det vill säga att tillgodose skyddet för människors hälsa eller miljön, genom enskilda va-anläggningar. Bedömningen i den här analysen tar sikte på att bedöma gemensamma anläggningars förutsättningar att lösa behovet. I bedömningen ses till anläggningens kapacitet och status för att bedöma anläggningens förutsättningar att tillgodose hela VA-planområdets behov av vatten- och spillvatten. Enskilda anläggningar bedöms i punkt 3 och 4 nedan i detta dokument.

+++ Hela området kan anslutas med tillfredsställande vattenkvalitet och/eller avloppsrening

++ Stora delar av området kan anslutas med tillfredsställande vattenkvalitet och/eller avloppsrening

+ Små delar av området kan anslutas med tillfredsställande vattenkvalitet och/eller avloppsrening

0 Inte alls – Ingen förening för vatten och/eller avlopp finns i området

3. Miljö (avloppssituationen)

Miljöfaktorn är indelad i två parametrar, utsläpp och recipient.

Parametern, *utsläpp*, tar hänsyn till den förorenande verksamheten/källan som här utgörs av avloppsanläggningar.

+++ I området finns till stor del avloppsanläggningar som påverkar miljön negativt, eller området har inte de naturliga och/eller geografiska förutsättningarna för att avloppsfrågan ska kunna lösas ur miljömässig synpunkt.

++ I området finns en mindre andel avloppsanläggningar som påverkar miljön negativt, eller området har delvis de naturliga och/eller geografiska förutsättningarna för att avloppsfrågan ska kunna lösas ur miljömässig synpunkt.

+ I området finns ett mycket begränsat antal avloppsanläggningar som påverkar miljön negativt, eller området har de naturliga och/eller geografiska förutsättningarna för att avloppsfrågan ska kunna lösas ur miljömässig synpunkt.

Parametern *recipient* tar hänsyn till närheten till känslig recipient i tre nivåer baserat på GIS-stödet för enskilda avlopp (Länsstyrelsen, 2025)

+++ Området klassas som rött eller orange i länsstyrelsens GIS-stöd för enskilda avlopp. Det räcker att en av parametrarna är röda/orangea för att området ska få +++.

++ Området klassas om gult inom någon av parametrarna i länsstyrelsens GIS-stöd för enskilda avlopp.

De parametrar som ingår är:

- Inom vattenskyddsområde. (HS111 samt HS121)
- Närhet till badplats. (HS122)
- Fosforbelastning från små avlopp. (P11 samt P111)
- Påverkan på specifikt vatten. (P12)
- Påverkan på recipient belägen inom miljöbalkens skyddade områden: Nationalparker, naturreservat, biotopskydd samt Natura 2000-områden relaterade till vatten. (P121)
- Risk för lokal påverkan på vatten inom skyddat område till följd av sammanhängande bebyggelse. (P122)

+ Området ligger utanför ovan angivna områden eller klassas som liten risk i bedömningarna i GIS-stödet (grönt eller ljusgrönt).

4. Hälsa (dricksvattensituationen)

Hälsofaktorn är indelad i två parametrar, *kvantitet* och *kvalitet.*

Hälsofaktorn kvantitet tar hänsyn till huruvida tillgången på dricksvatten är tillräcklig eller inte. Bedömningen görs med hjälp av SGU:s kartdatabas över vattentillgång i mindre magasin (SGU, 2025) samt lokal kännedom.

+++ I området finns otillräcklig kapacitet.

++ I området finns tidvis otillräcklig kapacitet eller begränsad mängd dricksvatten.

+ I området finns tillräcklig kapacitet.

Hälsofaktorn kvalitet beaktar de eventuella problem som kan vara förknippade med dricksvattenkvaliteten. Bedömningen baseras delvis på platsens fysiska förhållanden så som ogynnsamma jordartsförhållanden, mindre tomter och lutning vilket skulle kunna bidra till en ökad risk för kontaminering av enskilda vattenbrunnar. Bedömningen görs med hjälp av GIS-stödet för enskilda avlopp och fokuserar på hälsorisken för enskilda avlopp i närheten av dricksvattenbrunnar med avseende på bakterier och kväve (nitrat).

+++ Allvarliga kvalitetsproblem förekommer i små delar av området eller mindre kvalitetsproblem i stora delar av området.

++ Allvarliga kvalitetsproblem förekommer i enstaka fall och mindre kvalitetsproblem i små delar av området.

+ Mindre allvarliga problem eller inga problem finns i området.

Bedömning av möjlighet för anslutning till allmänt VA via överföringsledning till den befintliga allmänna VA-anläggningen

De faktorer som bygger upp ”möjligheten” för ett område att anslutas till allmänt VA grundas på de huvudsakliga aspekter som i slutändan gör genomförandet mer eller mindre kostsamt. I det här fallet analyseras möjligheten för anslutning till allmänt VA via överföringsledning till den befintliga allmänna VA-anläggningen.

Om området är beläget i närheten av den allmänna anläggningen är av betydelse för bedömningen, så väl som avståndet mellan fastigheterna då det påverkar hur långt ifrån varandra förbindelsepunkten måste anläggas vilket påverkar kostnadstäckningen.

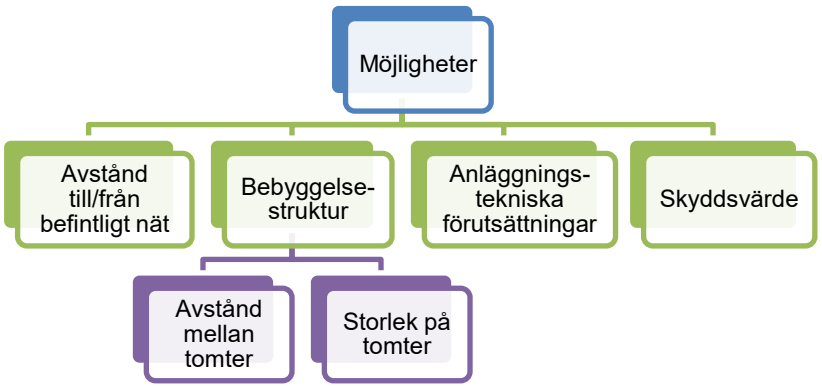
Möjligheten till utbyggnad påverkas även av områdets fysiska förutsättningar som jordartsförhållanden och höjdförhållanden då detta påverkar den allmänna anläggningens utformning om exempelvis behov av pumpning i området uppstår. Detta påverkar inte bara kostnad för utbyggnad utan även framtida drift- och underhållskostnader.

Områden som har så höga skyddsvärden att VA-utbyggnaden får ta en omväg innebär normalt att kostnaden eller det administrativa förarbetet ökar. Sådana förarbeten kan bland annat utgöras av markförhandlingar eller tillstånd- och dispensärenden. Skyddsvärden har inte tagits med i denna analys och beskrivs därför inte vidare i detta dokument.

Syftet med denna bedömning är inte att ta fram en kostnad för VA-anslutning av respektive område utan att visa bilden bakom kostnaden, dvs i vilka aspekter är möjligheten för VA-anslutning god och var är möjligheterna mindre goda.

Den bild som skapas av möjlighetsbedömningen kan användas som en grund för kostnadsberäkning. I det skede där kostnaden beräknas beaktas också sådana aspekter som har att göra med hur fördelning av kostnad ska gå till och hur investeringar ska göras över tid. Detta beaktas inte vid bedömning av respektive områdes ”inneboende” möjlighet för VA-utbyggnad.

Med den möjlighet som är förknippad med VA-utbyggnad i olika områden, tillsammans med den del som utgör bedömning av behov, kan ett resonemang föras kring prioriteringsordning och takten för VA-utbyggnad. Förhoppningen är att det i resonemanget ska vara lätt för alla berörda att se bakgrunden till varför det är mer eller mindre dyrt att bygga ut VA och hur behovet inom olika områden skiljer sig åt.

1. Avstånd till/från befintligt nät

Denna faktor är avsedd att visa längden på nya, nödvändiga överföringsledningar till respektive område från närmsta möjliga anslutningspunkt i det befintliga ledningsnätet, varifrån dimension av spill- och dricksvattenledning är tillräcklig för områdets behov. Kriterier för bedömning av *Avstånd till/från befintligt nät* visas nedan.

+++	Avståndet till närmaste anslutningspunkt på befintligt nät är mindre än 500 m
++	Avståndet till närmaste anslutningspunkt på befintligt nät är mellan 0,5 – 1,5 km
+	Avståndet till närmaste anslutningspunkt på befintligt nät är större än 1,5 km

2. Bebyggelsestruktur

Bebyggelsestrukturen inom ett område påverkar hur god kostnadstäckning VA-utbyggnad inom ett område kan uppnå. Bebyggelsestrukturen utgörs främst av de två delarna avstånd mellan tomter och storlek på tomter. Ju närmare varandra tomterna ligger och ju mindre de är desto bättre bedöms kostnadstäckningen vara, vilket är gynnsamt vid bedömning av möjlighet. Enligt uppgifter från kommunen anses medelstorleken på tomter uppgå till 2000 m^2. Modellen utgår därför från att det är den vanligaste tomtstorleken. Kriterier för bedömning av *Bebyggelsestruktur* visas nedan.

Avstånd mellan tomter

+++	Tomterna gränsar till varandra och samma huvudledning kan försörja två husrader
++	Tomterna gränsar till varandra men en huvudledning kan bara försörja en husrad
+	Tomterna är glest belägna

Storlek på tomter

+++	Medelstorlek tomt <2000 m²
++	Medelstorlek tomt 2001 – 3000 m²

+ Medelstorlek tomt > 3001 m²

3. Anläggningstekniska förutsättningar

Jordartsförhållandena och förekomst av ytligt berg inom ett område påverkar kostnad för markarbeten. Kostnaden påverkas också av hur stabil marken är, dvs de geotekniska förutsättningar som finns, vilket styrs av jordarter, berg och höjdvariationer. Även höjdvariationerna inom området påverkar kostnaden för VA-utbyggnad. Kriterier för bedömning av *Anläggningstekniska förutsättningar* visas nedan.

+++ Området bedöms ha goda geotekniska förutsättningar med gynnsamma jordartsförhållanden och/eller avloppsvatten bedöms kunna avledas till befintligt VA med självfall.

++ Området bedöms delvis ha goda geotekniska förutsättningar, delvis svåra geotekniska förutsättningar *och/eller* avloppsvatten kan delvis ledas till befintligt VA med självfall.

+ Området bedöms ha svåra geotekniska förutsättningar med ogynnsamma jordartsförhållanden eller berg i dagen och/eller avloppsvatten bedöms behöva pumpas till befintligt VA.

Referenser

Länsstyrelsen. (04 2025). GIS-stöd för enskilda avlopp. Hämtat från https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=920b023b74d84b3eac70d847ea9b2c42.

SGU. (2025). Grundvattentillgång i små magasin. Hämtat från https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-grundvattentillgang.html

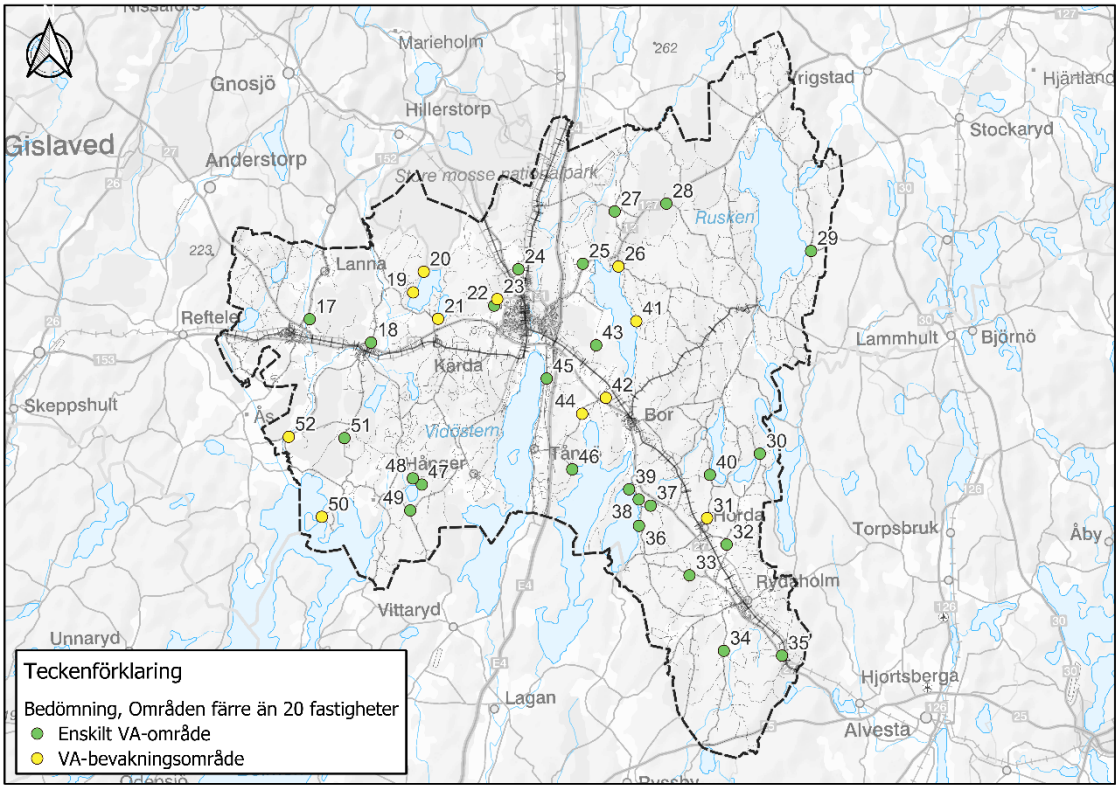
Bilaga 3 Värnamos VA-utbyggnadsplan

2026-10-06

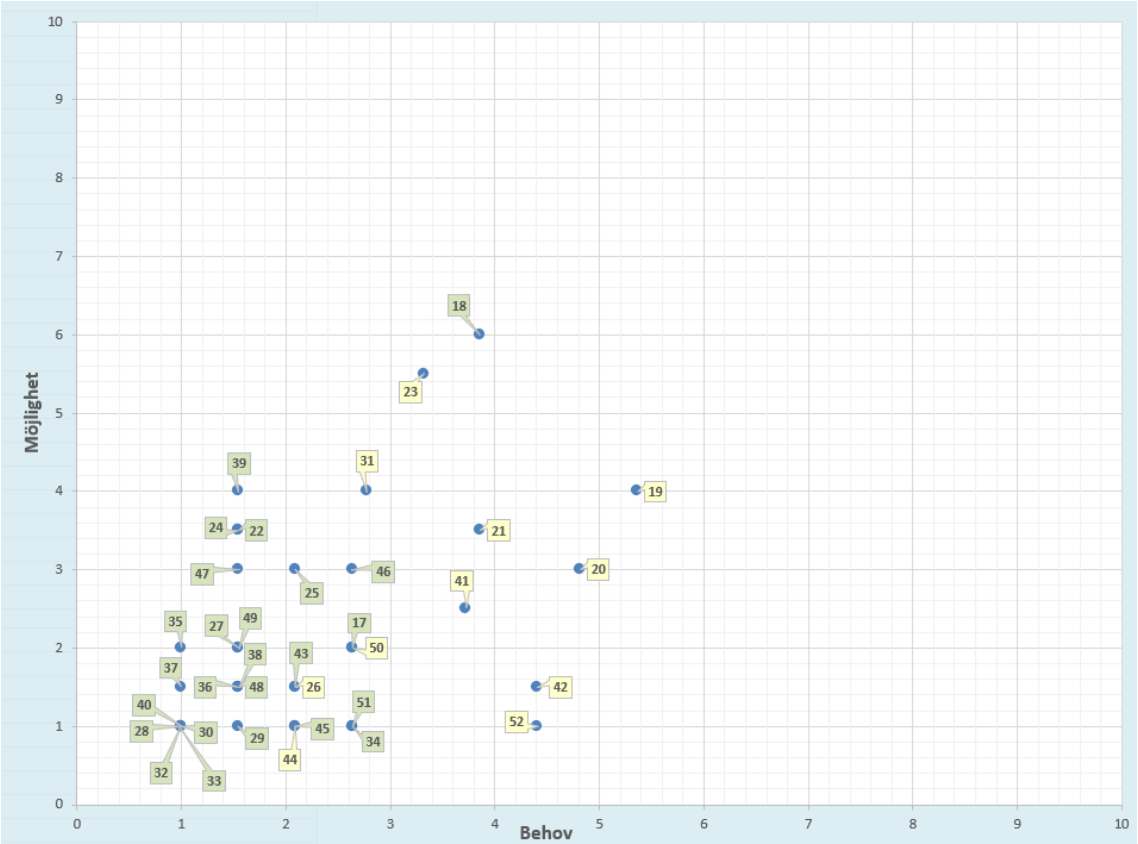
Områden med färre än 20 bostäder

Områden med enskilt VA med mer än 10 men färre än 20 bostäder och som ligger inom ett avstånd om maximalt 200 meter mellan husen redovisas i Figur 1. Behovet i dessa områden presenteras i Figur 2 och Figur 3. I Tabell 1 presenteras områden som bedöms utgöra områden för enskilt VA och i Tabell 2 presenteras områden som bedöms utgöra VA-bevakningsområden.

För vidare beskrivning av GIS-analysen hänvisas till kap 2.1 i Värnamo kommuns vattentjänstplan. Metod och bedömningskriterier presenteras i bilaga 2 till Värnamo kommuns vattentjänstplan.

Figur 1. Identifierade områden med färre än 20 bostäder med ett avstånd om 200 meter eller mindre mellan husen. Grönmarkerade områden utgör områden för enskilt VA och gulmarkerade områden utgör bevakningsområden.

Figur 2. Diagram som redovisar bedömningsområdenas behov (x-axel) och möjlighet (y-axel) till förändrad VA-försörjning.

Resultatsammanställning			
Allmänt		Behov	Möjligheter
Område nr.	Namn	Prioriteringspoäng (1-10)	Prioriteringspoäng (1-10)
17	Forslyckan	2,6	2,0
18	Mellingsberg	3,9	6,0
19	Skräddarefällan	5,4	4,0
20	Sörtorpet	4,8	3,0
21	Skogsdal	3,9	3,5
22	Alandsryd	1,5	3,5
23	Lidåkra	3,3	5,5
24	Torp östra	1,5	3,5
25	Norrhorja	2,1	3,0
26	Sjöåkra	2,1	1,5
27	Fryele västra	1,5	2,0
28	Råhult	1,0	1,0
29	Sandvik	1,5	1,0
30	Skaftarp	1,0	1,0
31	Horda norra	2,8	4,0
32	Kolvarp	1,0	1,0
33	Löpaskog	1,0	1,0
34	Luveryd	2,6	1,0
35	Hjortsjö	1,0	2,0
36	Norra Skeda	1,5	1,5
37	Pinnarekulla	1,0	1,5
38	Eriksbo	1,5	1,5
39	Dammkroken	1,5	4,0
40	Långstorp	1,0	1,0
41	Södrabo	3,7	2,5
42	Voxtorp östra	4,4	1,5
43	Ulås norra	2,1	1,5
44	Lilla Rona	2,1	1,0
45	Ekeborg	2,1	1,0
46	Skogsvik	2,6	3,0
47	Röshult	1,5	3,0
48	Boda	1,5	1,5
49	Väderås	1,5	2,0
50	Näset	2,6	2,0
51	Gummarp	2,6	1,0
52	Slättö	4,4	1,0

Figur 3. Prioriteringspoäng från bedömningsmodell utifrån respektive områdes behov och möjlighet till förändrad VA-försörjning.

Tabell 1. Områden med fler än 10 men färre än 20 hushåll som bedöms utgöra områden för enskilt VA.

Enskilt VA-område		
Nr	*Namn*	*Kommentar*
17	Forslyckan	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 10 bostäder varav samtliga utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. Recipient för området är Havridaån. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet eller kvantitet. Området bedöms inte utgöra samlad bebyggelse och det bedöms inte finnas ett behov i ett större sammanhang.
18	Mellingsberg	Området har lågt bebyggelsetryck och består 11 bostäder varav samtliga utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. De enskilda avloppen är delvis inventerade. Recipient för området är Storån. Det finns indikationer på risk för bristande dricksvattenkvalitet i området. Området bedöms inte utgöra samlad bebyggelse och det bedöms inte finnas ett behov i ett större sammanhang.
22	Alandsryd	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 10 bostäder varav samtliga utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. De enskilda avloppen inventerades mellan år 2016–2017. Recipient för området är Gunnen. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet eller kvantitet. Området bedöms inte utgöra samlad bebyggelse och det bedöms inte finnas ett behov i ett större sammanhang.
24	Torp Östra	Området har lågt bebyggelsetryck och består 11 bostäder varav majoriteten utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. De enskilda avloppen inventerades ca år 2020. Recipient för området är Lagan. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet eller kvantitet.

		Området bedöms inte utgöra samlad bebyggelse och det bedöms inte finnas ett behov i ett större sammanhang.
25	Norrhorja	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 14 bostäder varav majoriteten utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. Recipient för området är Lagan. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet eller kvantitet. Området bedöms inte utgöra samlad bebyggelse och det bedöms inte finnas ett behov i ett större sammanhang.
27	Fryele västra	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 14 bostäder varav samtliga utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. De enskilda avloppen inventerades ca år 2020-2021 och flertalet är nu åtgärdade. Recipient är området är Härån. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet eller kvantitet. Området bedöms inte utgöra samlad bebyggelse och det bedöms inte finnas ett behov i ett större sammanhang.
28	Råhult	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 12 bostäder varav majoriteten utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. De enskilda avloppen är delvis inventerade. Recipient för området är Ruskån. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet eller kvantitet. Området bedöms inte utgöra samlad bebyggelse och det bedöms inte finnas ett behov i ett större sammanhang.
29	Sandvik	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 14 bostäder varav ungefär hälften utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. Utsläppsgraden från de enskilda avloppen i området är låg och de enskilda avloppsanläggningarna inventerades år 2021-2022. Recipient för området är sjön Rusken. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet eller kvantitet.

		Området bedöms inte utgöra samlad bebyggelse och det bedöms inte finnas ett behov i ett större sammanhang.
30	Skaftarp	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 14 bostäder varav majoriteten utgörs av fritidsbostäder. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. Utsläppsgraden från de enskilda avloppen i området är låg och de enskilda avloppsanläggningarna inventerades delvis år 2019. Recipient för området är Kätteln. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet eller kvantitet. Området bedöms inte utgöra samlad bebyggelse och det bedöms inte finnas ett behov i ett större sammanhang. Inventering av de enskilda avloppen i området bör genomföras
32	Kolvarp	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 14 bostäder varav majoriteten utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. De enskilda avloppen i området är inte inventerade i närtid. Recipient för området är Lången. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet eller kvantitet. Området bedöms inte utgöra samlad bebyggelse och det bedöms inte finnas ett behov i ett större sammanhang. Inventering av de enskilda avloppen i området bör genomföras.
33	Löpaskog	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 12 bostäder varav större delen utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. Utsläppsgraden från de enskilda avloppen i området är låg och de enskilda avloppsanläggningarna är inventerade ca år 2021. Recipient för området är Lillasjön. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet eller kvantitet. Området bedöms inte utgöra samlad bebyggelse och det bedöms inte finnas ett behov i ett större sammanhang.
34	Luveryd	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 12 bostäder varav ungefär hälften utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. Utsläppsgraden från de enskilda avloppen i

		området är låg och de enskilda avloppsanläggningarna är inventerade ca år 2015. Recipient för området är Helge Å. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet eller kvantitet. Området bedöms inte utgöra samlad bebyggelse och det bedöms inte finnas ett behov i ett större sammanhang.
35	Hjortsjö	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 10 bostäder varav samtliga utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. Utsläppsgraden från de enskilda avloppen i området är låg och de enskilda avloppsanläggningarna är inventerade ca år 2016. Recipient för området är Helge Å. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet eller kvantitet. Området bedöms inte utgöra samlad bebyggelse och det bedöms inte finnas ett behov i ett större sammanhang.
36	Norra Skreda	Området har lågt bebyggelsetryck och består 10 bostäder varav majoriteten utgörs av fritidsboende. Stora delar av området är anslutna till förening för avlopp med tillfredsställande avloppsrening men den kan inte försörja hela området. Vattenförsörjningen sker enskilt på varje fastighet. Utsläppsgraden från de enskilda avloppen i området är låg och de enskilda avloppsanläggningarna inventerades år 2022. Recipient för området är Furen. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet eller kvantitet. Området bedöms inte utgöra samlad bebyggelse och det bedöms inte finnas ett behov i ett större sammanhang.
37	Pinnarekulla	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 19 bostäder varav lite mer än hälften utgörs av fritidsboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. Utsläppsgraden från de enskilda avloppen i området är låg och de enskilda avloppsanläggningarna inventerades år 2021. Recipient för området är Åråns. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet eller kvantitet. Området bedöms inte utgöra samlad bebyggelse och det bedöms inte finnas ett behov i ett större sammanhang.

38	Eriksbo	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 11 bostäder varav ungefär hälften utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. Utsläppsgraden från de enskilda avloppen i området är låg och de enskilda avloppsanläggningarna inventerades ca år 2021. Recipient för området är Furen. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet eller kvantitet. Området bedöms inte utgöra samlad bebyggelse och det bedöms inte finnas ett behov i ett större sammanhang.
39	Dammkroken	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 16 bostäder varav ungefär hälften utgörs av fritidsboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. Utsläppsgraden från de enskilda avloppen i området är låg och de enskilda avloppsanläggningarna inventerades ca år 2016. Recipient för området är Furen. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet eller kvantitet. Området bedöms inte utgöra samlad bebyggelse och det bedöms inte finnas ett behov i ett större sammanhang.
40	Långstorp	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 11 bostäder varav ungefär hälften utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. Utsläppsgraden från de enskilda avloppen i området är låg och de enskilda avloppsanläggningarna inventerades ca år 2015. Recipient för området är Lången. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet eller kvantitet. Området bedöms inte utgöra samlad bebyggelse och det bedöms inte finnas ett behov i ett större sammanhang.
43	Ulås Norra	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 16 bostäder varav samtliga utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. Utsläppsgraden från de enskilda avloppen i området är låg och de enskilda avloppsanläggningarna är delvis inventerade ca år 2015. Recipient för området är Vidöstern. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet eller kvantitet.

		Området bedöms inte utgöra samlad bebyggelse och det bedöms inte finnas ett behov i ett större sammanhang.
45	Ekeborg	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 14 bostäder varav samtliga utgörs av permanentboende. Stora delar av området är anslutet till den allmänna VA-anläggningen via avtal idag. För övriga bostäder tillgodoses vattentjänsterna inom den egna fastigheten. Utsläppsgraden från de enskilda avloppen i området är låg. Recipient för området är Vidöstern. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet eller kvantitet. Området bedöms inte utgöra samlad bebyggelse och det bedöms inte finnas ett behov i ett större sammanhang.
46	Skogsvik	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 11 bostäder varav majoriteten utgörs av fritidsboende på arrendetomter. Arrendetomter minskar risken för permanentning av området och därmed ökad belastning på recipienten. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. Utsläppsgraden från de enskilda avloppen i området är låg. Recipient för området är Flåren. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet eller kvantitet. Området bedöms inte utgöra samlad bebyggelse och det bedöms inte finnas ett behov i ett större sammanhang.
47	Röshult	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 14 bostäder varav majoriteten består av fritidsboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. Boende i området har planer på att bygga ut gemensamma anläggningar för vatten- och spillvatten. Utsläppsgraden från de enskilda avloppen i området är låg och de enskilda avloppsanläggningarna är delvis inventerade ca år 2022. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet eller kvantitet. Området bedöms inte utgöra samlad bebyggelse och det bedöms inte finnas ett behov i ett större sammanhang.
48	Boda	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 12 bostäder varav majoriteten består av fritidsboende. Bostäderna i

		området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. De enskilda avloppsanläggningarna i området är inte inventerade men påverkan på recipienten bedöms som låg. Recipient för området är Norra Fyllen. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet eller kvantitet. Området bedöms inte utgöra samlad bebyggelse och det bedöms inte finnas ett behov i ett större sammanhang.
49	Väderås	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 12 bostäder varav majoriteten utgörs av fritidsboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. Utsläppsgraden från de enskilda avloppen i området är låg och de enskilda avloppsanläggningarna är delvis inventerade ca år 2022. Recipient för området är Södra Fyllen. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet eller kvantitet. Området bedöms inte utgöra samlad bebyggelse och det bedöms inte finnas ett behov i ett större sammanhang.
51	Gummarp	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 12 bostäder varav majoriteten utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. Utsläppsgraden från de enskilda avloppen i området är låg och de enskilda avloppsanläggningarna är delvis inventerade ca år 2021. Recipient för området är Bolmen. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet eller kvantitet.

Tabell 2. Områden med fler än 10 men färre än 20 hushåll som bedöms utgöra VA-bevakningsområden.

VA-bevakningsområde		
Nr	*Namn*	*Kommentar*
19	Skräddarefällan	Området har ett visst bebyggelsetryck och består av 16 bostäder varav majoriteten utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. Utsläppen från området bedöms som höga men området är inte inventerat i närtid. Recipient för området är Herrestadssjön. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet eller kvantitet. Områdets påverkan på recipienten och resultat av inventering av de enskilda avloppen i området bör bevakas.
20	Sörtorpet	Området har ett visst bebyggelsetryck och består av 14 bostäder varav ungefär hälften utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. Utsläppen från området bedöms som höga. De enskilda avloppen inventerades ca år 2018. Recipient för området är Herrestadssjön. Det finns lokala föreskrifter om att inte infiltrera avloppsvatten närmare än 200m från recipienten. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet eller kvantitet. Områdets bebyggelsetryck samt påverkan på recipienten bör bevakas.
21	Skogsdal	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 13 bostäder varav majoriteten utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. Utsläppsgraden från de enskilda avloppen i området är låg och de enskilda avloppsanläggningarna är inventerade och åtgärdade ca år 2020. I närheten av området finns ett utpekat LIS-område samt badplats. Recipient för området är Nästasjön. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet men enligt SGU:s kartverktyg grundvattentillgång i små magasin finns risk för begränsade uttagsmöjligheter. Området möjlighet till tillräckligt vattenuttag samt påverkan från de enskilda avloppen bör bevakas. Då området angränsar till ett LIS-område bör även förändrad bebyggelsestruktur bevakas.
23	Lidåkra	Området har ett visst bebyggelsetryck och består av 12 bostäder varav samtliga utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. Utsläppsgraden från de enskilda avloppen i området är låg och de

		enskilda avloppsanläggningarna är inventerade och åtgärdade år 2016–2017. Recipient för området är Vidöstern. Enligt Länsstyrelsens GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp finns det indikationer på stor risk för bristande dricksvattenkvalitet. Vattenkvaliteten i området samt förändringar i områdets bebyggelsestruktur bör bevakas.
26	Sjöåkra	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 15 bostäder varav majoriteten utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. De enskilda avloppen inventerades ca år 2021. Recipient för området är Hindsen vilken utgör reservvattentäkt för Värnamo, men påverkan från området bedöms som låg. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet eller kvantitet i området. Området är beläget inom Natura 2000 område. Områdets påverkan på recipienten bör bevakas då recipienten utgör reservvattentäkt.
31	Horda Norra	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 15 bostäder varav majoriteten utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. Utsläppsgraden från de enskilda avloppen i området är okänd då det inte är inventerat. Recipient för området är Lången. Enligt Länsstyrelsens GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp finns det indikationer på stor risk för bristande dricksvattenkvalitet. Vattenkvaliteten samt resultat av inventering i området samt förändringar i områdets bebyggelsestruktur bör bevakas.
41	Södrabo	Området har lågt bebyggelsetryck och består 19 bostäder varav majoriteten består av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. Utsläppsgraden från de enskilda avloppen i området är låg och de enskilda avloppsanläggningarna är inventerade år 2023 Recipient för området är Hindsen vilken utgör reservvattentäkt för Värnamo, men påverkan från området bedöms som låg. Det finns lokala föreskrifter för att inte infiltrera avloppsvatten närmare recipienten än 200m. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet eller kvantitet i området.

		Områdets påverkan på recipienten bör bevakas då recipienten utgör reservvattentäkt.
42	Voxtorp Östra	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 15 bostäder varav majoriteten utgörs av permanentboende. De enskilda avloppen i området är inte inventerade varpå utsläppsgraden från de enskilda avloppen i området är okänd. Recipient för området är Flåren. Enligt Länsstyrelsens GIS-stöd för planering och tillsyn av små avlopp finns det indikationer på stor risk för bristande dricksvattenkvalitet. Vattenkvaliteten samt resultat av inventering i området bör bevakas.
44	Lilla Rona	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 18 bostäder varav majoriteten utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. De enskilda avloppsanläggningarna är delvis inventerade år 2015. Recipient för området är Flåren. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet eller kvantitet. Förändringar i områdets bebyggelsestruktur bör bevakas.
50	Näset	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 14 bostäder varav majoriteten består av fritidsboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. Utsläppsgraden från de enskilda avloppen i området är låg och de enskilda avloppsanläggningarna är inventerade år 2016. Recipient för området är Bolmen och området ligger inom Sydvattens vattenskyddsområde Bolmen. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet eller kvantitet. Området bör bevakas med avseende på ökad belastning på recipienten samt ökat bebyggelsetryck eller ändrad användning av bostäderna.
52	Slättö	Området har lågt bebyggelsetryck och består av 17 bostäder varav majoriteten utgörs av permanentboende. Bostäderna i området förses med enskilda vattentjänster inom den egna fastigheten. Utsläppsgraden från de enskilda avloppen i området är låg och de enskilda avloppsanläggningarna är delvis inventerade ca år 2021. Recipient för området är Storån. Det finns inga indikationer på bristande dricksvattenkvalitet men enligt SGU:s kartverktyg grundvattentillgång i små magasin finns risk för begränsade uttagsmöjligheter.

		Området möjlighet till tillräckligt vattenuttag samt förändrad bebyggelsestruktur bör bevakas.

Plan - Värnamo kommuns energiplan

Ärendebeskrivning

Enligt Lag (1977:439) om kommunal energiplanering ska varje kommun ha en aktuell energiplan för tillförsel, distribution och användning av energi. Kommunen ska också främja en effektiv energianvändning samt verka för en säker och tillräcklig energiförsörjning.

Enligt bestämmelserna i lagen om kommunal energiplanering 6 kap. miljöbalken ska kommunen även undersöka om energiplanen kan antas medföra betydande miljöpåverkan. En undersökning har därför genomförts och ligger till grund för ett särskilt beslut om huruvida en strategisk miljöbedömning behöver upprättas eller ej.

Beslutsförslag

Kommunledningsförvaltningen föreslår kommunstyrelsen besluta

a**tt:** föreslå kommunfullmäktige att anta Energiplan 2026–2035 för Värnamo kommun,

att: besluta att Energiplan 2026–2035 inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan och att någon strategisk miljöbedömning därför inte ska upprättas,

att: föreslå kommunfullmäktige att uppdra åt berörda nämnder och förvaltningar att, inom ramen för ordinarie verksamhetsplanering och målstyrning, genomföra och följa upp relevanta åtgärder för att uppnå energiplanens mål och intentioner.

Henric Davidsson
Energi- och klimatrådgivare

Emma Gröndahl
Kommundirektör

Beslutsunderlag

Den föreslagna energiplanen beskriver kommunens nuvarande energisystem, energiproduktion och energianvändning, framtida energibehov samt inriktningar och prioriteringar för energiomställningen. Planen omfattar bland annat energieffektivisering, förnybar energiproduktion, energidistribution, eleffekt, försörjningstrygghet och energiberedskap. Syftet är att minska klimatpåverkan, möta framtidens energibehov och skapa förutsättningar för en trygg, resurseffektiv och långsiktigt hållbar energiförsörjning för invånare, näringsliv och samhällsviktiga verksamheter. En genomförd undersökning enligt miljöbalkens bestämmelser visar att energiplanen inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan, vilket innebär att någon strategisk miljöbedömning med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning inte behöver upprättas.

Energiplanen ska fungera som ett strategiskt styrdokument och utgöra ett underlag för kommunens verksamhetsplanering, samhällsplanering och fortsatta arbete med energi-, klimat- och beredskapsfrågor. Planen ska även främja samverkan med energibolag, näringsliv, myndigheter, grannkommuner och andra berörda aktörer. Konkreta åtgärder beslutas av respektive nämnd och förs in i kommunens målstyrningssystem för genomförande och uppföljning

Bedömning av betydande miljöpåverkan för kommunal energiplan

1. Bakgrund

Kommunen har enligt lagen om kommunal energiplanering ett ansvar att ta fram och hålla aktuell en plan för tillförsel, distribution och användning av energi. I samband med framtagandet ska kommunen bedöma om planen behöver genomgå en strategisk miljöbedömning enligt **6 kap. miljöbalken**.
Enligt Energimyndighetens vägledning ska kommuner alltid genomföra en **undersökning om planen kan antas medföra betydande miljöpåverkan**, även om planen inte automatiskt omfattas av krav på strategisk miljöbedömning. [energimyndigheten.se]

2. Genomförd undersökning

Kommunen har genomfört en undersökning enligt 6 kap. miljöbalken och miljöbedömningsförordningen (2017:966). Undersökningen omfattade:

- Planens inriktning och omfattning
- Bedömning av relevanta miljöaspekter (exempelvis klimatpåverkan, markanvändning, energiinfrastruktur, naturmiljö) enligt Naturvårdsverkets vägledning [naturvardsverket.se]
- Eventuella förändringar i den fysiska miljön till följd av planens genomförande
- Samråd med berörda förvaltningar och aktörer i kommunen

Undersökningen har utförts i linje med Energimyndighetens vägledning för strategisk miljöbedömning av kommunala energiplaner. [ivl.se]

3. Bedömning

Utifrån genomförd undersökning bedömer kommunen att **energiplanen inte medför sådana förändringar i den fysiska miljön, eller anger sådana specifika åtgärder eller lokaliseringar, att den kan antas medföra betydande miljöpåverkan**.

Planen är av strategisk och övergripande karaktär och innehåller främst mål, riktlinjer och inriktningar för energiarbetet i kommunen. Den möjliggör inte i sig utvecklingsprojekt eller fysiska ingrepp som kräver prövning enligt miljöbalken. Detta ligger i linje med Energimyndighetens beskrivning av att miljöbedömning endast krävs om en energiplan innebär betydande miljöpåverkan. [energimyndigheten.se]

Vidare görs bedömningen att planen:

- inte fastställer specifika lokaliseringar för energianläggningar,
- inte innebär direkta förändringar av mark- eller vattenanvändning,
- inte ger upphov till miljöeffekter som i omfattning eller karaktär utlöser krav på strategisk miljöbedömning enligt miljöbedömningsförordningen. [naturvardsverket.se]

4. Slutsats

Kommunen bedömer att **energiplanen inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan** enligt 6 kap. miljöbalken och att en **strategisk miljöbedömning därför inte behöver genomföras** i samband med antagandet av planen.

Denna bedömning grundas på:

- genomförd undersökning enligt gällande lagstiftning,
- Energimyndighetens och Naturvårdsverkets vägledningar,
- bedömning av planens strategiska och icke-fysiska karaktär. [energimyndigheten.se], [naturvardsverket.se], [ivl.se]

5. Datum och underskrift

Datum: ...2026-10-06.....

Henric Davidsson
Energi-och klimatrådgivare:

VÄRNAMO KOMMUN

Reglemente
Policy
Plan
Åtgärdsplan
Riktlinje

Energiplan

Reglemente
Kommunala beslut som utöver kommunallag och andra författningar styr och reglerar kommunala verksamheter. Innefattar Nämndreglementen, Delegeringsordningar, Bolagsordningar, Ägardirektiv, Föreskrifter, Kommunala taxor och avgifter.

Policy
Anger principer och värdegrundsbaserat förhållningssätt och tjänar som vägledning inom det aktuella området.

Plan
Beskriver strategier för arbetet med utvecklingen av Värnamo som kommun, och utvecklingsarbete inom kommunens organisation.

Åtgärdsplan
Anger konkreta åtgärder, tidsramar och ansvar.

Riktlinje
Beskriver hur förvaltning bedriver den befintliga verksamheten, eller ett visst område, så att den bedrivs effektivt och med god kvalitet.

Fastställd av: Kommunfullmäktige
Datum: 20xx-xx-xx, § xxx
Dokumentet gäller från: 20xx-xx-xx
Dokumentet gäller för: Kommunstyrelsen och kommunens nämnder
Dokumentansvarig: Energirådgivare, Kommunledningsförvaltningen

Sammanfattning

Energiplanen är Värnamo kommuns strategiska styrdokument för energiförsörjning, energieffektivisering och hållbar omställning. Den utgår från lagen om kommunal energiplanering och syftar till att minska klimatpåverkan, möta framtida energibehov och stärka försörjningstryggheten. Planen kopplar till visionen om Värnamo – den mänskliga tillväxtkommunen – samt mål på EU-, nationell och regional nivå. Den gäller fram till revidering senast 2030.

Nuläge

Nästan all lokal el- och fjärrvärmeproduktion är förnybar. Fjärrvärmen är till 99 % fossilfri och baseras främst på biobränsle. Kommunen har ett stort elunderskott (produktion ca 55–68 GWh mot användning 370–430 GWh) och är starkt beroende av importerad el. Kommunen tillhör elområde SE4 med historiskt högre priser än resten av Sverige. Elanvändningen minskade 2022–2023 men har vänt uppåt.

Inom kommunen har energieffektivisering sedan 2022 gett 24,4 % besparing i fastigheterna. Fordonsflottan är till 97 % fossiloberoende (främst HVO100). Kommunen arbetar aktivt med krisberedskap och kontinuitetsplanering.

Transportsektorn dominerar energianvändningen.

I den geografiska kommunen är transportsektorn den klart största energianvändaren. Det handlar om den totala slutliga energianvändningen, där vägtrafik och övriga transporter står för den största andelen – framför allt genom användning av drivmedel som diesel, bensin, HVO och i ökande grad el. Övriga sektorer, såsom industri, småhus och offentlig verksamhet, ligger betydligt lägre.

Utmaningar

Försvarsmaktens stoppområde för höga objekt begränsar vindkraft kraftigt. Kapaciteten i överliggande elnät är begränsad och osäker på kort sikt. EU:s renoveringsdirektiv ökar kraven på kommunala fastigheter. Utbyggnad av laddinfrastruktur, klimatförändringars påverkan, acceptansfrågor, markkonkurrens (t.ex. solcellsparker), investeringsbehov och risken för energifattigdom är ytterligare utmaningar.

Inriktning och åtgärder

Planen har tre övergripande inriktningar: effektivare energianvändning, ökad andel förnybar energi och stärkt robusthet. Konkreta åtgärder beslutas av respektive nämnd och följs upp i kommunens målstyrningssystem, för att hålla planen strategisk och flexibel. Samverkan med Värnamo Energi, E.ON, Region Jönköpings län, Länsstyrelsen och grannkommuner är viktig, liksom kopplingen till översiktsplanen

Inledning

Varje kommun ska ha en aktuell energiplan, enligt lagen om kommunal energiplanering (1977:439). Planen ska omfatta tillförsel, distribution och användning av energi i kommunen, främja hushållning av energi och verka för en robust energiförsörjning. Den ska också analysera inverkan på miljö, hälsa och naturresurser.

Samhällsplanering i Värnamo kommun behöver ske med hänsyn till många faktorer, såsom behov av energiförsörjning, minskad klimatpåverkan och god beredskap.

En god miljö är grunden för vår välfärd. Värnamo ska utvecklas så att både människor och miljö mår bra. Värnamo har stora möjligheter att agera för ett hållbart samhälle genom ett långsiktigt och målmedvetet miljöarbete. Vi har ett ansvar att föregå som gott exempel, att verka som katalysator och göra det möjligt och enklare för invånare, verksamheter och företag att ställa om och leva mer hållbart. Genom samverkan skapas en grönare kommun med hög livskvalitet och låg miljöpåverkan
Energiplaneringen är en del i det strategiska hållbarhetsarbetet och visionen om Värnamo - den mänskliga tillväxtkommunen. Visionen handlar om att alla räknas och att varje människa är en tillgång. Arbetet mot visionen ska präglas av långsiktighet, delaktighet, tolerans och integration.

Genom en långsiktig och integrerad energiplanering skapas förutsättningar för en hållbar utveckling som gynnar både invånare, näringsliv och miljö. Planen fokuserar på att optimera energianvändningen, öka andelen förnybar energi och minska beroendet av fossila bränslen, samtidigt som den stödjer ekonomisk tillväxt och förbättrar livskvaliteten för alla som bor och verkar i kommunen.

Syfte

Energiplanen syftar till att minska klimatpåverkan, möta framtidens energibehov och öka försörjningstryggheten samtidigt som kommunen främjar energieffektivitet och resurseffektivitet för att möta både nuvarande och framtida behov. Energiplaneringen ska uppnå lagkrav inom EU och Sverige och utgöra underlag för verksamhetsplanering och besluts- och kunskapsunderlag.

Avgränsningar

Energiplanen omfattar Värnamo kommun som geografiskt område. I de fall kommunen har rådighet inom energiområdet kan utvecklingsinsatser och åtgärder göras (direkt rådighet), i andra fall kan kommunen stötta och möjliggöra för andra aktörer (indirekt rådighet).

Behov av samverkan

Kommunen ansvarar för att det finns förutsättningar för tillräcklig tillförsel och distribution av energi, men har inte ensam rådighet över energiförsörjningen. Det behövs därför både lokal och regional samverkan. Lokalt kan samverkan behövas med det lokala näringslivet och civilsamhället, medan det på regional nivå kan behövas samverkan med till exempel E.ON, Region Jönköpings län, Energikontor Norra Småland, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Värnamo Energi, kommunala energi- och klimatrådgivare samt närliggande kommuner.

Alla kommunala verksamheter och helägda bolag har ett gemensamt ansvar för att vidta åtgärder och driva ett arbete som bidrar till att uppnå energiplanens syfte och genomförande.

Lokala styrdokument, program och planer

Värnamo kommun har ett antal styrande dokument för den kommunala verksamheten och arbetar utifrån olika strategier, program och planer beroende på sakfrågan.

I kommunens styrmodell samlas krafterna för att nå visionen om Värnamo- den mänskliga tillväxtkommunen.

Exempel på relevanta styrande dokument i samband med energiplanering:

- Översiktsplan - Mitt Värnamo 2035 (antagen 2019)
  Översiktsplanen håller på att revideras och en ny översiktsplan beräknas antas 2027.
- Fördjupning av översiktsplanen för Värnamo stad (antagen 2022)
- Värnamo kommuns miljöplan (under revidering)
- Plan för trafik (antagen 2026)
- Värnamo energi nätutvecklingsplan 2025-2034 (antagen 2024)
  Nätutvecklingsplanen redovisar bolagets planering och byggnation av elnätet för framtida behov och gäller för åren 2025 till 2034. Planen innehåller en prognos för överföringskapacitet och beräknade investeringar och alternativa lösningar de kommande tio åren.
  Däremot ligger begränsningen i överliggande nät kvar och det är osäkert om en kapacitetsökning mot överliggande nät kommer finnas att tillgå inom närmaste framtid. Just nu för Värnamo Elnät en dialog med E.ON för att utreda förutsättningen för en ökning av abonnemanget.
- EON nätutvecklingsplan 2025-2034 (antagen 2024)
  Här identifierades kapacitetsbrister för konsumtion i Värnamo
  Nätutvecklingsplan
- Regional klimat- och energistrategi för Jönköpings län (reviderad 2025)
  Klimat- och energistrategi för Jönköpings län | Länsstyrelsen Jönköping
- Regionala åtgärder för miljömålen Miljömål | Länsstyrelsen Jönköping
  Miljömål | Länsstyrelsen Jönköping

Målsättningar på olika nivåer

Energisystemet är inte avgränsat till den enskilda kommunen, utan påverkas av globala, europeiska, nationella och regionala målsättningar. Kommunens arbete med energiplanering behöver därför ta hänsyn till dessa målsättningar, där Agenda 2030 med de globala hållbarhetsmålen och EU:s klimat- och energimål utgör grunden. Dessa internationella ramar styr de nationella och regionala målen, såsom klimat-och energistrategin för Jönköpings län, som i sin tur formar de lokala målen och styrdokument som utgör riktmärken för Värnamo kommun i det fortsatta energiarbetet.

Agenda 2030 med globala hållbarhetsmålen

De mål som direkt eller indirekt kopplar till energiarbetet:

- Mål 7 - Hållbar energi för alla.
- Mål 9 – Hållbar industri, innovationer och infrastruktur
- Mål 11 – Hållbara städer och samhällen
- Mål 13 – Bekämpa klimatförändringarna

EU:s klimat- och energimål

I EU finns mål gällande klimat, energi och energieffektivisering som kopplar till arbetet med energiplanering. De fyra viktigaste målen är:

- Att minska nettoutsläppen av växthusgaser med 55 % till år 2030 jämfört med 1990 års nivåer
- Att minska energianvändningen med 11,7 % till 2030 jämfört med prognoserna
- Att 42,5 % av energianvändningen ska komma från förnybara resurser år 2030
- Klimatneutralt EU senast år 2050

EU:s reviderade direktiv (EED) om energieffektivitet trädde i kraft den 10 oktober 2023. Syftet med EED är att förbättra energieffektiviteten i princip hela energisystemet och ”principen om energieffektivitet först” ska tillämpas vid alla beslut om planer, policy och investeringar. Direktivet kräver bland annat att:

- Offentliga aktörer och verksamheter ska minska sin energianvändning med 1,9 procent per år.
- Energikrav ska ställas i offentlig upphandling.

- I offentligt ägda byggnader ska energieffektiviserande renoveringar utföras med 3 procent av arean varje år.
- Företag som använder stora mängder energi behöver genomföra en energikartläggning och, eller införa ett certifierat energiledningssystem.

*energimyndigheten

Direktiv för byggnaders energiprestanda, EPBD

Energiprestandadirektivet, EPBD, handlar om energi- och utsläppskrav för byggnader och.

EPBD (Energy Performance of Buildings Directive) fokuserar specifikt på byggnaders energiprestanda. Den sätter krav på energieffektivitet, energideklarationer, renovering av befintliga byggnader, minimikrav för nya byggnader (t.ex. zero-emission buildings) och liknande. Direktivet ska vara en del av medlemsstaternas lagstiftning senast den 29 maj 2026. Sveriges genomförande kommer dock att bli något försenat. Direktiv för byggnaders energiprestanda - Boverket

Regional klimat- och energistrategi för Jönköpings län (2025)

Den regionala klimat- och energistrategin ska ge en gemensam riktning och stöd till offentlig sektor, näringsliv och civilsamhälle i länet med sikte på år 2045. Strategin ska bidra till stärkt näringslivsutveckling, trygg energiförsörjning och minskad klimatpåverkan. Strategin ska också kunna användas som ett underlag och vägledning för prioriteringar i arbetet med energi- och klimatomställning och klimatanpassningar. Strategin har visionen ”Jönköpings län är ett robust och fossilfritt plusenergilän” och bygger på tre målsättningar: ”minskade utsläpp av växthusgaser”, ”fossilfri och robust energiförsörjning” samt ”rustade för ett förändrat klimat”. Den omfattar sju fokusområden.

Transporter och resor

Samhällsplanering

Bebyggelse

Konsumtion och livsstil

Energiförsörjning

Gröna näringar och natur

Näringsliv och affärsutveckling

Klimat- och energistrategi för Jönköpings län | Länsstyrelsen Jönköping

Nationella miljömålen

Sveriges miljömål fungerar som riktmärken för miljöarbetet i Sverige. Målen visar vägen mot en hållbar utveckling och utgör den miljömässiga dimensionen av Agenda 2030. Sveriges miljömål består av ett övergripande generationsmål, 16 miljökvalitetsmål samt flera etappmål.

Generationsmålet är ett övergripande mål för Sveriges miljöpolitik. Det uttrycker ett löfte till framtida generationer om att lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att skapa nya.

De 16 miljökvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till.

Etappmålen ska göra det lättare att nå generationsmålet och miljömålen och identifierar en önskad omställning av specifika frågor i samhället.

Nulägesbeskrivning

Samhällsutveckling och fysisk planering

Samband mellan energiplan och översiktsplan

Energiplanen utgör ett viktigt underlag för kommunens översiktsplanering. Genom att integrera energifrågor i den fysiska planeringen kan kommunen säkerställa att mark- och vattenanvändning, bebyggelsestruktur och infrastruktur utvecklas på ett sätt som stödjer en långsiktigt hållbar energiförsörjning.

Översiktsplanen anger de övergripande riktlinjerna för hur kommunen ska använda mark och vatten samt hur den byggda miljön ska utvecklas. Energiplanen konkretiserar och fördjupar dessa riktlinjer genom att ange mål och åtgärder för energieffektivisering, omställning till förnybara energikällor och minskad klimatpåverkan.

Genom att samordna energiplanen med översiktsplanen skapas förutsättningar för att nya bostadsområden, verksamhetsområden och transportinfrastruktur planeras så att de möjliggör effektiv energianvändning, lokal energiproduktion och klimatsmarta lösningar. Där det är tekniskt och ekonomiskt möjligt ska fjärrvärme alltid byggas ut i samband med nyetablering av bostadsområden respektive industri- och verksamhetsområden. Detta bidrar till att kommunen kan nå sina energi- och klimatmål samt skapa en robust och framtidssäkrad samhällsutveckling.

Energiproduktion

Värnamo Energi (Vår klimatsmarta elmix - Värnamo Energi) är det kommunägda energibolaget som ansvarar för eldistributionen inom Värnamo kommun. Bolaget är både elnätsägare och energiproducent med ett tydligt fokus på hållbarhet och lokal förankring.

Nästan all elproduktion (92 %) kommer från förnybara källor. Produktionen sker genom en kombination av småskalig vattenkraft, solkraft, vindkraft, kraftvärme samt kärnkraft (8% kärnkraft köps in, finns ingen produktion i Värnamo). Värnamo Energi utreder för närvarande möjligheterna att använda batterilager för att balansera sin elproduktion och effektivisera energiflödena i nätet. Det syftar inte till att ta emot eller lagra överskottsel från andra produktionskällor, utan fokus ligger på att säkerställa att befintliga abonnemangsgränser inte överskrids. Genom att använda batterilager som ett verktyg för lastutjämning kan kapaciteten i elnätet hanteras mer effektivt och potentiella överbelastningar undvikas.

Fjärrvärmen i Värnamo är till 99 % fossilfri. Den produceras i första hand genom förbränning av flis och annat biobränsle som kommer från närliggande skogar i Småland. Tack vare den lokala råvaran hålls både transporterna och koldioxidutsläppen nere, samtidigt som det skapar arbetstillfällen och mervärde i regionen.

Med en i det närmaste helt förnybar och fossilfri energiproduktion bidrar Värnamo Energi aktivt till Sveriges och EU:s klimatmål, samtidigt som invånarna får en trygg, prisvärd och miljöanpassad energiförsörjning.

Befintlig energiproduktion:

Småskalig vattenkraft

- Lagan/Härån, Karlsfors, Hörle, Hemmershult
- Vrigstadån/Ohsån Långö, Ohs, Ivars, Värmeshult
- Storån, Slättö kvarn

Totalt ca 20,5GWh

Elproduktion – solkraft

Värnamo Elnät 10 GWh

Batterilagring

Värnamo norra 20 MWh lagring

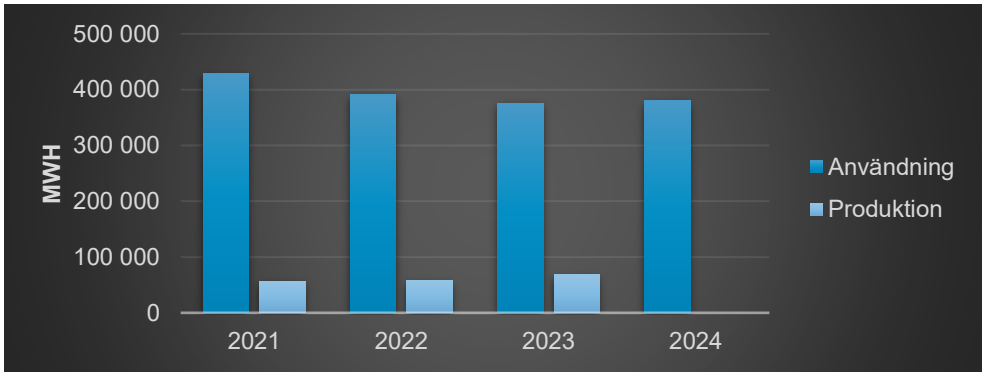
Vindkraft
Vallerstad 4 MW 14 GWh

Fjärrvärmesystemet
Kraftvärme 16 GWh Turbin

E.ON har ingen elproduktion i Värnamo kommun. Bolaget ansvarar för eldistribution i delar av kommunen utanför Värnamo tätort, såsom Hörle, Fryele Forsheda, Bredaryd med flera.

Elbalansen

Elbalansen visar tydligt att kommunen har ett stort underskott av egenproducerad el. Den största delen av elen måste därför importeras från andra områden via elnätet. Detta gör kommunen beroende av omvärlden, både när det gäller tillgång och pris på el.

Källa: Kommunal och regional energistatistik, SCB (data för produktion 2024 fanns inte vid framtagning av energiplanen)

Samtidigt ligger elanvändningen kvar på en hög nivå, vilket tyder på att behovet av el är stabilt och sannolikt kommer att öka framöver i takt med elektrifiering av transporter, industri och uppvärmning.

För att stärka robustheten och möta framtida behov behöver kommunen öka den lokala elproduktionen. Därför krävs en bred utbyggnad av elproduktion i hela kommunen, exempelvis genom sol-, vind- eller andra energikällor.

Sammanfattningsvis visar elbalansen att kommunen idag är starkt beroende av importerad el, och att en ökad lokal produktion är avgörande för att skapa en mer hållbar och trygg energiförsörjning i framtiden.

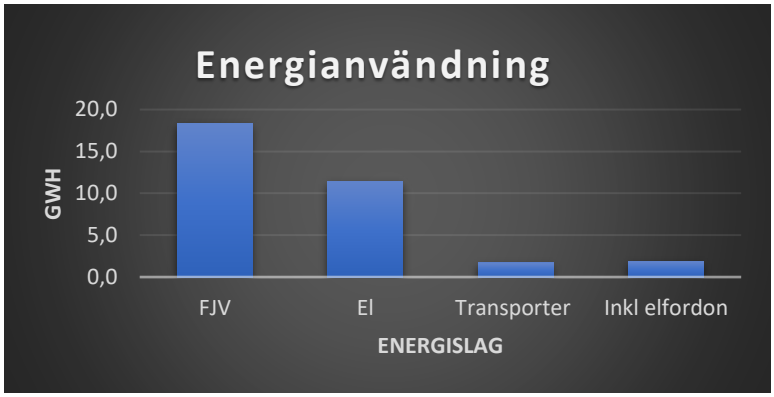
Energianvändning

Energianvändning inom kommunkoncernen

Värnamo kommuns energianvändning för år 2024 redovisas i nedanstående tabell. All el och fjärrvärme som används i kommunens fastigheter levereras av det kommunägda energibolaget Värnamo Energi och är nästan helt fossilfri.

Värnamo kommun har installerat solceller på kommunens fastigheter med en kapacitet på totalt 495kWp (2024) (8a. Kommunorganisationens solceller - Miljöbarometern - Sekom) på kommunens fastigheter. Vid ombyggnation eller nybyggnation genomförs alltid en noggrann utvärdering av möjligheterna att installera solceller.

Övriga kommunala bolags installationer:
Finnvedsbostäder: 589kWp (2024)
Värnamo energi: 100kWp (2024)

Totalt finns det (2024) 1509 st solcellsanläggningar i kommunen med en installerad effekt om 29,77MW (Nätanslutna solcellsanläggningar, antal och installerad effekt, från år 2016 -. PxWeb) .

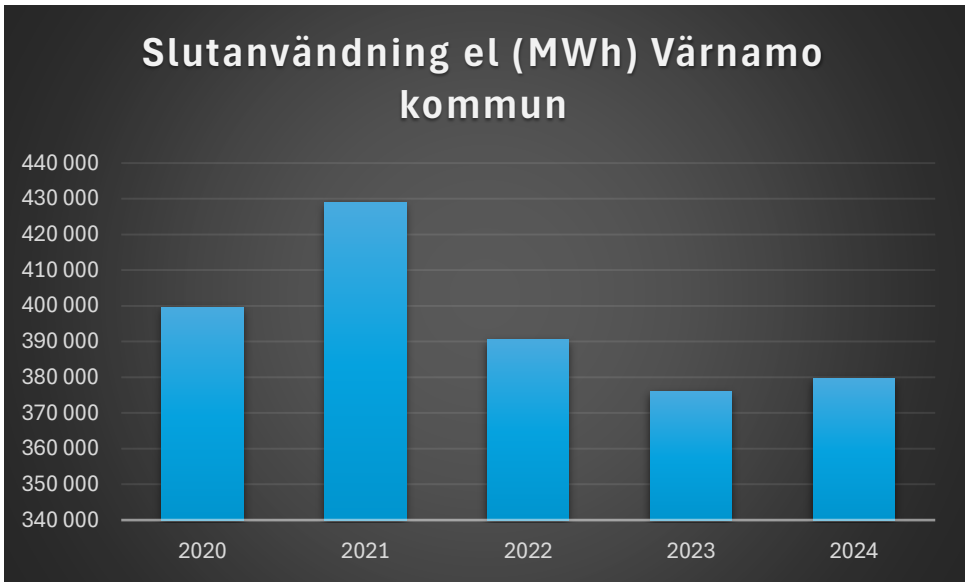
Energianvändning inom den geografiska kommunen

Slutanvändningen av el i Värnamo kommun, som ligger i elområde SE4, har minskat markant under perioden 2021–2023, i linje med den nationella trenden i Sverige. Enligt Energimyndigheten sjönk Sveriges totala elanvändning med cirka fem procent från 2021 till 2022 och ytterligare två procent till 2023, den lägsta nivån sedan 1990-talet. I SE4, där Värnamo ingår, var minskningen särskilt tydlig på grund av höga elpriser och medvetna besparingsåtgärder.

Rysslands invasion av Ukraina i februari 2022 utlöste en energikris i Europa, med kraftigt minskade gasleveranser och explosionsartade elpriser, särskilt i SE4, som är beroende av import och har begränsad egen produktion. Elpriset i södra Sverige nådde rekordnivåer under hösten 2022, vilket ledde till direkta

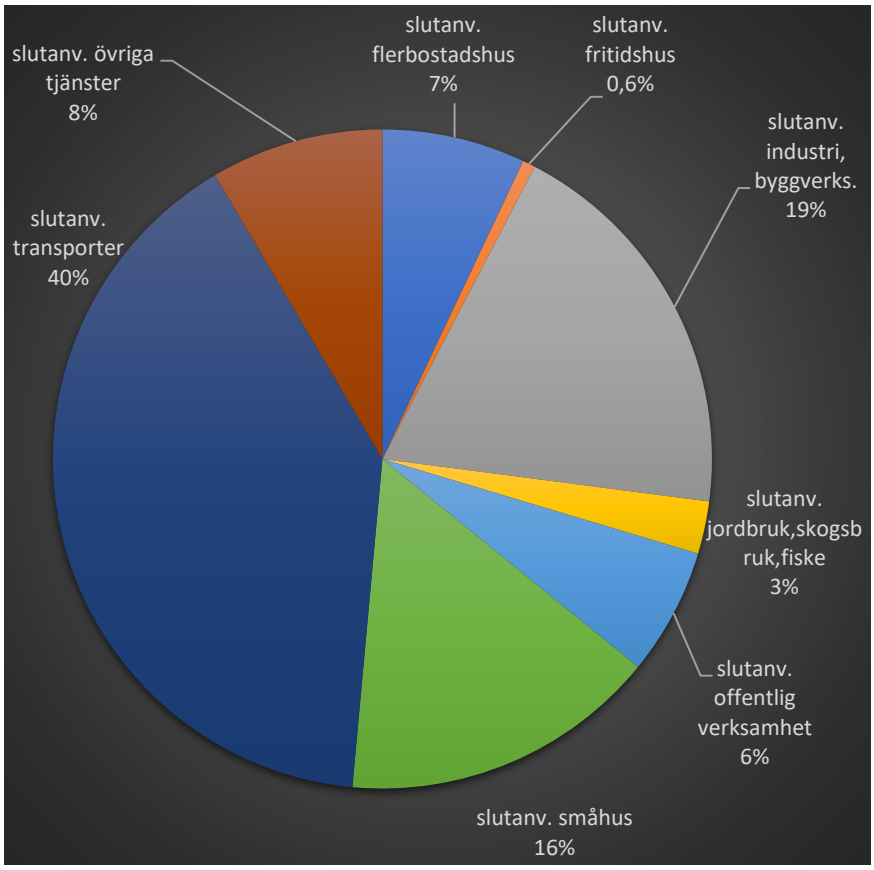
uppmaningar från myndigheter och elbolag om att spara el. Hushåll och företag i Värnamo svarade genom att minska förbrukningen med upp till 20–25 procent under topperioder.

En orolig omvärld, präglad av geopolitisk instabilitet, inflation och osäkerhet kring energiförsörjningen, förstärkte beteendeförändringarna. Många hushåll i Värnamo installerade solpaneler, flyttade elanvändning till nattetid och minimerade onödig förbrukning. Total användning av el inom den geografiska kommunen visas i tabellen nedan.

Källa: scb¨(Slutanvändning (MWh) efter region, förbrukarkategori, bränsletyp och år. PxWeb) *Minskad elanvändning under 2022

Slutanvändning totalt per förbrukningskategori och år (MWh) Värnamo kommun

Källa: Slutanvändning (MWh) efter region, förbrukarkategori, bränsletyp och år. PxWeb

Den totala slutanvändningen av energi i kommunen varierar under perioden 2020–2024, med en tydlig topp under 2021. Efter detta år minskar energianvändningen fram till 2023 för att därefter visa en viss återhämtning under 2024. Utvecklingen speglar sannolikt förändringar i ekonomisk aktivitet, mobilitet och omvärldsfaktorer som påverkar energiefterfrågan. Transportsektorn står för den största andelen av energianvändningen under hela perioden och är också den sektor som i störst utsträckning påverkar variationerna över tid. Detta understryker transporternas centrala betydelse i kommunens energisystem och behovet av insatser för energieffektivisering och omställning till förnybara drivmedel. Industrin, inklusive byggverksamhet, utgör den näst största sektorn och uppvisar en relativt stabil energianvändning med mindre variationer mellan åren. Energianvändningen i småhus är också betydande och ligger på en jämn nivå, vilket indikerar en stabil efterfrågan kopplad till uppvärmning och hushållsenergi.

Övriga sektorer, såsom offentlig verksamhet, jordbruk, flerbostadshus, fritidshus och tjänstesektor, står för mindre andelar av den totala energianvändningen och uppvisar endast begränsade förändringar över tid.

Sammanfattningsvis visar analysen att transportsektorn har en avgörande roll för kommunens totala energianvändning, medan övriga sektorer är mer stabila. För att nå uppsatta energi- och klimatmål är det därför särskilt viktigt att rikta åtgärder mot transportsektorn, samtidigt som fortsatt effektivisering i övriga sektorer bibehålls.

Energieffektivisering

Utöver behovet av ökad elproduktion arbetar kommunen aktivt med att minska energianvändningen genom energieffektivisering. Detta arbete sker i samtliga förvaltningar och kommunala bolag, där åtgärder genomförs löpande för att effektivisera energianvändningen i både verksamheter och fastigheter.

Sedan 2022 pågår ett intensivt och systematiskt arbete med energieffektivisering i hela det kommunala fastighetsbeståndet, där energiövervakning idag omfattar cirka 70 fastigheter. Detta ger goda möjligheter till uppföljning och styrning av energianvändningen.

Resultaten är tydliga:

- För perioden 2022–2025 uppgår den totala energieffektiviseringen till 24,4 % för de fastigheter som övervakas.
- Enbart under 2025 är den genomsnittliga effektiviseringen 7,6 %, vilket visar att arbetet fortsatt ger betydande resultat.

Sedan flera år finns även en årligt avsatt budget för energieffektiviseringsåtgärder, som möjliggör investeringar i exempelvis styrning, belysning och ventilation.

Inom transporter och mobilitet optimerar kommunen interna och externa transporter genom fler energieffektiva fordon, samordnade tjänsteresor och fler digitala möten. Samverkan med Värnamo Energi och regionen bidrar till en mer hållbar kollektivtrafik med lägre kostnader och minskad miljöpåverkan.

Effektiviseringen genomsyrar hela organisationen. Inom administrationen ökar digitaliseringen och automatiseringen av e-tjänster och ärendehantering. Inom vård och omsorg används välfärdsteknik och bättre schemaläggning för att nå fler invånare. Utbildningsverksamheten gynnas av samordning av lokaler och effektivare inköp. Inom ekonomi och upphandling tillämpas centraliserade ramavtal och tydliga effektiviseringskrav.

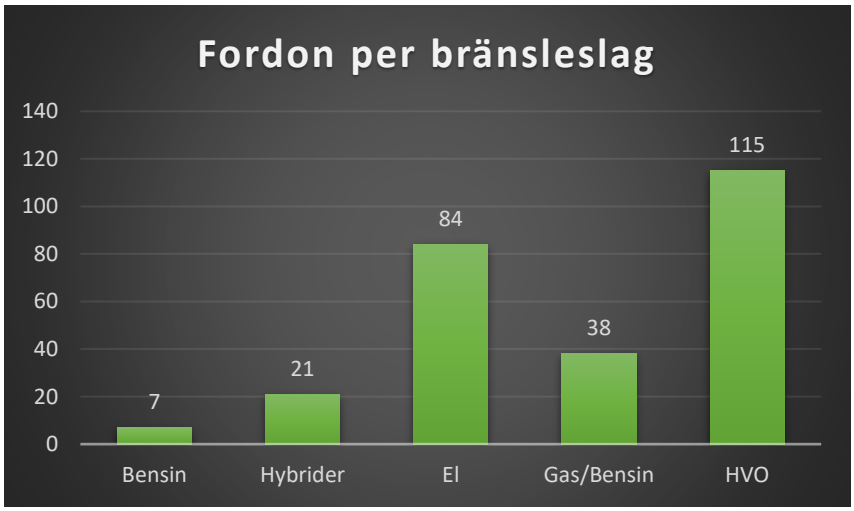
Resultaten från energieffektiviseringen visar att kommunen är på rätt spår med att minska energibehovet i betydande omfattning.

Transporter

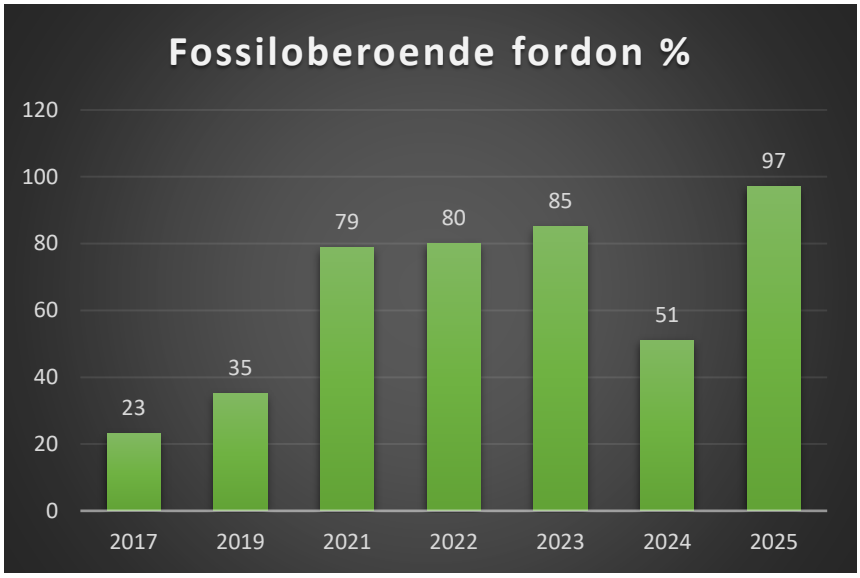
Värnamo kommun genomkorsas av två betydande och hårt trafikerade vägar, E4 och väg 27, vilket genererar en omfattande genomfartstrafik. Samtidigt kan konstateras att andelen laddbara fordon stadigt ökar. Vid trafikplats Bredasten finns ett trettiotal snabbladdare, och i området erbjuds även tillgång till biogas och vätgas. Dessutom finns laddningsmöjligheter för elfordon i centrala Värnamo, vilket stärker kommunens infrastruktur för hållbara transportalternativ.

Värnamo kommun förfogar över 265 fordon (max 3,5 ton). Fördelningen av fordon efter bränsleslag framgår av diagrammet nedan.

Andelen fossiloberoende fordon i kommunens fordonsflotta är 97 %, vilket uppnåtts genom att HVO100 i stort sett helt ersatt vanlig diesel. (dock förutsätter detta att samtliga dieselfordon tankas med HVO100 kontinuerligt) Nedgången 2024 berodde på att inköpet av HVO100 minskades drastiskt på grund av hög prisbild. Se diagrammet nedan.

Källa: Värnamo kommun

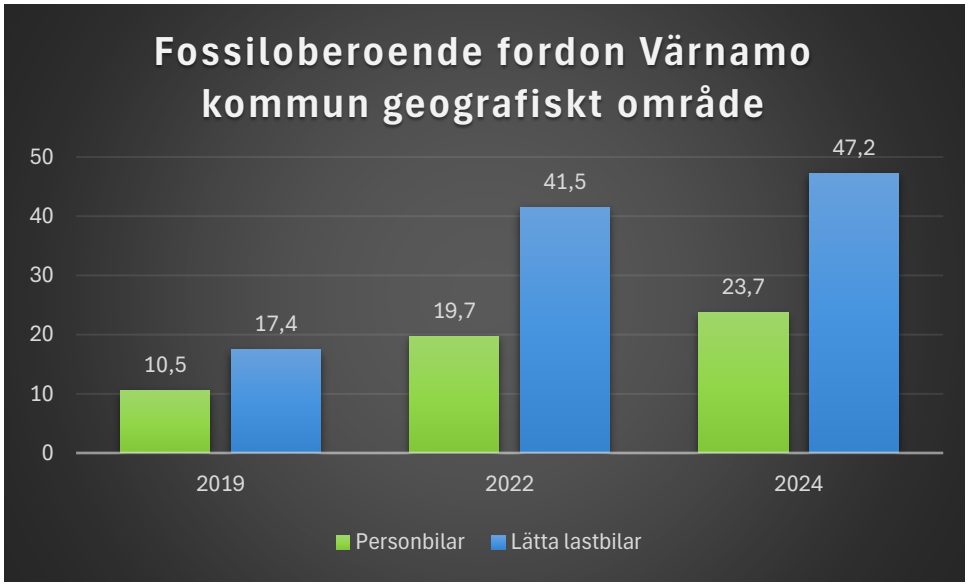

Källa: Värnamo kommun

Den kommunala fordonsflottan blir allt mer fossiloberoende och andelen personbilar och lätta lastbilar som drivs med alternativa bränslen eller el ökar stadigt, vilket är ett positivt steg mot en mer hållbar framtid. Särskilt noterbart är att utbudet av fossiloberoende lätta lastbilar har vuxit avsevärt de senaste åren. Denna utveckling, med fler modeller och bättre tillgänglighet, skapar förutsättningar för en snabbare omställning.

Sett till kommunen som geografiskt område så märks det att omställningen av fordonsflottan ökar. Enligt statistik från Miljöfordon Sverige så ökar andelen fossiloberoende fordon (upp till 3,5ton) för varje år. Både inom personbilar och lätta lastbilar.

Fordonsflottan (upp till 3,5 ton) totalt sett i kommunen som geografiskt område.

Källa: Miljöfordon Sverige

Krisberedskap i energisystemet

Ibland uppstår situationer som kan ge negativ påverkan i samhället eller på samhällsviktiga funktioner. Kommunens beredskapsarbete syftar till att förebygga, motstå och hantera sådana situationer, så att störningar i samhällsviktiga funktioner får så liten negativ effekt som möjligt. Det handlar om att minska verksamhetens sårbarheter, ha god förmåga att hantera kriser i fredstid samt verka för att samhället ska fungera även under höjd beredskap, genom att i möjligaste mån verka för att upprätthålla samhällsviktiga funktioner. Utöver den egna verksamheten ska kommunen samverka och samordna andra samhällsviktiga aktörer inom det geografiska området, verka för skydd av befolkningen och stödja Försvarsmakten. En fungerande krisberedskap är en viktig grund för detta. Tidigare tog kommunen höjd för och dimensionerade för kris, medan numera är det för höjd beredskap. Detta påverkar även energiplaneringen.

Samhällsviktiga funktioner är till stor del beroende av en fungerande energiförsörjning och störningar i systemet kan leda till allvarliga konsekvenser, både för enskilda som för samhällsviktiga funktioner. För att minska riskerna arbetar kommunen förebyggande med energisystemet. Det sker på såväl lokal, regional som nationell nivå. Oavsett vad en störning i energisystemet skulle bero på behöver samhällsviktiga funktioner kunna fortsätta fungera på en acceptabel nivå. Därför är det viktigt att kommunens samhällsviktiga verksamheter arbetar med kontinuitetsplanering och hitta energieffektiva sätt att kunna fortsätta driva verksamheten trots störning.

Värnamo Energi, som det kommunala energibolaget i Värnamo, har ett starkt fokus på hållbarhet och samhällsnytta, men i en tid av ökande geopolitiska spänningar och klimatutmaningar spelar också beredskapen en avgörande roll. Bolaget har utvecklat en omfattande plan för att hantera kriser och höjd beredskap, med en uthållighet på minst tre månader för kritiska funktioner. Denna plan inkluderar strategiska lager av bränsle och reservmaterial, vilket säkerställer leverans av el, värme och andra energitjänster även under instabila förhållanden. Strategin är utformad för att stödja både lokala invånare och samhällsviktiga verksamheter, i linje med nationella riktlinjer från Energimyndigheten och Myndigheten för civilt försvar.

Framtidsbild och utmaningar

Utmaningar

Energifrågan är en av de mest komplexa och avgörande utmaningarna för en kommun. Den berör allt från samhällsplanering och ekonomi till miljö och social hållbarhet. Kommunen behöver balansera ett växande behov av energi med krav på minskade utsläpp och en ökad andel förnybar produktion.

En central utmaning är energiförsörjningens robusthet och tillförlitlighet. Samhället blir alltmer beroende av elektricitet, inte minst genom elektrifiering av

samhället och den ökande digitaliseringen. För att minska sårbarheten ställs krav på lokala nät, produktion och lagringslösningar.

Med ökade klimatförändringar ökar också instabiliteten i energiförsörjningen och risken för störningar i både produktion och leverans. Till exempel varmare somrar kommer innebära att behovet av kyla ökar, vilket ökar energianvändningen och belastar elnätet hårdare under toppar. Samtidigt kan extremväder som stormar, översvämningar och torka skada kraftledningar, vindkraftverk och vattenkraftverk, vilket leder till längre strömavbrott. Högre temperaturer minskar också effektiviteten i solpaneler och kärnkraftverk, eftersom kylsystemen får svårare att hålla rätt temperatur. I kallare perioder kan ökad efterfrågan på uppvärmning kombinerat med minskad vind- eller solelproduktion skapa belastningstoppar.

Sammantaget kräver detta en robustare, mer flexibel och förnybar energiinfrastruktur med smarta nät, energilagring och diversifierade källor för att möta både klimatrisker och ett växande energibehov.

En annan utmaning är omställningen till förnybar energi. Kommunen och energibolag kan bidra genom att främja solenergi, vindkraft, biogas och fjärrvärme med hållbara bränslen. Samtidigt uppstår frågor kring exempelvis markanvändning, storskaliga sol- och vindkraftsprojekt kräver stora ytor, solpaneler på åkermark kan konkurrera med livsmedelsproduktion, medan vindkraftverk i skogsområden påverkar landskapsbilden och biologisk mångfald. Kommunen har ingen möjlighet att styra etableringen av solcellsparker eftersom det inte krävs bygglov eller liknande tillstånd för att anlägga en sådan park. Detta kan medföra att områden som kommunen planerat för framtida utveckling, exempelvis bostäder, industrimark eller friluftsområden, inte kan realiseras om en solcellspark byggs där.

Acceptans bland invånare: Närboende kan uppleva buller från vindkraftverk, skuggor från solpaneler eller lukter från biogasanläggningar som störande. Brist på information eller delaktighet i planeringen kan leda till protester och lokalt motstånd.

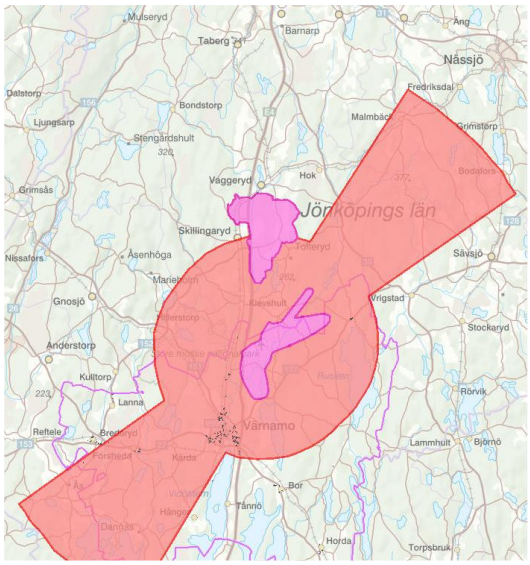
Investeringar: Utbyggnaden kräver miljardbelopp i infrastruktur, nya elnät, lagringslösningar och anslutningar, där kostnaderna ofta vältras över på elkunder eller skattebetalare. Osäkerhet kring framtida elpriser och statliga stöd gör att privata aktörer tvekar.

Dessa tre (omställningen till förnybar energi, acceptans bland invånare och investeringar) faktorer måste hanteras parallellt genom transparent planering, ekonomiska incitament som lokala vinstdelningar och teknikval som minimerar miljöpåverkan, för att omställningen ska bli både tekniskt möjlig och socialt förankrad.

Energieffektivisering i byggnader och infrastruktur är ytterligare ett område. Detta kräver både ekonomiska resurser och kompetens.

Slutligen finns en social dimension. Energikostnader kan drabba invånare olika hårt, och kommunen behöver arbeta för att motverka energifattigdom* och säkerställa rättvisa lösningar.

I Värnamo kommun står vi inför flera energiutmaningar som kräver strategisk planering för en hållbar framtid. Försvarsmaktens stoppområde för höga objekt täcker nästan hela kommunen, vilket gör det svårt att etablera vindkraftverk för förnybar energiproduktion. Detta begränsar våra möjligheter att lokalt öka elproduktionen i en tid då samhällets utveckling driver mot betydligt högre elanvändning, från elektrifiering av transporter till industriella processer.

Källa: Försvarsmakten

Det stora markerade området på kartan illustrerar Försvarsmaktens stoppområde för höga objekt. Försvarsmaktens övriga påverkansområden illustreras med rosa färg

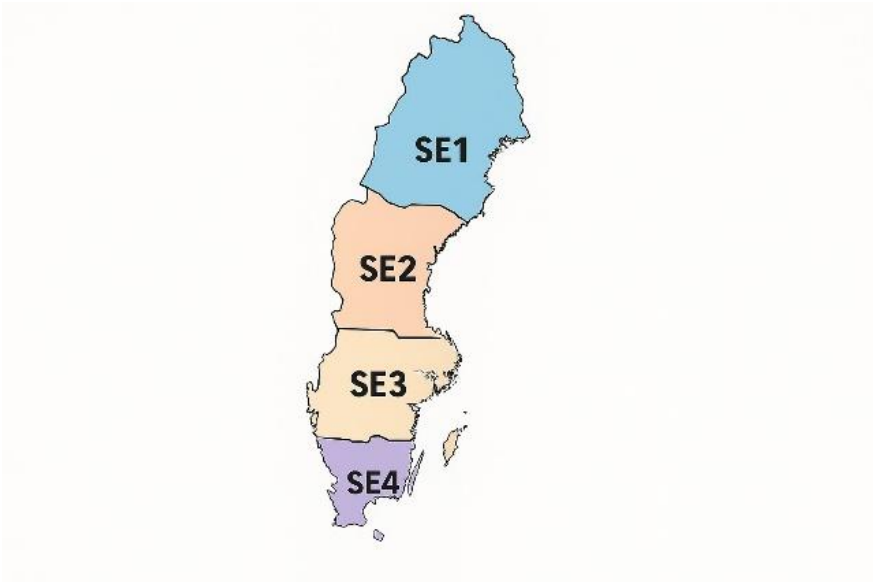
För att möta det växande behovet för Värnamo Energi en dialog med regionnätsägaren E.ON om att utöka den mängd el som kan levereras, men det är osäkert om ökningen är möjlig på kort sikt. Elen riskerar helt enkelt att inte räcka till utan alternativa lösningar.

EU:s renoveringsdirektiv lägger ytterligare press på det kommunala fastighetsbeståndet. Exakta konsekvenser är ännu oklara, men vi måste förbereda oss för omfattande energieffektiviseringsåtgärder, allt från isolering och värmesystem till smart styrning.

Samtidigt skärps kraven på laddinfrastruktur. Från 1 januari 2025 är det lag på laddplatser vid parkeringar med fler än 20 platser, och hårdare regler väntas inom kort. Utbyggnaden blir en stor utmaning, särskilt i kombination med begränsad elkapacitet och befintliga nätbegränsningar.

Sammanfattningsvis: utan proaktiva åtgärder riskerar vi elbrist, fördröjda klimatmål och höga kostnader. Nu behövs samverkan mellan kommun, näringsliv och nätbolag för att säkra både tillgång och hållbarhet.

Värnamo kommun tillhör elområde 4, vilket oftast innebär högre elpriser jämfört med övriga delar av landet. Detta kan påverka intresset för att etablera elintensiv industri, men även annan industri. Elkostnaden är en faktor som direkt påverkar produktionskostnaderna, till exempel vid tillverkning av varor.

Framtidsbild

Energiomställningen är en avgörande del av samhällets svar på klimatförändringarna – men den är också en fråga om försörjningstrygghet, säkerhet och lokal utveckling. I takt med att klimatpåverkan blir allt mer påtaglig, ökar behovet av att bygga ett energisystem som är både hållbart och motståndskraftigt. Energi kan därför inte längre betraktas som en isolerad teknisk

fråga, utan måste ses som en integrerad del av stadsutveckling, välfärd, klimatpolitik och säkerhetsstrategi.

Kommunen har en nyckelroll som samordnare i denna omställning. Genom att samla invånare, näringsliv, civilsamhälle och statliga aktörer kan kommunen skapa förutsättningar för gemensamma lösningar och långsiktiga investeringar i ren energi. Ett sådant samarbete är avgörande för att säkerställa tillgången till trygg och hållbar energi – inte bara för att minska utsläppen, utan också för att stärka samhällets beredskap inför framtida kriser och störningar.

Värnamo kommun står därmed inför både stora utmaningar och möjligheter. Genom att integrera energi- och klimatfrågorna i den övergripande samhällsplaneringen, främja innovation och bygga starka partnerskap, kan kommunen bidra till ett resilient energisystem som gynnar både den lokala utvecklingen och den globala klimatnyttan.

Med dagens globala osäkerhet ökar behovet av ett robust och motståndskraftigt energisystem. Den snabba utvecklingen inom vätgastekniken gör att vätgas med stor sannolikhet kommer att spela en viktig roll i framtidens energilösningar – både som primär energikälla och som en strategisk resurs för beredskap. Genom att agera redan nu kan kommunen positionera sig för att stå bättre rustad om eller när en krissituation uppstår.

Åtgärder i kommunens energiplan

Kommunen ser energiplanen som ett viktigt styrdokument för hur energifrågor ska hanteras på både kort och lång sikt. Arbetet med åtgärder utgår från att säkra en trygg, hållbar och långsiktigt konkurrenskraftig energiförsörjning för invånare, näringsliv och samhällsviktiga verksamheter.

Fokus ligger på att använda energin mer effektivt, öka andelen förnybar energi och stärka elnätets robusthet. Kommunen vill också skapa förutsättningar för flexibilitet och alternativa lösningar, till exempel genom lokal energiproduktion, energilagring och samverkan med energibolag och andra aktörer.

Åtgärderna inom energiplanen ska stärka kommunens beredskap inför framtida förändringar, växande behov och eventuella störningar, samtidigt som de bidrar till att uppnå klimatmålen och främjar en hållbar samhällsutveckling.

Varje nämnd fattar beslut om konkreta åtgärder som syftar till att förverkliga energiplanens intentioner. Dessa åtgärder förs därefter in i kommunens målstyrningssystem.

Varför ligger åtgärderna i kommunens målstyrning

Genom att hålla åtgärderna åtskilda från den strategiska energiplanen blir det lättare att behålla en tydlig röd tråd i målen samtidigt som kommunen kan agera flexibelt och effektivt i det praktiska genomförandet. På så sätt står kommunen bättre rustade att hantera både långsiktiga klimatutmaningar och akuta förändringar i energisystemet.

Ordlista

Energifattigdom När hushåll inte har råd med tillräcklig energi för värme, kyla och vardagsbehov.

FJV Fjärrvärme

kWp Toppeffekten (maximala effekten) som en solcellsanläggning eller en enskild panel kan ge under optimala standardförhållanden

FO-fordon Fordon som kan drivas med fossilfritt bränsle

Kontinuitetsplanering Innebär att planera i förväg för hur en verksamhet ska kunna fortsätta fungera vid störningar eller kriser, till exempel vid IT-avbrott, personalbortfall eller samhällskriser. Syftet är att säkerställa att de viktigaste funktionerna kan upprätthållas eller snabbt återställas.

Resilient Motståndskraftig och anpassningsbar – att kunna stå emot påfrestningar, hantera förändringar och snabbt återhämta sig efter störningar eller kriser.

Revidering

Revidering senast 2030-12-31.